

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SİGORTA VE EMEKLİLİK ŞİRKETLERİNDE İÇ
KONTROL SİSTEMİNİN YAPILANDIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BETÜL ERTİNMAZ

1150Y74105

İstanbul, Mayıs 2014

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE VE DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SİGORTA VE EMEKLİLİK ŞİRKETLERİNDE İÇ
KONTROL SİSTEMİNİN YAPILANDIRILMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BETÜL ERTİNMAZ

1150Y74105

Danışman

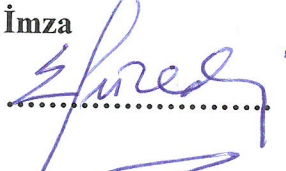

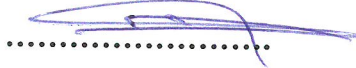
Prof.Dr. Ersin GÜREDİN

İstanbul, Mayıs 2014

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ONAY SAYFASI

Yüksek Lisans Öğrencisi Betül ERTINMAZ'ın "Sigorta ve Emeklilik Şirketlerinde İç Kontrol Sisteminin Yapılandırılması" konulu tez çalışması jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak (oybirliği / oyçokluğu) ile başarılı bulunmuştur.

Adı- Soyadı	İmza
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Ersin GÜREDİN	
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Vural Akarçay	
Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Ali Altınbaş	

ONAYLI

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulunun/...../..... tarih ve kararı ile onaylanmıştır.

ETİK SAYFASI

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İTİCÜ Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamiyle uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı	: Betül ERTINMAZ
Programı	: Muhasebe ve Denetim
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Ersin GÜREDİN
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans – Mayıs 2014
Anahtar Kelimeler	: İç Kontrol, Denetim, Risk, Sigorta

ÖZET

Ulusal sermayeli şirketler ile birlikte yoğun olarak uluslararası sermayeye sahip şirketlerinde yer alması ile küresel yapılanmaya uyum sağlamakta olan ülkemizde hizmet veren, tüm kurumsal yapılarda iç kontrol mevcudiyeti mecburi bir hal almıştır. Kanun ve yönetmeliklerle de altı çizilen iç kontrol sisteminin kurumsal firmalar için hızlıca ve en güvenilir şekilde kurulması zaruridir. Sektörel bazda ele alındığında güçlü bir sermaye yapısı ile ilgili resmi kurumdan izin alınması şartı ile hizmet verebilen sigorta şirketlerinin; sermaye yapıları, risk yönetimi ve finansal tablolarının düzenlenmesi özellikli durumlar içermektedir. Finansal piyasaların önemli aktörleri olarak karşımıza çıkan sigorta şirketlerinde iç kontrol sisteminin kurulması ilgili bir yönetmelikle zorunlu hale getirilmiştir.

Etkin bir iç kontrol sisteminin varlığı kurumsal şirketin hedeflerine ulaşması için önemli bir etken olarak doğmuştur. Şirket yönetimlerinin sürece dahil olarak sistemin kurulmasını ve dış denetim için de yol haritası olacak güvenilirlik ve işlerliği sağlamaları gerekmektedir. Şirket hedeflerine ulaşmak üzere çıkılan yolda kaynakların etkin kullanımı, güvenilir rapor üretilmesi, uygun personel ve iş planlaması, ilgili kanun ve yönetmeliklere uyumlu çalışılmasını sağlamak amaçları doğrultusunda ancak iç kontrolün süreçlere bağlanması ile makul bir güvence sağlanabilecektir.

Çalışmada sigortacılığa genel bir bakış sağlanması sureti ile sigorta şirketlerinin yapısı göz önüne alınarak, iç kontrol kavramları tanınarak iç kontrol sisteminin oluşturulmasına yönelik gereklilikler vurgulanmaya çalışılmıştır.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	: Betül ERTINMAZ
Programme	: Accounting and Auditing
Thesis Advisor	: Professor Doctor Ersin GÜREDİN
Thesis Type and Date	: Master – May 2014
Key Words	: Internal Control, Auditing, Risk, Insurance

ABSTRACT

Internal control has become mandatory for all corporate structures in our country, which is integrating itself into the global system through both national companies and particularly international companies. It is essential for the corporate companies to establish their internal control systems as highlighted by the relevant laws and regulations in a rapid and the most reliable manner. Provided that they have a strong capital structure and that they are authorized by the relevant government agency, insurance companies' capital structures, financial statement preparations and risk management processes require specialized knowledge and attention. The relevant regulation regarding the establishment of the internal control systems in insurance companies, which play an important role in financial markets, has become compulsory.

An efficient internal control system is a significant contributor to a corporate company's realization of its goals. Thus, a company's management should be involved in the process to establish their internal control system to ensure reliability and functionality as a road map for the external audit. Only an effective internal control system well integrated into a company's processes could reasonably ensure the effective use of resources, reliable reporting, suitable personnel and business planning, and compliance with the relevant laws and regulations in a company's efforts to reach its objectives.

This study provides an overview of insurance business and the structure of insurance companies, defines the internal control concepts, and the requirements for establishing an internal control system.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
GİRİŞ	1
1. SİGORTACILIK, SİGORTA ve EMEKLİLİK ŞİRKETLERİ	3
1.1. Sigorta Tanımı ve Genel Prensipleri.....	4
1.2. Sigorta Tarihi.....	7
1.3. Sigorta Şirketlerinde Organizasyon Yapısı.....	11
1.3.1. İç Organizasyon Yapısı.....	13
1.3.2. Dış Organizasyon Yapısı.....	18
1.4. Sigorta Sektöründe Yer Alan Kurum ve Kuruluşlar.....	19
1.4.1. Sigorta Şirketleri.....	20
1.4.3. Bağımsız Denetim Kuruluşları.....	23
1.4.4. Mesleki Kuruluşlar.....	26
1.4.5. Sigorta Sektörü Sivil Toplum Kuruluşları.....	27
1.5. Sigorta Sözleşmeleri, Hasar, Reasürans ve Sigortacılıkta Risk Kavramı.....	27
1.9. Sigorta Şirketlerinde Finansal Tablolar.....	33
1.10. Sigorta İşlemlerinin Denetimi.....	38
2. İÇ KONTROL	43
2.1. İç Kontrol Sisteminin Tanımı ve Önemi.....	44
2.2. İç Kontrol Sisteminin Amaçları ve Kapsamı.....	48
2.3. İç Kontrol Sisteminin Temel Kavramları ve Sınıflandırılması.....	53
2.4. İç Kontrol Sisteminin Bileşenleri.....	56
2.5. İç Denetim ve İç Kontrol İlişkisi.....	61
2.6. Risk Yönetimi ve İç Kontrol İlişkisi.....	67

3. SİGORTA ŞİRKETLERİNDE İÇ KONTROL SİSTEMİ	
GEREKLİLİKLERİ	74
3.1. Örnek Uygulama	88
SONUÇ	97
EKLER	100
KAYNAKÇA	152

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1: İç Kontrol Bileşenleri	57
Tablo 2: İç Kontrol ve İç Denetim Arasındaki Farklar	66
Tablo 3: Etkili İç kontrol Oluşturulmasına ve Bunun Sürdürülmesine Yönelik Çerçeve.....	82
Tablo 4: İç Kontrol Sisteminin Etkinliğinin Sağlanması	85

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1: Sigorta Şirketi Organizasyonu Şeması	13
Şekil 2: COSO Piramidi	58
Şekil 3: COSO&İç Kontrol.....	60
Şekil 4: İç kontrol ve Risk Yönetimi İlişkisi	68
Şekil 5: Risk ve Kontroller	69
Şekil 6: Riski İşletme Yararına Kullanma	71
Şekil 7: Risk Yönetimi Nedir?.....	72
Şekil 8: İç Kontrol Proje Yaklaşımı.....	79

KISALTMALAR

AAA	: Amerikan Accounting Association
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
AICPA	: Amerikan Institute of Certified Public Accountants (Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü)
BEDK	: Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu
COSO	: The Committee of Sponsoring Organizations (Sponsor Organizasyonlar Komitesi)
DASK	: Doğal Afet Sigortaları Kurumu
EGM	: Emeklilik Gözetim Merkezi
FEI	: Financial Executives Institute (Mali Yöneticiler Enstitüsü)
GESİD	: Genç Sigortacılar Derneği
Hazine Müsteşarlığı	: T.C.Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı
IIA	: Institute of Internal Auditors (İç Denetçiler Enstitüsü)
IFAC	: International Federation of Accountants (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu)
IMA	: Institute of Management Accountants (Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü)
İSMMMMO	: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
K.H.K	: Kanun Hükmünde Kararname
KPK	: Kazanılmamış Primler Karşılığı
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SEGEM	: Sigortacılık Eğitim Merkezi
TARSİM	: Tarım Sigortaları Havuzu

TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TMTB	: Yeşil Kart ve Türkiye Motorlu Taşıt Bürosu
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TRAMER	: Trafik Sigortaları Bilgi Merkezi
TSEV	: Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı
TSRŞB	: Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UDS	: Uluslararası Denetim Standartları
yy	: Yüzyıl

GİRİŞ

Dünya piyasalarında karşılaşılan muhasebe ve denetim skandalları sonucunda şirketlerin şeffaflığı önem kazanmıştır. Görünen ve gerçek durum arasında ortaya çıkan farklar devletleri harekete geçirmiş başta Amerika olmak üzere Dünya geneline etki eden yasa ve çalışmalar yapılmıştır. ABD tarafından 2002 yılında Sarbanes Oxley (SOX) yasası yürürlüğe konularak şirketlerin şeffaflaştırılmasına dair önemli bir zemin yaratılmıştır. Şirket çevresi, devlet ve şirket yönetimi için faaliyetlerin güvenilirliğinin sağlanmasına makul güvence oluşturacak bir çalışma ortaya koymak amacıyla Amerika'da beş muhasebe kuruluşunun bir araya gelmesi ile COSO (Sponsor Organizasyonlar Komitesi) kurulmuştur. Böylelikle tüm dünyaya yayılmış kurumsal şirketlerin tüm şirket organizasyonunun kontrolünü içine alan en geniş kapsamlı çalışma COSO raporları olarak yayınlanmıştır. Dünya'da meydana gelen bu gelişmeleri izlerken, Türkiye sınırları içerisinde hem kamu hem özel şirketleri kapsayacak şekilde benzer önlemlerin alınması konusunda harekete geçilmiştir. Özellikle kanunlara bağlı yönetmeliklerle desteklenen süreç kurumsal şirketlerde aktif hale getirilmiş ve takibi yapılmaya başlanmıştır.

İç kontrol sistemi şirket organizasyon ve operasyonlarında etkinlik ve verimlilik sağlanmasını, finansal tablo ve raporlamaların güvenilirliğinin artırılmasını aynı zamanda ilgili yasa ve yönetmeliklere uyumlu çalışmanın sağlanmasını amaç edinir.

Sigorta şirketleri işlerin niteliği gereği resmi makamların da sıkı denetimlerine tabi olan sürekliliklerini sağlaması gereken kurumsal yapılardır. Bu yapılar için hem devlet denetimleri hem bağımsız denetim, hemde iç denetim son derece önem taşımaktadır. Özellikle tasarlanacak etkin iç kontrol sistemi faaliyetleri bu şirketlere fayda sağlayarak denetimlerde ortaya çıkabilecek olan aksaklıkların en aza indirilmesinde de önemli bir araç olacaktır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde sigortacılık ve uygulamalarına genel bir bakış oluşturularak, sigorta şirketlerinin sektörel yapısı açıklanmıştır. İkinci bölümde iç kontrol tanımlanmış, önemli bir iç kontrol aracı olan COSO modeline yer verilmiştir. Üçüncü bölümde sigorta şirketinde iç kontrol sistemi yapılandırılırken ele alınması gerekli unsurlar araştırılarak örnek bir uygulamaya yer verilmiştir.

1. SİGORTACILIK, SİGORTA ve EMEKLİLİK ŞİRKETLERİ

Sigorta kişilerin güvenlik ihtiyacını karşılayan önemli bir işlemdir. Latince “sicurta” kelimesinden türeyen sigorta güvence anlamını taşımaktadır.¹ İnsanlar hayatları boyunca her türlü riskle karşı karşıyadır. Bu riskler hayatları üzerinde ya da sahip oldukları varlıkları üzerinde ve yalnızca bireysel kimliğimiz değil kurduğumuz tüzel bir kişilik için de geçerli olacaktır. Böylece riskin meydana gelmesi halinde kayba uğrayacak olan kişiler ya da işletmelerdir ve risklerin yaratacağı zararları en düşük seviyeye yaklaştırmak kişilerin ve işletmelerin önceliği olacaktır. Tasarruf yolu ile risklerin gerçekleşmesi sonucu maddi zararların yerine konması düşünülebilir fakat her zaman tasarruflar buna yeterli olmayabilir, bu nedenle zararın paylaşılması gereklidir. Oluşması muhtemel zararları kişiler ve işletmelerin birlikte karşılaması fikri sigortanın temelini oluşturur. Sigortanın temel amacı güvence oluşturmaktır. Sigortanın olması zararın telafi edilmesinde kayıpların en aza inmesini sağlar. Riski paylaşan kişi ya da işletmelerin ödediği paralar riskin gerçekleşmesi durumunda etkilenen kişi ya da işletmenin zararının karşılanmasında kullanılacaktır. Riskin gerçekleşmesi kaybın oluşması ve sigortanın yokluğu halinde kişi ve kurumların imkanları ile zararı tazmin edebilmeleri güç ya da imkansız olabilir.²

¹Davut Karaman.vd., **Sigortacılık**, 1.b., Sigorta ve Risk Kavramları, 3.b., İstanbul, Beta Yayınları, 2013, s.11.

² Beyhan Yaslıdağ, **Sigortacılık**, 1. b., Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012, s. 13.

1.1. Sigorta Tanımı ve Genel Prensipleri

Benzer tehditler altında bulunan kişilerin bir araya gelerek oluşturdukları organizasyon sigortayı ortaya çıkarmaktadır. Sigorta basit bir tanımla, belirsiz bir tarihte belirsiz bir şekilde karşılaşılma ihtimali olan tehlikelerden doğması muhtemel zararların giderilmesine yönelik riskin önceden prim adı verilen ödemeler karşılığı güvence altına alınmasıdır. Muhtemel zararlara karşı prim yani ödeme karşılığında güvence alınması, tarafların arasında özel bir sözleşme ile olur. Sigorta hukuksal bir kurum niteliğindedir.³

Sigorta, kişilerin yaşamları süresince bazı nedenlerle ortaya çıkan zarar ve harcamalara neden olan doğal, ekonomik, teknik ve sosyal denebilecek olaylar sonucunda oluşabilecek tehlikelerden, tehlike ortaya çıkmadan kendilerini korumayı sağlayacak önlemleri almak istemelerinden ortaya çıkmıştır. İnsanların yaşamları süresince karşı karşıya kalması muhtemel riskleri yok edemeyeceklerini, ya da tehlikeleri ortadan kaldırmanın imkansızlığını keşfetmiş olmaları ile herhangi bir tehlike sonucu ortaya çıkabilecek zararı en düşük seviyeye indirebilmek fikri değerli hale gelerek sigorta kavramı ortaya çıkmıştır.⁴

Sigorta, sigortalı ve sigortacıyı içeren çift taraflı bir sözleşme özelliğindedir. Sigortalı kişi belirli bir ödeme yani prim karşılığında üçüncü bir kişinin para ile ölçülebilecek koruma altına alınmaya değer sigortalanabilir menfaatine hasar verecek bir riskin ortaya çıkması sonucu oluşan zararı giderebilecek değerinde sigortalının tazminat almasını sağlayan çift taraflı bir akittir.⁵

³Enver Alper Güvel ve Afitap Öndaş Güvel, Sigortacılık, 6. b, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2012, s.24.

⁴Mehmet Kahya, vd., **Sigortacılık**, 1.b., Sigorta ve Risk Kavramları, 3.b., İstanbul, Beta Basım, 2012, s.8-19.

⁵Sigortanın Tanımı ve Önemi, (Çevrimiçi), <http://www.sigorta.web.tr/sigortanın-tanimi-ve-onemi> (Erişim Tarihi: 22.04.2013).

Her çeşit sigorta teminatını içeren uyulması zorunlu ilkeler:⁶

Sigortalanabilir Menfaat: Sigortanın konusu, varlıkların beklenmedik risklere karşı teminat altına alınmasıdır. Böylece oluşturulmaya çalışılan durum kişinin menfaatinin korunmasıdır. Amaç sigortalının maddi kaybının yerine konmasıdır.⁷

Azami İyi Niyet: Sigorta aktini oluştururken taraflar arasında iyi niyet ve güven unsuru önemlidir. Sigorta sistemi güven üzerine kurulu bir yapıdır. Sigorta işlemlerine temel oluşturacak konularda bu prensibin çerçevesi yasal düzenlemeye gereksinim duymaktadır. Her iki taraf için sözlü ya da yazılı sigorta ve tazminat sürecini etkileyecek konuların karşı tarafla azami derecede açıklıkla paylaşılması gerekmektedir.⁸

Tazminat Sınırı: Tazminat ödemelerinde talep edilen tutar sigorta poliçesinde belirtilmiş olan sigorta bedelini aşamaz, böyle bir talep halinde de sigorta bedeli üst limit olarak esas kabul edilecek ve sebepsiz zenginleşmeye imkan tanıyacak bir tazminat bedeli oluşmamasına dikkat edilecektir. Sigorta bir menfaat aracı olarak kullanılamaz. Kişi yalnızca tazminat ödemesi aracılığıyla hasar öncesi durumuna ulaşabilir.⁹

Hakların Devri (Halefiyet ve Rücu): Herhangi bir hasarın oluşması halinde yerine geçme yani halefiyet söz konusu olabilir. Sigortalı kişinin sigortalılık durumundan dolayı hasarın sorumluluğuna istinaden sigorta şirketi sigortalının zarar verdiği karşı tarafa karşı yükümlü olabilir. Kusurun paylaşılması oranına göre; tam tersi halde, zarara sebep olan karşı taraf ise sigorta şirketini alacaklı durumuna getirebilir ve böylece taraf haline gelen sigorta şirketi kişiye ya da ilgili karşı şirkete

⁶Sigortanın Genel İlkeleri, (Çevrimiçi),
<http://www.ekodialog.com/Sigortacilik/sigortanın-genel-ilkeleri.html>, (Erişim Tarihi:22.04.2013).

⁷Sigortanın Temel Prensipleri, (Çevrimiçi),
<http://www.baskent.edu.tr/~erdemk/sigo112%20-%20H7.pdf>, (Erişim Tarihi:22.04.2013).

⁸G.Şebnem URALCAN, **Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi**, 3 b, İstanbul, Hiperlink Yayınları, 2011, s.41.

⁹Yaslıdağ, a.g.e., s.57.

rücu edebilecek ve tazminat hakkına sahip olabilecektir.¹⁰

Hasara Katılım: Sigorta tazminatı haksız zenginleşme kaynağı yapılamayacağından ötürü bir varlığın birden fazla sigorta şirketine aynı koşullarda sigorta ettirilmesi durumunda gerçekleşecek hasarın ilgili sigorta şirketlerinin bir araya gelerek yalnızca tazminat bedeli karşılığını ödemesidir.¹¹ Bir kişi bir varlığa birden çok sigorta şirketinde poliçe açtırarak tüm bu poliçeler karşılığı her bir şirketten tazminat alamaz. Sadece tazminat değerinin tek bir şirketin karşılayacağı boyutu geçmesi halinde risk ve tazminat bölümüne gidilir, bu da şirketlerarası müşterek sigorta yani koasürans işlemidir.¹²

Yakın Sebep: Bu prensibe göre; kişi prim ödemesi ile sahip olduğu teminat karşılığında, oluşan hasarının teminatı ile ilişkili kısmını tazmin edebilmektedir. Gerçekleşen risk ile teminatın örtüşmüş olması gerekmektedir.¹³

Sigortacının önemli görevlerinden biri de karşı tarafı doğru ve uygun şekilde bilgilendirmedir, sigortalıya sahip olduğu poliçenin teminat kapsamının tam olarak ne olduğu konusunda detaylı bilgi verilmelidir. Sigorta sözleşmesinin içeriğinde yer alan durum hasar ile örtüşmediği takdirde sigorta şirketinin tazminat ödeme yükümlülüğü olmayacaktır.¹⁴

¹⁰Sigortanın Genel İlkeleri, (Çevrimiçi), <http://www.ekodialog.com/Sigortacilik/sigortanin-genel-ilkeleri.html>, (Erişim Tarihi:22.04.2013).

¹¹Karaman, v.d., a.g.e., s.40-48.

¹²Metin Coşkun, Temel Sigortacılık Kavramları Sunumu 2. Hafta, (Çevrimiçi), http://home.anadolu.edu.tr/~metincoskun/index_dosyalar/Page892.htm, (Erişim Tarihi: 25.04.2013).

¹³Metin Coşkun Temel Sigortacılık Kavramları Sunumu 2. Hafta (Çevrimiçi) http://home.anadolu.edu.tr/~metincoskun/index_dosyalar/Page892.htm (Erişim tarihi:25.04.2013).

¹⁴http://akademik.mu.edu.tr/Icerik/abayrakdaroglu/Dokuman/msku_ders_notu_Bankac%C4%B1%C4%B1k&sigortac%C4%B1%C4%B1k.pdf.

Sigorta kişilere güvence sağlarken aynı zamanda ekonomi açısından da önemli bir finans kaynağı yaratmaktadır. Makro ekonomi açısından tasarruf yaratması ve sermaye piyasası aracılığı ile fonlarını değerlendirirken yatırım oluşturması, ekonomik açıdan önemli bir etki yaratmaktadır.¹⁵ Sigortanın mikro işlevleri risk yönetimi ve girişimciler açısından olan işlevlerdir.¹⁶

Sigortanın mikro ve makro işlevleri aşağıdaki gibidir: ¹⁷

Güvence ve Risk Yönetimi İşlevleri: Sigorta bir dayanışma organizasyonu oluşturur, huzur ve güven sağlar, girişimcilerin kararlarını olumlu yönde etkiler, muhtemel risklere karşı elde tutulan sermayeyi en alt seviyeye çekerek finansal sistemin etkinliğini sağlar, sigorta önleyici önlemleri artırır, sigorta sayesinde risklerden korunmak üzere elde tutulan fonlar tasarrufa ya da yatırıma dönüştürebilir.

Ekonomik İşlevleri: Tasarruf kaynağı oluşturur, sosyal ve ekonomik çöküntü ve kayıpları önlemeye yardımcı olur, sosyal refah düzeyinin yükselmesine katkı sağlar, uluslararası ekonomik ilişkiler ve ticaretin gelişimine katkısı vardır, önemli bir vergi kaynağıdır, ekonomide önemli bir sektör oluşturur.

1.2. Sigorta Tarihi

Dünya’da Sigorta Tarihi: Babil İmparatorluğu’nda kervan ticareti yapan tüccarların mallarını zarara uğramadan teslim almak üzere ödedikleri faizli krediler sigortacılığın temelini oluşturmaktadır.¹⁸ Dünyada sigortacılığa temel oluşturabilecek bu uygulamalar zamanımızdan yaklaşık 4000 yıl öncesinde Babil’de ortaya çıkmaktadır.

¹⁵Sigorta Bilgileri, (Çevrimiçi), <http://www.ekodialog.com/Sigortacilik/sigorta-bilgileri-sigorta-nedir.html>, (Erişim Tarihi:25.04.2013).

¹⁶Sigortanın Tarihi, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbsb.org.tr/sayfa/sigortanın-tarihi>, (Erişim Tarihi: 15.04.2013).

¹⁷Perçem Başak Hızlı, Sigorta Sektörünün Gelişimi, Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi ve Türkiye Uygulaması, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2007, s.21-28.

¹⁸Yaslıdağ, a.g.e.,s.14.

Ticaret işlemlerinin Babil'den yürütüldüğü tarihlerde, Babil ticaretin merkezi haline gelmiştir. Kervan tüccarları sermayedarlardan borç alırlar kervanların soyulması ya da bir zarara uğramasına karşı riski sermayedar üzerine alır şayet tehlike gerçekleşirse tüccarların kendisine olan borçlarını ortadan kaldırırdı. Babil'de yapılan bu uygulamada riskin gerçekleşmemesi durumunda sermayedar tüccarlara vermiş olduğu tutarı bir miktar üzerinde bir tutar olarak geri alırdı. Sermayedar ve tüccarlar arasındaki bu alış verişi Hammurabi yasalaştırmıştır.¹⁹

Bu kanunda görülen kervanların saldırıya uğrama riskine karşı zarara uğrayan kervanların zararları diğer kervanlar tarafından paylaşılmasını sağlaması önemli bir özelliğidir. Tehlike paylaşımına yönelik Hammurabi Kanunu'na giren bu uygulama kara taşımacılığındaki ilk örnektir.²⁰ Romalılarda görülen ilk uygulama hayat sigortasına bir örnek oluşturmaktadır. Ölen kişinin cenazesine gerekli harcamalarının karşılanması için kurulan sistemde kendisi ve erken ölürse mirasçılarında para toplanması ile oluşan basit bir hayat sigortası sistemi kurulmuştur.²¹

Liman ticareti yapan Eski Yunan, Roma, Kartaca gibi toplumlarda gemilerinin limana yanaşamaması durumuna karşı olan riski üzerlerine alan kişiler vardı. Geminin limana gelmesi ile beraber bu kişiler üzerlerine aldıkları riske karşılık pay almaktaydı. Cenova'da 1347 yılında ilk sigorta sözleşmesi yapılmıştır.²² Venedik, Floransa ve Cenova kentlerinde M.S. 1250 yıllarında prim esaslı sigorta görülmüştür.²³ Sigorta uygulamaları 17. yy itibari ile İngiliz orta sınıf tüccarları tarafından yapılan bir iş haline gelmiştir. Londra'da 1688 yılında Edward Lloyd'un Kahvehanesi tüccarlar, gemi sahipleri ve sigortacıları karşı karşıya geldiği bir buluşma noktası halini almıştır. Bu mekan gördüğü işlev sonucu ilk sigorta şirketinin

¹⁹ Güvel, a.g.e., s.79.

²⁰Yaslıdağ, a.g.e., s.14.

²¹Fatih Kahya, "Osmanlı Devleti'nde Sigortacılığın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi", İstanbul, 2007, s.4-5.

²²Serkan Dilek, **Meslek Yüksekokulları İçin Finans ve Sigorta Matematiği**, 1.b, İstanbul Beta Yayıncılık, 2011, s.125.

²³Sigortanın Tarihi, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbsb.org.tr/sayfa/sigortanın-tarihi>, (Erişim Tarihi: 20.04.2013).

temelini oluşturur. Royal Exchange ve London Assurance adındaki iki şirket İngiliz Kraliyet ailesine ait donanmaları koruma görevini üstlenmiştir. Doğu Hindistan şirketlerinin sahip olduğu gemilerin Fransız ve İspanyollar tarafından kundaklanmaları ile yoğun olarak sigorta sözleşmelerine yönelik kumar faaliyetleri yapılması, sigorta şirketlerinin de sigortalanması, reasürans işlemini ortaya çıkarmış böylece reasürans şirketleri kurulmuştur. Amerika'da ilk sigorta faaliyetleri kilise heyeti ve Amerikan kolonileri tarafından başlatılmıştır. New York'ta 1935 tarihindeki yangın ve Chicago'da 1871 yılındaki yangın neticesinde oluşan yüksek maliyetler reasürans sistemine ivme kazandırmıştır. İkinci Dünya savaşı ile birlikte savaş malullerine, hasta ve yaşlılara yönelik sigorta önem kazanmıştır. Bir sigorta şirketinin farklı sigorta sözleşmeleri yapması 1950 yıllarında ve bankaların sigorta sözleşmesi yapabilmesine 1999 yılında izin verilmesiyle sigortacılık gelişimine devam etmiştir.²⁴

Sigorta tarihine baktığımızda sigortacılığın ortaya çıkışını deniz, kara sigortacılığının ortaya çıkışını yangın, kaza sigortalarının ortaya çıkışını tren kazaları ile bireysel kazalar sağlamıştır. Sanayideki gelişmeler ile yaşanan teknik hasarlar mühendislik sigortaları için gelişim noktası olmuştur. Tüm bu süreçler sonunda sigorta şirketleri, 20. Yüzyılın başlarına gelindiğinde oluşabilecek tüm sigorta ihtiyaçlarını karşılayabilecek örgüt yapısını oluşturmuş iyi hizmet verebilecek duruma gelmişler.²⁵

Türkiye'de Sigorta Tarihi : Türkiye'de Anadolu köylerinde 19. yüzyılın ikinci yarısından önce halkın kendi arasında ihtiyaç halinde kullanılmak üzere fonlar oluşturduğu görülmüştür. Oluşturulan fonlar hastalık ve ölüm durumlarında kişilere yardım amacı ile kullanılmaktaydı. Bu örgütlenme dayanışma düşüncesi ile oluşmuştur. Osmanlı toplumunun yapısal özellikleri sigortacılığın gelişimine engel

²⁴Türkiye'de Sigortacılık, (Çevrimiçi),

<http://www.tsb.org.tr/turkiyede-sigortacilik.aspx?pageID=439>, (Erişim Tarihi: 22.04.2013).

²⁵Sigortanın Tarihi, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/sayfa/sigortanın-tarihi>, (ErişimTarihi:22.04.2013).

teşkil etmektedir. 19. yüzyılın ikinci yarısında oluşan büyük hasarlar toplumun sigorta anlayışına olumlu katkı sağlayacak sigortacılığın doğuşuna basamak oluşturmuştur.²⁶

Ülkemizde inançlar gereği sigortacılık geç ortaya çıkmış ve gelişimi hala devam etmektedir. Daha önceleri kişiler dayanışma şekli ile riskler sonucu gerçekleşen zararlarını karşılamış, bu durum kişilerin kendi aralarında ortadan kaldıramayacakları büyüklükteki zararlar ile karşı karşıya gelmelerine kadar sürmüştür. Beyoğlu'nda 1870 yılının yaz aylarında Büyük Pera Yangını çıkmıştır. Bu yangın sonucu birçok işyeri, ev, cami, kilise gibi yapılar yanmıştır. Bu bölgede daha çok yabancı ya da yabancılarla ilişkili varlıklı kesimin ikamet ediyor olması özellikle sigortacılığın gelişme sürecini hızlandırmıştır.²⁷

Bir İngiliz sigorta şirketi 1872 yılında temsilcilikler açarak ilk sigortacılık faaliyetini başlatmışlar. Fransız bir şirket 1878 yılında temsilcilik açarak faaliyetlerine başlamıştır. Bu ülkeleri takiben Almanya, İtalya, İsviçre gibi ülkeler de açtıkları şirketlerle sigortacılık alanında hizmetlerine başlamışlar. Cumhuriyetin ilanına kadar bu şekilde yabancı şirketler aracılığı ile sigortacılık yapılmıştır. Cumhuriyetin ilanı sigortacılık alanında da bir devrim yaratmış ve Türkçe kullanımı yasalaşınca poliçelerde İngilizce ve Fransızca düzenlemeler son bulmuştur. Aynı dönemde sigortacılar kulübü kurulmuştur. Sigortacılığın ve Sigorta Şirketlerinin Teftiş ve Murakabesi hakkındaki kanun 1927 yılında yürürlüğe girdi. Milli Reasürans T.A.Ş 1929 yılında kurulmuştur. Bu gelişmelerin yaşanması ile birlikte 1939 yılında sigorta şirketleri Ticaret Bakanlığı'na bağlanmıştır. İlk özel sermayeye sahip Doğan Sigorta 1942 yılında kurulmuştur.²⁸

²⁶Yaslıdağ, a.g.e., s.18.

²⁷Fatih Kahya, Osmanlı Devleti'nde Sigortacılığın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat AnaBilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2007, s.10.

²⁸Yaslıdağ, a.g.e., s.19-21.

Sigortacılık düzenlemelerini içeren 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu 1959 yılında yürürlüğe girmiştir. Şirketlerin mali olarak gelişimini sağlamak, sigorta aracıları ile ilgili düzenlemeler yapmak ve 7397 sayılı yasadaki boşlukları doldurmak üzere 1987 yılında 3379 sayılı yasa yürürlüğe girdi. Sigorta şirketleri mali yapının bir parçası olarak görülmüş ve Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na bağlanmıştır. Kaza, mühendislik ve zirai sigortalarında 1 Mayıs 1990 tarihinden itibaren, yangın ve nakliyat sigortalarında 1 Ekim 1990 tarihinden itibaren serbest tarife sistemine geçilmiştir. Bireysel Emeklilik Tasarruf Sistemi 28 Mart 2001 tarihinde kabul edilmiş ve 27 Ekim 2003 tarihinde faaliyete geçmiştir. 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu 14 Haziran 2005 tarihinde çıkarılmıştır ve bu kanuna bağlı olarak Sigorta Havuzu (TARSİM) kurulmuştur. Trafik Sigortası Bilgi Merkezi (TRAMER) 16.12.2003 tarih ve 25318 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Trafik Sigortası Bilgi Merkezi Yönetmeliği ile kurulmuştur. Trafik sigortası poliçesi yazan tüm sigorta şirketleri tüm poliçe bilgilerini aynı zamanda tüm hasar ve ödeme bilgilerini 01.01.2003 tarihinden itibaren TRAMER sistemine transfer etmiştir. Yeni yazılan poliçeler ile hasar bilgileri de günlük olarak aktarılmaktadır. 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu 14 Haziran 2007 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunda yeni tanım ve uygulamalarla ilgili ikincil mevzuat düzenlemeleri 2008 yılında tamamlanmıştır. Sigorta Bilgi Merkezi 09.08.2008 tarihinde 26962 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan yönetmelikle faaliyete başlamıştır.²⁹

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe alınan altıncı kitabında “ Sigorta Hukuku” düzenlenmiştir.³⁰

1.3. Sigorta Şirketlerinde Organizasyon Yapısı

Bir sigorta şirketinde organizasyon yapısı genellikle şirketin büyüklüğüne, faaliyette olduğu yıla ve uzmanlaştığı branşlara göre oluşmaktadır. Organizasyon,

²⁹Türkiye'de Sigortacılık, (Çevrimiçi), <http://www.tsb.org.tr/turkiyede-sigortacilik.aspx?pageID=439>, (Erişim Tarihi: 22.04.2013).

³⁰ Yaslıdağ, a.g.e., s.22.

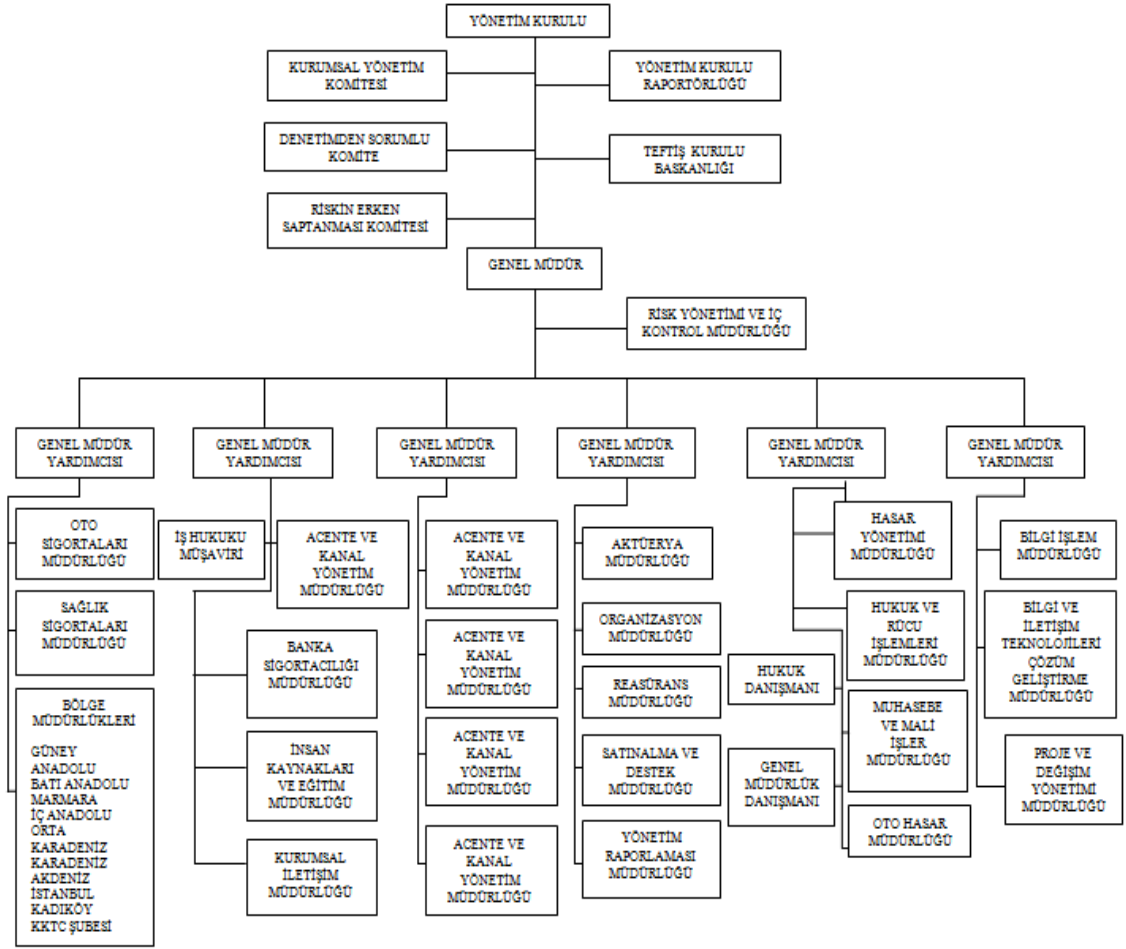
“belirlenen amaca ulaşmak için en uygun örgüt yapısını kurmak ve yürütmek” demektir.³¹

Sigorta işletmeleri kooperatif ve ya anonim şirket olarak kurulmakta ve genel kurulun yetkilendirdiği bir yönetim kurulu tarafından faaliyetler sürdürülmektedir. Yönetim kurulu üzerinde bulunan sorumluluklarının bir bölümünü tayin ettiği yöneticiler aracılığı ile yürütebilmektedir. Yetki aktarımı ile sorumluluklar bölümler üzerine dağıtılarak ilgili faaliyetler sıralanmakta, gruplandırılmakta, görevlerin çerçevesi oluşturularak bölümler arası yetkiler belirlenmektedir. İş akışlarının görev ve sorumluluklar üzerinden belirlenmesi ile şirket içi ve şirket dışı faaliyetler ayrıştırılmaktadır.³²

Şekil. 1’de örnek bir organizasyon şeması gösterilmektedir. Kanuna bağlı yönetmeliklerde adı geçen birimler ve işin mahiyetini içeren bölümler her bir şirkette aynı yapıyı korusa da şirketin üretim branşına göre ağırlığı ve işlem hacmi şirket yapılanmasında değişiklikler gösterebilecektir.

³¹Ömer Dinçer ve Yahya Fidan, **İşletme Yönetimine Giriş**, 5.b, Beta Basım, İstanbul, 2000, s.17-18.

³²Güvel, a.g.e., s.222.

Şekil 1: Sigorta Şirketi Organizasyonu Şeması

Kaynak: <http://www.ebs.sakarya.edu.tr/?upage=myo&page=drs&f=24&b=16&ch=1&yil=2012&dpag e=all&InKod=46006> , (Erişim Tarihi:28.04.2013).

1.3.1. İç Organizasyon Yapısı

Sigorta şirketinde oluşturulacak yapıda belirleyici unsur şirketin işlem hacmi olmaktadır. Büyük ölçekli bir şirket organizasyonunda bölümlere ayırma ve iş planlaması daha detaylı bir çalışma gerektirirken, işlem hacmi düşük olan bir yapıda organizasyon gereklilikleri farklılık gösterecektir. Yine de şirketlerin iş yükleri ne kadar birbiri arasında değişiklik gösterirse gösterebilir temel olarak işin niteliği değişmeyecektir.

Sigorta şirketinde iç organizasyonu oluştururken işletmenin fonksiyonu, uzmanlık alanı, müşterilerinin yapısı ve yoğun olarak hizmet verdiği bölgeler olarak sınıflandırma yapılmaktadır.³³

A. Fonksiyon Esasına Göre;

Günümüzde şirketler yapılandırılırken yaygın bir şekilde fonksiyon esasına dayanılarak organizasyon yapısı oluşturulmaktadır.³⁴

- Genel Yönetim Bölümleri

Yönetim Kurulu: Şirketlerde en üst yönetim organları yönetim kuruludur. Şirket stratejilerinin belirlenmesi önemli kararların alınması, şirketin temsili, faaliyetlerin değerlendirilmesi ve takibi yönetim kurulunun en önemli görevleri arasındadır.³⁵

Genel Müdür : Yönetim kurulu tarafından atanmaktadır. Şirketin tüm iş, işlem ve birimleri üzerinde denetleme yetkisine haizdir. Şirket birimlerinin koordinasyonu ve faaliyetlerin verimli şekilde yürütülmesinden sorumludur.

Genel Müdür Yardımcıları: Şirket yapısının gereği bir ya da birkaç bölüm yöneticisi genel müdür yardımcısı olarak bulunabilir. Yönetimsel ve üretimle ilgili olacak şekilde bir ya da birkaç birimden sorumlu olabilir.

Yönetici Asistanı: Şirketin iletişiminin sağlamakla beraber teknik bölüm tarafından üretilen sigorta poliçelerinin tamamlanmasını, yönetim kurulu ve komite toplantılarında tutanakların tutulmasını sağlar.

³³Çavuşoğlu,v.d, **Sigortacılık**, Bölüm 10: Sigorta İşletmelerinin Organizasyonu, 3.b., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2013, s.143-154.

³⁴Güvel,a.g.e., s.223.

³⁵Türkiye’de Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketleri Kurumsal Yönetim Analiz Raporu, Eylül 2009, (Çevrimici), <http://www.iccdanismanlik.com.tr/raporlar/sigortaSirketleriRaporu2009.pdf>, (Erişim Tarihi: 28.04.2013).

Diğer Yöneticiler: Tüm sigorta şirketleri için yukarıda belirtilen yönetim kadrosu geçerlidir. Şirket organizasyonuna uygun olacak şekilde yönetim kadrosuna dahil olacak şekilde aktüer, teknik danışman gibi kadrolarda oluşturulur. Yönetim ve üretim gibi aktif servislerin başında bulunan kişilerde fonksiyonel yönetici olarak yönetim kadrosuna dahil edilir.³⁶

- Yardımcı Bölümler

Dış Hizmetler Bölümü: Şirketin satış kanalları olan acente, broker şeklinde hizmet veren işletmelerin iş ve işlemlerinin yürütüldüğü birimdir. Şube açılmasına uygun olabilecek yerlerin belirlenmesi, acentelerin kuruluş, fesih ya da üretimleri ile ilgili işlemler ve prodüktörlerle yapılan anlaşma bu birim tarafından yürütülür.³⁷

Hasar Bölümü: Riskin gerçekleştiği durumda poliçe sahibi ya da sahip olunan teminata bağlı olarak ilgili kişinin ihbarı sonucunda açılan hasar dosyaları incelenerek sonuçlandırılması sağlanır.

Aktüerya ve İstatistik Bölümü: Sigorta riskinin belirlendiği istatistiksel raporlamaların gerçekleştirildiği birimdir. Başlıca görevleri şirket mali bünyesine ilişkin finansal analiz, tarife tasarımı ve fiyatlandırma, karşılık hesaplamaları (aktüeryal zincirleme merdiven metodu) ve bilançoya etkileri, varlık yükümlülük analizi, destekten yoksun kalma tazminat hesaplamaları, kurumsal risk yönetimi, kıdem tazminat karşılıkları hesaplamaları, şirket değerlendirme olarak sıralanabilir³⁸ Sigorta şirketlerinde birçok konuda hesaplamalar yapılması gerekmektedir ve bu işlemler yetkili kişilerce yapılmaktadır. Aktüerlerin çalıştığı hesaplamalar; tarife çalışmaları, hasar karşılık analizi, nakit akışı analizi, olasılık çalışmaları (hasar projeksiyonları), hasar kontrol analizi, risk yönetimi, yükümlülük karşılama durumunu izleme, aktüerya raporu hazırlanması, konservasyon analizi, prim tahsisi

³⁶Güvel, a.g.e., s.225.

³⁷Yılmaz Bengiray ve Kerim Banar, **Banka ve Sigorta Muhasebesi**, 1.b., Eskişehir, Eylül, 2006, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:1707, s.186.

³⁸Taylan Matkap, Aktüerya & Aktüer & Aktüeryal Döngü Süreci, (Çevrimiçi), http://www.aktuerlerdernegi.org/staticfiles/files/yasar_final.pdf, (Erişim Tarihi:28.04.2013).

çalışmaları, destekten yoksun kalma tazminat hesaplamaları, kıdem tazminat karşılık hesaplamaları, şirket değerlemeleridir.³⁹Bu işlemleri gerçekleştiren aktüerler, istatistiksel ve matematiksel yöntemler kullanarak beklenen risklerle ilgili modelleme yaparak risklerin belirli vadelerde ortaya çıkarabileceği finansal sonuçların tahminini yapan uzman kişilerdir.⁴⁰

Reasürans Bölümü: Sigorta şirketi üzerine aldığı riskin tamamına karşılayamadığı durumda aşan kısmı diğer şirketlere devreder buna yeniden sigorta işlemi yani reasürans denir. Pasif ve aktif olmak üzere iki çeşit reasürans işlemi yapılır. Diğer şirketlerden artan riskin sigorta edilmesine aktif reasürans denilmektedir. Şirket kendi karşılayabileceği riskleri yani konservasyonunu aşan bölümü devrettiğinde pasif reasürans işlemi yapmış olur. Yeniden sigorta işlemi yapan şirkete reasürör, rizikoyu yeniden sigorta ettiren şirkete sedan denir. İkili arasındaki devretme işlemi sesyon, bu işlem için yapılan devir sözleşmesine de trete denilmektedir. Reasürans bölümünde bu işlemlerle ilgili işlemler ve anlaşmalar takip edilmektedir.⁴¹

Denetim Bölümü: Yönetim kurulu adına şirket içinde denetim faaliyetini yürüten bölümdür. İç Denetçiler Enstitüsünün tanımlanmasına göre iç denetimin görevi üst yönetime kontrol yeterliliği ve geliştirilmesi için makul bir güvence sağlamak ve risk yönetimini güçlendirmek, iyi bir kontrol çevresi oluşmak, etkin bir iç denetim fonksiyonu sağlamaktır.⁴²

Hukuk Bölümü: Sigorta şirketi kişiler ile yapmış olduğu poliçe hukuki bir anlaşma niteliğindedir ve bundan doğacak anlaşmazlıklar ilgili mahkemelerde dava şeklinde görülecektir. Hukuk servisinden şirkete açılmış davalar, sigortalıya açılmış davalar ya da üçüncü şahıslarla ilgili davaların takibi yapılmaktadır. Ayrıca ayrı bir

³⁹<http://www.aktuerlerderneği.org/default.aspx?sid=69> , (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi: 28.04.2013).

⁴⁰Sigorta Şirketlerinin Yapısı ve Aktüerlerin Rolü Sunumu, Aktüerler Derneği, 2010.

⁴⁰Güvel, a.g.e., s.229.

⁴¹The KPMG Review Internal Control : A Pratical Guide, October 1999, (Çevrimiçi), http://www.ecgi.org/codes/documents/kpmg_internal_control_practical_guide.pdf, (Erişim Tarihi:28.04.2013).

rücu biriminin olmaması halinde rücu davalarını da bu servisten yürütülür.

Personel Bölümü: Personel seçimi, eğitim ve oryantasyon süreçlerinin, izinlerin, sosyal haklar ile ilgili işlemlerin takibi yapılmaktadır.

Muhasebe: Genel ve teknik muhasebe olarak görev tanımları ayrı ya da beraber anılabilmektedir. İşin niteliği gereği genel muhasebe işlemleri cari takibi, amortismanlar, giderler ve vergi işlemleri, teknik muhasebe finansal tablolar , resmi raporlamalar, mutabakatlar gibi işlemler yürütülmektedir.

Tahsilat Bölümü: Şirketin primlerden doğan alacaklarının takibi ve raporlanması işlemlerinin yürütüldüğü birimdir.

B. Üretim Esasına Göre;

Üretim esasına göre çeşitli şekillerde organizasyonlar kurulmaktadır.

Teklifname Kabul Bölümü: Sigorta şirketinin her bir poliçe başvurusunu poliçe olarak üretme zorunluluğu bulunmamaktadır. Risk odaklı bir iş yürütülüyor olması nedeni ile her bir branş itibari ile bazı değerlendirme kriterlerine sahip olup rizikonun kabul edilebilir olup olmamasına göre poliçeleştirme yapılmasına ya da yapılmamasına karar verilir.⁴²

Poliçe Düzenleme Bölümü: Üretim esasına göre ilgili sigorta şirketinin uzmanlığı ve hizmet alanına göre, hayat sigortası bölümü, nakliyat sigortası bölümü, tarım sigortası bölümü, yangın sigortası bölümü, kaza sigortası bölümü ve benzer olarak şirket için hizmet alanları oluşturulmaktadır. Reasüröre ilave primle verilen işler olarak hayat dışı (elementer) üretim kalemleri direkt, endirekt, fronting, dask, tarsim, yeşil kart olmakla birlikte özel durum içeren kapalı koasürans işlerdir. Üretimde değişim yolu açacak, fiyat veya müşterilerde dalgalanmaya sebep

⁴²Çavuşoğlu, vd., a.g.e, s.143-154.

olabilecek nedenler; satış politikalarında, üretim kanalında artma ya da eksilme, ürün değişiklikleri, piyasa şartlarında değişim olabilir. Üretimde meydana gelecek kısıtlamalar acente sadakati ve uzmanlık derecesi, sermaye yapısı, müşteri profili, reasürans yapısı ile ilişkilendirilebilir.⁴³

1.3.2. Dış Organizasyon Yapısı

Sigorta şirketi iş ve işlemlerini yürütürken iç yapılanması yanında dışarıdan hizmet alacağı araçlara da ihtiyaç duymaktadır. Bu noktada ürünlerin müşterilerle buluşturulması amacıyla çalışılan acente ve brokerlar ile beraber tekliflerin değerlendirilmesi ya da yazılan poliçelerde verilen taahhütlerin oluşan hasarlar ile uyum derecesinin değerlendirilmesinde yetkili uzmanlardan görüş alınmaktadır.

Acenteler: Sigorta şirketine sözleşme, teminat ve belli hedefler karşılığı satış kanalı olarak hizmet veren ticari kuruluşlardır. Sigortalı ile sigorta şirketi arasında bir iletişim kanalı oluşturur. 6102 Sayılı Ticaret Kanunu'nun tanımına göre acente; ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak sigorta acenteliği yapacak gerçek ya da tüzel kişilik olarak kurulmuş işletmelerdir. Acentelerin yapacakları işlemlerin usul ve esasları ile ilgili tüm bilgiler sigorta acenteleri yönetmeliği ile Hazine Müsteşarlığı'na belirlenmiştir.⁴⁴

Brokerler: Sigortalı olacak kişinin ürün ve şirket seçiminden, hasar gerçekleşmesi halinde tazminat takiperinde yardımcı olan ticari kuruluştur. Hazine Müsteşarlığı'nın ruhsat almaları şartı ile brokerlık hizmeti verebilir. Ayrıca sigorta şirketleri ile de sözleşme, teminat ve hedefler karşılığı çalışır. Sigortalı tarafı temsil ederek ihtiyacına uygun olan ürün ve sigorta şirketi seçiminde tarafsız bir tutumla yardımcı olan işletmedir. Brokerlar herhangi bir riske karşı kendini ya da ekonomik

⁴³Metin Sarıaslan, **Sigorta Şirketlerinde Faaliyet Denetimi**, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları, İstanbul, 2012.

⁴⁴Sigorta Acenteleri Yönetmeliği Resmi Gazete: 14.04.2008 – 26847, (Çevrimiçi), <http://www.tsb.org.tr/sigorta-acenteleri-yonetmeliği.aspx?pageID=445>, (Erişim Tarihi:28.04.2013).

değeri olan bir varlığı teminat altına almak isteyen kişi ile sigorta şirketini bir araya getirir. Sigorta poliçesinin ön hazırlığında ve bir riskin gerçekleşmesi halinde hasar sürecinde tazminat ödenene kadar yardımcı olan gerçek ya da tüzel kişilerdir. Sigorta brokeri olarak çalışabilmek için Hazine Müsteşarlığı tarafından ruhsat alınması gereklidir.⁴⁵

Sigorta Eksperleri: Hasarın nedenini, hasar bedelini yerinde kontrol yaparak sigorta şirketine raporlayan ve bazı durumlarda sigorta sözleşmesi yazılmadan önce ön ekspertiz yaparak riziko ile ilgili rapor hazırlayanlar sigorta eksperleridir. Sigorta edilen risklerin gerçekleşmesi halinde ortaya çıkan kayıp ve hasarlarla ilgili bizzat incelemelerde bulunarak nedeni ve niteliği hakkında sigorta şirketine rapor hazırlayan kişiler sigorta eksperleridir. Sigorta poliçesi yazılmadan önce ön ekspertiz raporları hazırlayabilir, hasar öncesinde de hasar riskine dair inceleme yapabilirler.⁴⁶

1.4. Sigorta Sektöründe Yer Alan Kurum ve Kuruluşlar

Sigorta sektörünün güven esasından yola çıkan işlemleri kimi zaman resmi kurumlar aracılığı ile kanunlarla kimi zamanda sivil toplum kuruluşu olarak ortaya çıkmış örgütlerle koruma altına alınmıştır.⁴⁷ Ülkemizde sigorta sektörü Hazine Müsteşarlığı'na düzenlenmekte ve denetlenmektedir. Hazine Müsteşarlığı Sigortacılık Genel Müdürlüğü sigortacılıkla ilgili düzenlemeleri yapmak ve uygulamak, ilgili taraflara uygulamada yol göstermek ve bir yandan sigorta sektörünün gelişmesini sağlamakla bir yandan da sigortalıları korumakla sorumludur. Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu, sektörün denetlenmesi, incelenmesi ve soruşturulmasından sorumludur. Sigorta sektörünün düzenlenmesi ve denetlenmesi görevi, 30.12.1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ile

⁴⁵Kıvanç Bayar, Sigorta Hasar Ekspertiz Faaliyetlerinin Sigorta İşletmelerine Hasar Maliyetleri Açısından Etkileri, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Edirne, 2009, s.30.

⁴⁶Sigorta Eksperleri Yönetmeliği, md.15, Eksperlerin Görevleri, (Çevrimiçi),

<http://www.segem.org.tr/sigortaekspertizyonnetmeliği5.asp>, (Erişim Tarihi:28.04.2013).

⁴⁷Fatma Zehra Savi , vd., **Sigortacılık**, Bölüm 8: Türk Sigortacılık Sektöründe Bulunan Kurum ve Kuruluşlar, 3.b., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2013, s.95-116.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığının görevidir. Takiben 7397 sayılı kanun ve ilgili diğer mevzuatın sigorta hizmetleri konusunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na vermiş olduğu görev ve yetkiler, 18.12.1987 tarih ve 303 sayılı K.H.K ile Başbakanlığa ve müteakiben Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı'na verilmiştir. 20.12.1994 tarihli ve 4059 sayılı Hazine Müsteşarlığı Teşkilat Kanunu ile Sigortacılık Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Ayrıca Sigorta Denetleme Kurulu Hazine Müsteşarlığı merkez denetim birimi arasına dahil edilmiştir.⁴⁸

1.4.1. Sigorta Şirketleri

Sigorta şirketleri sigortacı olarak belli bir prim karşılığında kişileri sigorta teminatı altına alarak belirlenmiş riskleri kendi üzerine almak suretiyle belli taahhütlerde bulunan ticari işletmelerdir.⁴⁹ Ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen acentelerdir ve acenteler sigorta şirketlerinin aracıları olarak çalışırlar.⁵⁰ Sigorta şirketleri halka sigorta poliçeleri sunar.⁵¹ Sigortacılık Kanunu'na göre sigorta şirketi; "Türkiye'de kurulmuş sigorta şirketi ile yurt dışında kurulmuş sigorta şirketinin Türkiye'deki teşkilâtını, ifade eder."⁵²

Sigorta şirketi, Türkiye sınırlarında kurulmuş olan ya da yurtdışında kurulmuş ana şirketin Türkiye'ye yapılanması olduğunu söylenebilir. Sigorta sözleşmelerinde sigortacı vasfı ile yer alan şirket, sigortalıya poliçe üzerinde belirttiği teminatları sağlayan kurumdur. Amacı sigortacılık faaliyet olan bu kurumlar anonim ya da kooperatif şirket olabilmektedirler. Bu şirketler ruhsat almak şartı ile sigortacılık faaliyetinde bulunabilmektedir.⁵³ Sigortalı taraftan aldığı primler karşılığında

⁴⁸Yaslıdağ, a.g.e., s.156.

⁴⁹Emine Yazıcıoğlu ve Kerim Atamer, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sigorta Hukuku Ders Notları, İstanbul, 2012, s.14.

⁵⁰Türk Ticaret Kanunu, 14 Şubat 2011, Sayı : 27846, (Çevrimiçi), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm> , (Erişim Tarihi:28.04.2013).

⁵¹Insurance Company, (Çevrimiçi), http://www.investorwords.com/6843/insurance_company.html, (Erişim Tarihi:27.04.2013).

⁵²Sigortacılık Kanunu Madde 2, (Çevrimiçi), <http://www.tsrbsb.org.tr/sayfa/sigortacilik-kanunu>, (Erişim Tarihi:27.04.2013).

⁵³Yaslıdağ, a.g.e., s.70.

poliçede çerçevesi belirtilen teminatları sigortalı kişiye sağlayan sigorta şirketleri, üzerlerine aldıkları riskleri mali yapılarının gücüne uygun bölümünü üzerlerine alarak aşan kısmını sigorta şirketlerinin sigortacısı konumunda olan reasürans şirketlerine devreder. Sigorta şirketlerini aşan riskleri hesaplanan primler karşılığı üzerine alan reasürans şirketleri de kendilerini aşan bölümünü başka şirketlere devrederler.⁵⁴

Türkiye Sigorta ve Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği'nin yayınlamış olduğu tanıma göre sigorta, “aynı türden tehlikeyle karşı karşıya olan kişilerin, belirli bir miktar para ödemesi yoluyla toplanan tutarın, sadece o tehlikenin gerçekleşmesi sonucu fiilen zarara uğrayanların zararını karşılamada kullanıldığı, bir risk transfer sistemidir. Bu sistem sayesinde kişiler, karşı karşıya buldukları tehlikelerin neden olabileceği, parayla ölçülebilen zararlarını, nisbeten küçük miktarlarda ödemiş oldukları primler yoluyla paylaşmaktadırlar. Sigortanın temel işlevi, zararı ekonomik açıdan önemsiz bir duruma getirmektir. Kişiler tek başına karşılayamayacakları zararları bir organizasyon aracılığıyla aralarında paylaşmaktadırlar. Bu organizasyon, sigorta şirketi, sigorta ettiren ve bir sigorta sözleşmesinden oluşur.”⁵⁵

Sigorta şirketlerinin çalıştığı branşlar elementer (hayat dışı) ve hayat ve emeklilik branşıdır. Emeklilik sistemi kişilerin katılımcı olarak tasarruflarının değerlendirilerek birikimlerinin artması ve emeklilik dönemlerinde ek gelir oluşturması amacı ile kurulmuş özel şirketler aracılığıyla yönetilen prim esaslı bir sistemdir.⁵⁶ Sistem gönüllülük esasına dayanmaktadır, isteyen herkes katkı payı yatırarak sisteme dahil olabilmektedir. Bireysel emeklilik şirketleri Hazine Müsteşarlığı tarafından denetlenmektedir. Sigortalılardan katılım payı olarak alınan tasarruflar Sermaye Piyasası Kurulu Mevzuatı'na göre kurdukları emeklilik yatırım fonlarında değerlendirilmektedir. Şirketlerin en az üç adet fon kurma zorunluluğu vardır, bu

⁵⁴Ahmet Başpınar, Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması , **Maliye Dergisi**, S. 149, Mayıs -Aralık 2005, s.5.

⁵⁵Sigorta Tanımları, (Çevimiçi), <http://www.tsrbs.org.tr/sayfa/sigorta-tanimlari#S1>, (Erişim Tarihi : 27.04.2013).

⁵⁶Tolga Ulusoy, vd., **Sigortacılık**, Bölüm 13.Bireysel Emeklilik Sistemi (BES), 3.b., İstanbul, Beta Yayıncılık, 2013, s.203.

fonlar çeşitli risk ve kazanç gruplarında toplanarak yatırım fonlarını oluşturmaktadır. Fon çeşitliliği kişinin göze aldığı risk seviyesine göre kazancını belirlemesine imkan tanıyacak bir serbesti oluşturmasını hedefler. Emeklilik fonları risk grubuna bağlı olarak; kamu ve özel sektör borçlanma araçları, repo ters repo işlemleri, katılma hesapları, mevduat, ortaklık payları, varantlar, türev araç işlemleri, kira sertifikaları, altın ve kıymetli madenler, yatırım fonu katılma payları gibi farklı yatırım enstrümanlarında değerlendirilir. Bireysel emeklilik sistemi katılımcısı kişi çalışmakta olduğu emeklilik şirketinde değişiklik yapma hakkına ve yılda altı kez olmak üzere tercih ettiği fonu diğer bir fon grubu ile değiştirme hakkına sahiptir. Sahip olduğu yatırım fonunu değiştirmek isteyen kişi kendisine ait fon paylarını iade ederek yatırım yapmak istediği diğer fon grubuna geçiş yapabilir. Çalıştığı emeklilik şirketini değiştirmek isteyen katılımcı aynı şirketle iki yıl çalışması şartı ile en erken bu sürenin sonunda istediği başka bir emeklilik şirketi ile çalışabilir. Kişi daha önce sözleşmesini başka bir şirketten aktarmış ise değişiklik yapma süresi bu kez bir yıla düşecektir. Bireysel emeklilik sistem katılımcılarına ait olan yatırım fonunun varlıkları mutlak suretle emeklilik şirketinin varlıklarından ayrı olacak şekilde Sermaye Piyasası Kurulu'nca belirlenmiş olan bir saklama kuruluşunda saklanacaktır.⁵⁷

Hazine Müsteşarlığı tarafından onay alınarak kurulan emeklilik şirketlerinin kanun çerçevesine alınmış uyulması gerekli olan önemli işleyiş ve kuralları mevcuttur. Emeklilik şirketlerine sigortalı ile akit yapılması, uygun bankaların kullanımı, fonların yönetimi denetimin çerçevesi gibi birçok konuda görev ve sorumluluklar yüklenmiştir.⁵⁸

Hayat dışı (elementer) branşında elementer kaza, hastalık, sağlık, kara araçları, raylı araçlar, hava araçları, nakliyat, yangın ve doğal afetler, genel zararları içerir.⁵⁹

⁵⁷Bireysel Emeklilik ve Emeklilik Yatırım Fonları; Bireysel Emeklilik Sistemini Tanıtıcı Bilgiler, (Çevrimiçi), <http://www.spk.gov.tr/indexpage.aspx?pageid=286>, (Erişim Tarihi:28.04.2013).

⁵⁸Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu Md.11., (Çevrimiçi), http://www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat/kanun1_4.pdf, (Erişim Tarihi:28.04.2013).

⁵⁹Segem(Sigortacılık Eğitim Merkezi), Temel Sigortacılık Bilgisi 1. Gün Teknik Personel Eğitim Sunumu, 2011.

1.4.3. Bağımsız Denetim Kuruluşları

Sigorta sektöründe işlemleri düzenleyen bağımsız kuruluşlar yer almaktadır. Bu kuruluşlardan sigorta işlemlerinin bir uzantısı olan, işlemlerin gözetimini yapan ya da eğitim çalışmaları ile şirket çalışanlarının niteliklerinin yükselmesini sağlayan kuruluşlar sayılabilir.

Emeklilik ve Gözetim Merkezi (EGM): Bireysel emeklilik sisteminin güvenli ve etkin bir şekilde işlemlerini sağlamak, katılımcıların hak ve menfaatlerini korumak amacıyla hem denetleyici olan Hazine Müsteşarlığı ve SPK'nın karar almasına yardımcı olacak verileri üretmek hem de kamuoyuna sağlıklı bilgi aktarımı için gerekli verileri sağlamak üzere kurulmuştur.⁶⁰

Bireysel Emeklilik Danışma Kurulu (BEDK): Bireysel emeklilik sisteminde en üst düzeyde olan kuruluştur. 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanun'unun 3. Maddesine göre görevi; Bireysel Emeklilik Kurulu sistemin politikalarını belirlemek ve gerçekleşmesi yönünde önlem niteliğinde tavsiye şeklinde kararlar almaktır.⁶¹

Saklayıcı Kuruluş (Takasbank): Takasbank-İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş., sermaye piyasası ve borsa mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmeti vermektedir. 2003 yılı itibarıyla Bireysel Emeklilik Sistemine saklama hizmeti vermeye başlamıştır.⁶²

Trafik Sigortalı Bilgi Merkezi (TRAMER): 16.12.2003 tarih ve 25318 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Trafik Sigortalı Bilgi Merkezi Yönetmeliği ile TRAMER adıyla kurulmuştur. 09.08.2008 tarihinde 26962 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelikle adı Sigorta Bilgi Merkezi kabul edilmiş, 03.11.2011 tarih ve

⁶⁰Emeklilik Gözetim Merkezi, (Çevrimiçi), <http://www.egm.org.tr/?sid=13>, (Erişim Tarihi: 04.05.2013).

⁶¹Türker Topalhan, Türkiye'de Altıncı Yılında Bireysel Emeklilik Sistemi ve Uygulama Sonuçları, s.173 <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/1127.pdf>, (Erişim Tarihi: 04.05.2013).

⁶²Takasbank, (Çevrimiçi), <https://www.takasbank.com.tr/tr/Sayfalar/Hakkimizda.aspx>, (Erişim Tarihi:04.05.2013).

28131 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelik değişikliği ile ise ünvanı Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi olarak değiştirilmiştir. Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği bünyesine dahil bir kurumdur. Sigortacılık faaliyetlerinin uygulama birliğini sağlamak, sağlıklı fiyatlandırma çalışılabilmesi, suistimallerin önüne geçmek, güvenilir verilerin oluşması, sigorta sistemine olan güvenin kapsamlı ve etkin olacak şekilde devam ettirilmesini sağlayarak, sektör içinde uygulama birliğini sağlamak, sigorta sistemine olan güvenin yükseltilmesi ve kamu gözetim denetiminin etkinleştirilmesini sağlamaktadır.⁶³

Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK): Ülkemizde Zorunlu Deprem Sigortası edindirme, uygulama ve yönetimi faaliyetlerinden sorumlu olarak 2000 yılında kurulan bir kamu kuruluşudur.⁶⁴

Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM): 14/06/2005 tarihli 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu kapsamında belirtilen risklerle ilgili yazılacak sigorta sözleşmelerinde standardın sağlanması, riskin en iyi koşullarda devredilmesi için uygun ortam oluşturulması, oluşacak hasarlarda tazminatın tek merkezden ödenmesi ve tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması amacına yönelik olmak üzere sigorta havuzu kurulmuştur. Bu havuzla ilgili işlemler, havuz sistemine katılmış olan sigorta şirketlerinin eşit hisselerle ortak oldukları Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. tarafından yürütölmektedir.⁶⁵

Güvence Hesabı: Güvence hesabı, sigortalının belirlenememesi, rizikonun meydana geldiği tarihte geçerli sigortanın olmaması ya da çalınmış, gasp edilmiş araçlarla kazaya neden olunması halinde, kazalarda zarar gören kişilerin, sigorta güvencesinden yoksun kalmaları nedeniyle uğrayacakları bedeni zararların giderilmesi amacıyla kurulmuştur.⁶⁶

⁶³<https://www.sbm.org.tr/tr/Sayfalar/Tarihcemiz.aspx>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi: 04.05.2013).

⁶⁴<https://www.dask.gov.tr/hakkinda.html>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:04.05.2013).

⁶⁵http://www.tarsim.gov.tr/trsmWeb/index.jsp?_subpageid=1, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi: 04.05.2013).

⁶⁶<http://www.guvencehesabi.org.tr/Tanitim.aspx>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:04.05.2013).

Yeşil Kart ve Türkiye Motorlu Taşıt Bürosu (TMTB): Yeşilkart yurtiçide geçerli olan trafik sigorta poliçesinin yurtdışında da geçerli olmasını sağlar. İlgili kanunun 38. maddesine göre; büronun kuruluş amacı yurtdışında sigortalanmış bulunan yerel bürolarca geçerli sigorta sertifikalarını taşıyan motorlu kara taşıt araçları tarafından Türkiye’de neden olunan hasarların tespitini büro eksperleri yapar.⁶⁷

Türkiye Yeşil Kart Reasürans Poolü: Türkiye’de yaşayan ya da çalışmak amaçlı bulunan kişilerin yabancı ülkelere kendi araçları ile seyahatleri esnasında karşıacakları kazalarda üçüncü şahıslara verecekleri bir hasar durumunda ulusal düzeyde geçerli olan trafik sigortalarının uluslararası geçerliliğini sağlayan yeşilkart sigortasının teminatını sağlamaktır.⁶⁸

Türkiye Sigorta Enstitüsü Vakfı (TSEV): Türkiye Sigorta Birliği (Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği) ve Milli RE tarafından 1970 yılında kurulan sektörün ilk ve tek eğitim ve araştırma kuruluşudur.⁶⁹

Türk Loydu Vakfı: TMMOB Gemi Mühendisleri Odası tarafından Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği’nin katkıları ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Deniz Ticaret Odası, İstanbul Sanayi Odası, TMMOB (Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği), Armatörler Birliği, Gemi İnşa Sanayicileri Birliği, Kazan ve Basınçlı Kap Sanayicileri Birliği gibi çeşitli kuruluşların katılımıyla 1962 yılında kurulan Ulusal Klaslama, Belgelendirme ve Uygunluk Değerlendirme Kuruluşu’dur.⁷⁰

⁶⁷Uluslar Arası Yeşil Kart(Green Card) Sistemi ve Türkiye Uygulaması, **Reasürör Dergisi**, MilliRE, S. 42, s.13-15.

⁶⁸Uluslararası Yeşil Kart (Green Card) Sistemi ve Türkiye Uygulaması, **Reasürör Dergisi**, MilliRE, S. 42, s.13-15.

⁶⁹<http://www.tsev.org.tr/hakimizda.html>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:05.05.2013).

⁷⁰<http://www.turkloydu.org/TurkLoydu/Turk-Loydu-Hakkinda/Turk-Loydu.aspx>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi: 05.05.2013).

Sigortacılık Eğitim Merkezi (SEGEM): Sigortacılık kanununa dayanılarak Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketler Birliği bünyesinde sektörel eğitim ve sınav hizmetini gerçekleştirmek üzere kurulmuştur.⁷¹

1.4.4. Mesleki Kuruluşlar

Sigorta sektöründe yer alan sigorta şirketi, acenteler ve eksperleri de içine alan meslek birlikleri yer almaktadır. Bu kuruluşlar;

Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği (TSRŞB) : Sigorta sektörünün kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur. Şuan da 70 üyesi mevcuttur. Bunlardan 39'u sigorta, 18'i emeklilik, 4'ü hayat, 1 reasürans şirkettir. Diğer üyelerin yeni aktif sözleşmesi yoktur. Sigortacılar arası birliğin güçlendirilmesi, haksız rekabetin önüne geçmek, mesleğin gelişimine yönelik çalışmalar yapmak belli başlı görevleri arasındadır.⁷²

Sigorta Acenteleri İcra Komitesi: 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu gereğince TOBB nezdinde sigorta acenteleri sektör meclisi kurulur. Bu kırk kişiden oluşan bir meclistir ve sektörün ileri gelenlerinden Ticaret ve Sanayi Odası mensubu acentelerinden seçilir. Meslek birliğinin sağlanması, meslek etiğinin oluşturulması, yetkili acentelerin haklarının korunması başlıca görevleri arasındadır.⁷³

Sigorta Eksperleri İcra Komitesi: 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'na çerçevesinde, dokuz kişilik dört yıl süre ile görev yapacak en az on yıl eksperlik yapmış mesleğin ileri gelenleri arasından arasından seçilir. Meslek birliğinin oluşturulması, meslek etiğinin oluşturulması başlıca görevleri arasındadır.⁷⁴

⁷¹<http://www.segem.org.tr/hakkimizda.asp>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:05.05.2013).

⁷²<http://www.tsb.org.tr/kurulus.aspx?pageID=657> , (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:05.05.2013).

⁷³<http://www.hazine.gov.tr/default.aspx?nsw=gmS/Uzvsv7cIJNm99t66kw===-H7deC+LxBI8=&nm=860>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:05.05.2013).

⁷⁴<http://www.hazine.gov.tr/default.aspx?nsw=gmS/Uzvsv7coCEROUtku6g===-H7deC+LxBI8=&nm=861>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:05.05.2013).

1.4.5. Sigorta Sektörü Sivil Toplum Kuruluşları

Sigorta Brokerleri Derneği: Sigorta brokerliği mesleğini geliştirmek üzere 1991 yılında kurulmuştur.⁷⁵

Genç Sigortacılar Derneği (GESİD): Sigorta sektörü çalışanlarını etkinlik ve seminefr gibi aktivitelerle bir araya getiren bir kuruluştur.⁷⁶

Sigorta Eksperleri Derneği: Sigorta eksperleri arasında mesleki dayanışmayı ve mesleğin gelişimini sağlamak amacıyla 1935 yılında kurulmuştur.⁷⁷

Sigorta Hukuku Derneği: Sigorta hukuku alanında hizmet vermek üzere 1965 yılında kurulmuştur.⁷⁸

1.5. Sigorta Sözleşmeleri, Hasar, Reasürans ve Sigortacılıkta Risk Kavramı

Sigorta işlemleri çift taraflı anlaşmaları içermektedir. Bir taraf sigortacı olarak belirli riskleri üzerine almayı taahhüt ederken diğer taraf prim ödeyerek riski devretmektedir. Bu ilişki sigorta sözleşmesi adı verilen bir belge ile kurulur. Sigorta sözleşmesi ile belirlenen risklerden birinin gerçekleşmesi halinde bir hasar ya da tazminat bedeli doğar. Şirket taahhüdünü yerine getirerek hasar ya da tazminat olarak oluşan bedelin ödemesini yapmakla yükümlüdür. Ortaya çıkabilecek hasar ya da tazminat bedelinin şirketin ödeme kapasitesini aşan seviyede oluşturması mümkündür böyle bir riske karşı da sigorta şirketi üzerine aldığı riskin bir bölümünü bedel karşılığı reasürör şirkete devredecektir bu da reasürans işlemi olarak adlandırılır.

⁷⁵<http://www.sbd.org.tr/tr/hakkimizda.aspx> , (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:05.05.2013).

⁷⁶<http://www.gesid.org.tr/pageStructure.aspx?intPageStructureNo=2&sintLanguageID=0&bytContent Type=4&strHitCountParam=2|2|0|3|1>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:05.05.2013).

⁷⁷<http://www.eksperlerderneği.com/tr/content.asp?PID={5A093969-3DEE-402B-A988-19573920A71C}>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:05.05.2013).

⁷⁸http://www.aidaturkey.com/index_files/hakkimizda.htm, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:05.05.2013).

Sigorta Sözleşmeleri: Poliçe olarak adlandırılan bu akit iki taraflıdır. Bir tarafı sigortalı diğer taraf sigortacı olarak anılır. İki taraf arasında kurulan bu akit çift tarafı borç altına almaktadır. Sigortalı tarafın prim ödeme sigortacı tarafında buna karşılık riske karşı teminat vermek ve hasar gerçekleştiğinde tazminat ödeme yükümlülüğü vardır. Her iki taraf içinde iyiniyet esasına dayanmaktadır.⁷⁹

Hasar: Hayat ya da hayat dışı (elementer) sigortalarda riskin gerçekleşmesi neticesinde hasar adı verilen zarar meydana gelir. Poliçede belirlenmiş teminatlar çerçevesinde oluşan hasar yine poliçede kararlaştırılmış üst sınırı aşmayacak şekilde hasarın giderilmesi yani ilk haline getirilmesi ya da nakdi olarak ödenecektir. Hasar bedelini tespit sürecinde ekspertiz yardımı ile tazminat değeri belirlenir. Tazminat değerinin oluşturulması esnasında öncelikli ele alınan konu haksız zenginleşmeye sebep olacak bir tespitte bulunulmaması yönünde olacaktır. Bu süreçte dikkat edilecek hususlar;⁸⁰

- Aşkın Sigorta: Sigorta azami teminat bedelinin malın değerinin üzerinde gösterilmesidir.
- Eksik Sigorta: Sigorta azami teminat bedelinin malın değerinin altında gösterilmesidir.

Belirli sebeplerle başvuru bu yollara dikkat edilmeli kötü niyetli uygulamaların olup olmadığı gözetilmelidir.

Reasürans: Sigorta şirketleri yaptıkları sigorta sözleşmelerinde konservasyonları üzerine çıkan kısımlarını diğer sigorta şirketlerine ya da reasüröre devretmek üzere üç yol izler. Bunlar; İhtiyari (fakültatif) reasürans, zorunlu

⁷⁹Yaslıdağ, a.g.e., s.61.

⁸⁰G.Şebnem Uralcan, **Sigortacılık Uygulamaları**, 1.b., Eskişehir, Haziran 2005, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:1626, s.48.

(otomatik/trete) reasürans, pool anlaşmalarıdır.⁸¹ Reasürans şirketi devralacağı riski kendi bilgi, beceri ve deneyimlerine dayanarak değerlendirir ve bir prim karşılığında ulaşır. Reasürans şirketlerinin olağandışı riskler konusundaki tecrübeleri ile diğer şirketlere teknik danışmanlık kaynağı olabilir. Reasürans şirketleri de aldıkları işlerle ilgili yeniden sigorta işlemi yaparak kendi risklerinin bir bölümünü devredebilir. Standart bir reasürans sözleşmesinden söz etmek zordur. Şirketler arası sözleşmeler azami iyi niyet prensibi ile oluşturulur.⁸²

Reasürans Türleri : İhtiyari ve zorunlu reasürans olarak ikiye ayrılmaktadır.

- İhtiyari Reasürans: Geçmişten günümüze en eski uygulamadır. Her bir riziko için tek tek değerlendirilir. Bu özelliği nedeniyle de pahalı bir yöntemdir. İş yükünü artırdığı için fazla personele ihtiyaç vardır.⁸³

- Zorunlu Reasürans: Sigorta şirketi ve sedan arasında anlaşma yapılır, bu anlaşmada belirtilmiş yazılan işlerde sedanın teknik ve mali durumuna göre belirlenmiş olduğu saklama limitinin üzerine çıkan bölümü reasüröre devreder ve reasürörde kalan riski üzerine alır, işlem teklif ve kabul olmadan otomatik gerçekleşir.⁸⁴

Reasürans Türlerinin Uygulanması : Bölüşmeli ve bölüşmesiz reasürans olarak ikiye ayrılmaktadır.

⁸¹Ömür Genç, Sigortacılık Sektörü Ve Türkiye’de Sigorta Sektörünün Fon Yaratma Kapasitesi , Kasım 2002, Ankara, s.19, (Çevrimiçi), http://www.kalkinma.com.tr/data/file/raporlar/ESA/SA/2002-SA/SA-02-05-17_Turkiye_Sigorta_Sektoru.pdf , (Erişim Tarihi: 05.05.2013).

⁸²Barclay Simpson , An Introduction to Internal Auditing in Insurance, s.21.

⁸³M.Murat Dinç , Sistematik Riskler ve Sistematik Risklerin Yönetimi İçin Reasürans Uygulamaları, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Sigortacılık Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006, s.41.

⁸⁴Bengiray ve Banar, a.g.e., s.5.

A. Bölüşmeli Reasürans

- Belirli Paylı Reasürans : Reasürör yazılan işten belli oranda bir prim alır ve hasar gerçekleştiğinde aynı oranda hasar ödemesine katılım sağlar.⁸⁵

- Aşkın Bedel Reasürans : Reasürör ve sedan arasında anlaşma sedanın konservasyon uygulamasına uygun olarak belirlediği saklama payına göre aşan kısmın reasüröre devredilmesi şeklindedir.⁸⁶

B. Bölüşmesiz Reasürans

- Hasar Fazlası Reasürans : Sigorta şirketi yazdığı poliçelerden aldığı primin belli bir bölümünü reasüröre devreder, buna karşılık reasürör yazılan poliçelerden dolayı oluşabilecek hasarın önceden belirlenen tutarının üzerine çıkan hasar bedelini ödemeyi taahhüt eder.⁸⁷

- Toplam Hasar Fazlası Reasürans : Sigorta şirketinin bir dönem içerisinde (genellikle bu dönem bir yıl olarak belirlenir) toplam olarak uğraması muhtemel zarara karşı bir önlem niteliğinde yaptığı anlaşmadır. Reasürör herhangi yazılan iş dolayısı ile değil belirlenmiş bir oranın üzerine çıkan bedeli ödemek üzere anlaşma yapar.⁸⁸

Sigortacılıkta Risk Kavramı: İşletme yönetimi açısından risk; çeşitli tehlikelerle karşı karşıya kalınması durumunda uygun koşulların korunamaması sonucu belirlenen şirket hedeflerinin altında kalınması ya da ulaşılamamasıdır. Risk

⁸⁵Merih Kemal Omağ, Özel Sigorta Hukukunda Rizikonun Dağıtılması İlkesi, **İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S. 1-2, 2002, s.109.

⁸⁶T.C.Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Pazarlama ve Perakende Tazminat ve Reasürans, Ankara, 2008, s.39.

⁸⁷Reasürans, (Çevrimiçi), <http://www.tsb.org.tr/reasurans.aspx?pageID=440>, (Erişim Tarihi: 05.05.2014).

⁸⁸Bölüşmesiz Anlaşmalar, (Çevrimiçi), http://sigortaanaliz.com/index.php?option=com_content&view=article&id=195&Itemid=239, (Erişim Tarihi:17.05.2013).

zarara uğrama tehlikesi, riziko olarak tanımlanmaktadır.⁸⁹

Risk işletme faaliyetleri esnasında gelecekte belirsiz bir zamanda belirsiz bir şekilde ortaya çıkabilecek potansiyel tehlikeler olarak; hedeften doğacak sonuçlarda olumsuz sapmalar olarak tanımlanabilir burada önemli nokta riskin subjektif algısıdır.⁹⁰

Risk Yönetimi kavramının ilk olarak sigorta sektöründe ortaya çıktığı görülmektedir. Londra'da Edward Lloyd'a ait olan kahve dükkanı zaman içerisinde gemicilerin bir araya geldiği ve sigortacılığında temellerini oluşturacak denizcilik sigortasının merkezi haline almıştır. Risk havuzları kuran Lloyd risklerin kapsamalarını genişleterek sigortacılığın lideri konumuna gelmiştir. Risk yönetimi kavramı uzun zaman sigortacılık sektörü ile eş anlamda anılmıştır.⁹¹

Sigorta bir risk yönetim aracıdır. Sigortacılıkta büyük sayılar kanununun uygulanması yasalarda, ölçme ve değerlendirme sistemlerinde ve denetleme faaliyetlerinde uluslararası standartlara uyum sağlanmış, etkin bir risk yönetimi oluşturulmuş, maliyetlerde olumlu yansımaları olmuş ve etkinliğin artması sağlanmıştır. Böylece maliyetlerin azalması prim seviyesini aşağı çekerek katılımın artmasını sağlamıştır. Buna bağlı olarak prim geliri ve sigorta fonları yüksek değerlere ulaşmış ekonomiye büyüme yönünde olumlu etkiler sağlamıştır. Sigorta sektörü gelişme sürecinde mikro ve makro işlevleriyle risk yönetim türleri arasında önemli bir konum edinmiştir.⁹²

⁸⁹http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.52b07b4c0cb6a5.4.6239210 , (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:18.05.2013).

⁹⁰Handan Sümer Göğüş, **Risk Odaklı İç Denetimde Risklerin Saptanması ve Değerlendirilmesi**, 1. b., Türkmen Kitabevi , İstanbul , 2012, s.17.

⁹¹Rüveyda Kızılböğü, **Kurumsal Risk Yönetimi Odaklı İç Denetim**, T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını: 2013 Yayın No: 76, İstanbul, 2012 ,s.65.

⁹²G. Şebnem Uralcan, Sigorta Faaliyetlerinin İşlevsel Açından Değerlendirilmesi ve Türk Sigorta Sektörünün Bu Bağlamda Dünya Sigorta Şirketleriyle Karşılaştırılması, s.126, (Çevrimiçi), http://www.sobiad.org/eJOURNALS/dergi_SBD/arsiv/2012_1/g_sebnem_uralcan.pdf, (Erişim Tarihi:27.04.2013).

Olaylar ve kanaatlerimiz arasındaki ayrım önemlidir. Geleceğin ne getireceği bilinmiyor. Gelecek, deneyimler ile belirlenir ya da geçmişten gelen yargılarla oluşur. Eğer tekrarlanan olaylarda gözlenen öğretiler değerlendirilir ise gelecekte benzer olaylarda bir yaklaşım sahibi olunabilir. En büyük ve en düşük örnekteki değişken modeli dikkate aldığımızda en büyük değişkenliği gösteren gelecekte benzer olayların olma olasılığını ortaya koyacaktır.⁹³

Sigorta şirketlerinin iç sistemlerinin kurulmasına yönelik olarak Hazine Müsteşarlığı tarafından yayınlanan yönetmeliğe göre risk yönetiminin amaçları; “şirketin gelecekteki nakit akımlarının ihtiva ettiği risk ve getiri yapısını, buna bağlı olarak faaliyetlerin niteliğini ve düzeyini izlemeye, kontrol altında tutmaya ve gerektiğinde değiştirmeye yönelik olarak belirlenen politikalar, uygulama usulleri ve limitler vasıtasıyla, maruz kalınan risklerin tanımlanmasını, ölçülmesini, izlenmesini ve kontrol edilmesini sağlamaktır.” şeklinde belirtilmektedir.⁹⁴

Günümüz rekabet ortamında dinamiklerin sürekli değişmesi ile risk yönetimi önem kazanmaya başlamıştır. Her geçen gün gelişen piyasalarda yeniliklere hızlı bir şekilde uyum sağlanması, artan rekabet ortamı, makro ekonomik etkenler işletme üzerinde bir baskı yaratmakta ve işletme başarısında da önemli bir rol oynamaktadır.

Sürekli değişim içinde olan şirketler bu değişimle beraber artan riskler neticesinde daha fazla risk yönetimine ihtiyaç duymaktadır. Risk yönetimi tehlikeleri ortadan kaldırmak anlamını taşımamakta burada amaçlanan riski mümkün olan en düşük seviyeye indirmek olacaktır. Böylece işletmenin başarısı ve varlığı korunacaktır diğer tüm amaçlarında bu temel amaç üzerinden oluşması mümkün olabilecektir.⁹⁵

⁹³Ralp H. Blanchard, **Introduction to Risk and Insurance**, Washington D.C., Beard's Book 2001, s.1.

⁹⁴Sigorta Şirketlerinin İç Sistemlerinin Kurulmasına Dair Yönelik, (Çevrimiçi) <http://www.tsb.org.tr/default.aspx?pageID=654&yid=59>, (Erişim Tarihi: 18.05.2013).

⁹⁵Göğüş, a.g.e., s.22.

1.9. Sigorta Şirketlerinde Finansal Tablolar

Sigorta şirketlerinin mali durumunu belirtmek üzere belirli dönemlerde oluşturulur. Teknik hesaplardan girdi kalemleri ile tahsis kalemlerini karşılaştırarak teknik sonuçlara ulaşır. Sigorta şirketlerinde yatırım gelirleri ile yatırım giderlerinin netleştirilmesi sonucu ortaya çıkan sonuçlardır.

Sigorta şirketlerinde teknik işlemler ile yatırım işlemleri olması zorunludur. Faaliyetler esnasında risk yönetimi yapılırken diğer varlıkların yönetimi ve değerlendirilmesi gerçekleşmektedir ve buradan elde edilen gelirin güvenilirliğinin sağlanması gerekir. Burada kurgulanan yıllık faaliyet raporunda hem finansal hem de teknik sonuçları beraber ele alındığı bir sistemdir.⁹⁶ “Finansal tablolar; bilanço, gelir tablosu, özsermaye değişim tablosu, nakit akış tablosu ile kâr dağıtım tablosundan oluşur. Finansal tablo dipnot ve açıklamaları ile finansal tablolarda yer alan bilgilere ilişkin açıklayıcı rapor ve tablolar, finansal tabloların ayrılmaz parçalarıdır. Bilanço ve gelir tablosu, dipnot, açıklama ve ekleri ile birlikte temel finansal tabloları oluşturur.”⁹⁷

Bilanço şirketin finansal durumunu gösteren bir tablodur. Normal koşullarda ana bilanço yıl sonu itibari ile oluşturulmaktadır. Hazine Müsteşarlığı sigorta şirketlerinden aylık bilanço oluşturmasını beklemektedir.⁹⁸

Bilanço net değer esasına göre hazırlanır. Bu nedenle, şirketin aktif ve pasif yapısını düzenleyici nitelikteki hesaplar ilgili buldukları kalemlerin altında birer indirim kalemi olarak gösterilir. Bilançonun aktif ve pasif yapısını yansıtan hesaplar kendi aralarında mahsup edilemez. Borç bakiyesi veren hesapların bilançonun aktif bölümünde, alacak bakiyesi veren hesapların pasif bölümünde yer alması sağlanır.⁹⁹

⁹⁶Uralcan, a.g.e.

⁹⁷Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/07/20070714-4.htm>.

⁹⁸Metin Sariaslan, **Sigorta Muhasebesi ve Tek Düzen Hesap Planı (Hayat ve Hayat Dışı) 7**, Türk Sigorta Enstitüsü Vakfı Yayınları, s.20-21.

⁹⁹Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/07/20070714-4.htm>.

Sigorta şirketlerinin diğer şirketlere göre farklı finansal işleyişleri söz konusudur. Bilançonun pasif tarafı tüm şirketlerle benzer şekilde borçlar ve sermayeden oluşmaktadır. Fakat borçlar kalemlerinde farklılıklar görülür. Bilanço tablosu ek 5'te yer almaktadır. Sigortacılık hesaplarını özetleyecek olursak; sigorta fonları, şirketin yıl içerisinde elde ettiği primleri ifade eder. Hasar ödemeleri, kapanan hasar dosyalarına ödenen tazminat bedellerini içerir. Özkaynaklar, ortakların payları ve getirileridir. Aktif bölümde raporlanan, operasyonları yani kaynak kullanımınıdır. Yatırım ve nakitler büyük bölümü likit olan önemli hesaplardır. Cari alacaklar atıl kaynakları gösterir. Ekipmanlar ve diğer sabit varlıklar operasyonda kullanılan her türlü kıymeti içerir.¹⁰⁰ Sigortacılık hesap planı ek 4'te yer almaktadır.

Bilançoya yansıtılan hesap kalemlerinde öngörü ile oluşturulan değerler yazılmaktadır bu durum küçük bir ihtimal taşısa da hata payı oluşturmaktadır. Şayet teknik karşılıklar uygun şekilde ayrılırsa hata olasılığı düşer hatta ortadan kalkabilir. Teknik karşılık oluşturulması ve muhasebeleştirilmesi işlemi sigorta şirketlerine özgü bir dönem sonu muhasebe işlemidir. Teknik karşılıklar ilgili branşın gelirinden düşülür.¹⁰¹

- Kazanılmamış Primler Karşılığı (KPK): Aktif durumdaki her bir sigorta poliçesi için yazılan primin gün esasına göre diğer hesap dönemine sarkan kısmından, hayat sigortalarında ise brüt prim üzerinden birikime ayrılan bölüm indirildikten sonra kalan tutardır.¹⁰²

- Devam Eden Riskler Karşılığı: İleriki bir dönemde ortaya çıkabilecek hasar oranlarındaki büyük değişimlere karşı dengelemek, katastrofik risklerin

¹⁰⁰M.Serdar Atay, Türkiye Sigorta İşletmeleri Finansal Tabloları Hakkında Bir Eleştiri, **Mali Çözüm Dergisi**, S.62.

¹⁰¹Levent Atakan, Sigorta Teknik Karşılıklarının Vergisel Etkileri, (Çevrimiçi), <http://www.vergidegundem.com/files/Makale1-Ara09.pdf>, (Erişim Tarihi:17.05.2013).

¹⁰²Ali Köse ve Necla Şimşek, Türk Sigorta Sektörünün Mali Performansı :1990-1996 Dönemine İlişkin Bir Değerlendirme, **Reasürör Dergisi**, MilliRE, S. 3.

karşılanması amacıyla ayrılır.¹⁰³

- Muallak Hasarlar Karşılığı: İçerisinde bulunulan dönemde gerçekleşen fakat çeşitli sebeplerden dolayı ödenmemiş olan hasarlar, hasar dosyalarına ait masraflar ve gerçekleşmesine rağmen henüz bildirilmemiş olan hesaplanmış hasarlardır.¹⁰⁴

- Matematik Karşılığı: Aktüeryal matematik karşılıklar ile kâr payı karşılıklarından oluşur. Hayat sigortalarında primlerden birikime ayrılan bölümü aktüeryal matematik karşılığı oluşturur. Kâr payı dağıtımına göre hesaplanmış olan ve teknik kârı da içeren rakam ile geçmiş yıldan gelen toplam tutar kâr payı karşılığını oluşturur.¹⁰⁵

- Dengeleme Karşılığı: Sigorta şirketlerinde deprem hasarları için karşılık ayrılması kaldırıldığında yerine dengeleme karşılığı ayrılması imkanı tanınmıştır.¹⁰⁶

- İkramiye ve İndirimler Karşılığı: İkramiye, dönem içerisinde kazanılmış kâr ve fazlasının karşı tarafa ödenmesi taahhüt edilmesi durumunda gelecek primlerin azalması ya da teknik karşılığın arttırılmasını sağlayan tutardır. İndirim poliçeye ait primlerin belli şartı sağlaması halinde iade edilmesidir.¹⁰⁷

Gelir tablosu, şirketin dönem içerisinde gerek sigortacılık faaliyeti gerekse diğer işlemleri sonucu elde ettiği gelir ve ödediği giderlerin bir araya getirilerek oluşturulan kâr zarar tablosudur.¹⁰⁸ Konsolide gelir tablosu sigorta şirketlerinde gelir tablosu hayat ve hayat dışı sigorta olarak aynı zamanda teknik ve mali bölümlerde

¹⁰³Kurumlar Vergisi Genel Tebliği, (Çevrimiçi),
<http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1079&uid=dIgRXihkksEKcfid&type=teblig>,
(Erişim Tarihi:17.05.2013).

¹⁰⁴Sarıaslan, Sigorta Muhasebesi..., a.g.e., s.18.

¹⁰⁵Sarıaslan, Sigorta Muhasebesi ..., a.g.e., s.132-134.

¹⁰⁶Ahmet Erol ve Ali Yılmaz , Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Sigorta Teknik Karşılıkları ile İlgili Düzenlemeler ve Devam Eden Riskler Karşılığı, **Yaklaşım Dergisi**, S.209, Mayıs 2010, s. 19-22.

¹⁰⁷Sarıaslan, Sigorta Muhasebesi..., a.g.e., s.143.

¹⁰⁸Mehmet Serdar ATAY, Türkiye Sigorta İşletmeleri Finansal Tabloları Hakkında Bir Eleştiri, **Mali Çözüm Dergisi**, Ekim-Aralık 2004, S.55, s.41.

teknik ve teknik olmayan başlıkları altında düzenlenmektedir.¹⁰⁹ Ek.6'da kâr/zarar tablosuna yer verilmiştir.

Nakit akım tablosu, belirli bir muhasebe döneminde şirketlerin nakit ve nakit benzeri varlıklarında meydana gelen değişiklikleri ifade eden nakit akışlarını (nakit tahsilat ve ödemelerini), kaynakları ve kullanım yerleri bakımından sigortacılık faaliyetleri, yatırım faaliyetleri ve finansman faaliyetleri itibarıyla sınıflandırarak gösteren tablodur. Nakit akış tablosu, şirketin nakit ve nakde eşdeğer varlık yaratma kabiliyetinin, bunların tutarının, zamanlamasının ve kesinliğinin değerlendirilmesine yönelik finansal bilgileri içerir ve bu tablonun düzenlenmesinde nakit esası benimsenir.¹¹⁰

Özsermaye değişim tablosu, sermaye kalemlerinin her birinin dönem başı bakiyesini, dönem içinde söz konusu kalemlerde meydana gelen artışları veya azalışları ve dönem sonu kalanını ayrı ayrı gösterecek biçimde düzenlenir. Karşılaştırılabilirliği sağlamak bakımından, cari dönem hareketlerinin yanı sıra önceki dönem hareketleri ayrı bir bölüm şeklinde gösterilir.¹¹¹

Kâr dağıtım tablosu, şirketlerin dönem kârının dağıtım biçimini gösteren tablodur. Bu tablo dönem kârından ödenecek vergilerin, ayrılacak yedeklerin ve ortaklara dağıtılacak kâr paylarının açıkça görülmesi için düzenlenir.¹¹²

Dipnot ve açıklayıcı notlar, sigorta şirketinin kayıtlarında benimsediği muhasebe politikalarına ve önemli muhasebe olaylarının açıklamasına yer verilen finansal tablo ekleridir.¹¹³

¹⁰⁹Uralcan,a.g.e., s.325.

¹¹⁰Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/07/20070714-4.htm>.

¹¹¹Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/07/20070714-4.htm>.

¹¹²Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/07/20070714-4.htm>.

¹¹³Yıllık Finansal Tablolar İçin Rehber –Dipnot Kontrol Listesi, KPMG, Mart 2014, (Çevrimiçi), <http://www.kpmg.com/TR/tr/hizmetlerimiz/Audit/Documents/2-Yillik-Finansal-Tablolar-icin-Rehber-Dipnot-Kontrol-Listesi.pdf>, (Erişim Tarihi:15.04.2014).

Sigorta şirketlerine ait finansal tablolarda işlemlerin yapısı gereği diğer ticari ve sınai hizmet veren şirketlerin finansal göstergeleri ile farklılıklar içerir. Sigortacılık verilen hizmet gereği farklı bir finansal düzene sahiptir. Buna bağlı olarak kullanılan hesap planı da sektöre özel hesap kalemlerini içerecek şekildedir. Sigorta şirketinde döneme ait kâr zarar durumuna kesin olarak ulaşılamaz, yazılan poliçelerde prim değerleri bir takım aktüeryal hesaplamalar sonucu elde edilir. Büyük sayılar kanunu sigortacılık için önemli bir olasılık yaklaşımı olarak kullanılmaktadır. Riskin gerçekleşmesine yönelik olarak yapılan hesapların üzerine çıkan bir sonuç zararı altında kalan bir sonuç kârı destekleyecektir.

Şirketler kanunla belirtildiği şekilde teknik karşılık ayırmak zorundadır ve kâr tutarından değil primlerden karşılık alınır. Teknik karşılıklar hesaplanırken yararlanılan olasılık hesaplamaları ya da oranlamalar söz konusudur işlemin doğası gereği küçükte olsa bir hata payı oluşması olasılık içerisinde. ¹¹⁴

Bir sigorta şirketinin varlık ve borçları arasındaki olumlu farktır öz kaynaklarını ifade eder. Sigorta şirketinin sigortalı kişi tazminata hak kazandığında şirketin yeterli ödeme gücüne sahip olması beklenmektedir. Şirket için önemli nokta mali hacminin yeterli durumda olması bu da ödeme gücü yani mali yeterlilik (solvency) ve şirketin tazminat sorumluluğunu yerine getirmeye istekli olması şirketin güvence sağladığını gösterir. ¹¹⁵ Sigorta şirketinin yükümlülüklerini karşılayabilecek bir maddi yapıya sahip olması şartı söz konusudur. Bu şartı sağlayamayan şirketler sermaye artırımını yapmadan poliçe yazmaya devam edemez.

Şirketler mali yeterlilik düzenlemeleri doğrultusunda sermaye yeterliliklerini hesaplamak durumundadır. ¹¹⁶

¹¹⁴Alpagut Enel, Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik, **İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Afyon Kocatepe Üniversitesi Dergisi**, S 8, 2006, s.2.

¹¹⁵Ahmet Başpınar, Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması, **Maliye Dergisi**, S. 149, Mayıs-Aralık 2005, s.7 -8.

¹¹⁶Umut Akduğan, Risk Yönetimi, Trakya Üniversitesi Havsa Meslek Yüksekokulu (Çevrimiçi), <http://personel.trakya.edu.tr/umutakdugan#.VE9GmXc5n4g>, (Erişim Tarihi:15.04.2014).

1.10. Sigorta İşlemlerinin Denetimi

Sigorta işlemleri mahiyeti açısından titizlikle düzenlenmesi gereken bir yapıya sahiptir. Burada şirketin sorumlulukları hem resmi kanallara hem de prim karşılığı olarak üzerine aldığı riskleri devretmiş olan sigortalı kişilere karşı olmaktadır. Böylelikle oluşturulan fonlara karşı hem şirket yönetiminin hemde bağlı bulunulan resmi kurumların sorumluluklarının yüksek olduğu anlaşılmalıdır. Bu nedenledir ki yoğun bir denetim altında iş ve işlemler yürütülmektedir. Bu denetim çalışmaları başta şirket içerisinde yapılanla beraber bağımsız denetimi de zorunludur ve düzenli olarak resmi makamlarca da denetim çalışmaları yapılmaktadır.

Bireysel emeklilik şirketlerinde katılımcıların katılım paylarının devredildiği fonların güvenliğinin sağlanması açısından denetim önemli bir fonksiyonu sağlamaktadır. Etkili bir gözetim ve denetimin sistemin işlerliği üzerinde büyük etkileri söz konusudur. Sigortalı kişilerin şirkette mali bir sapma yaşanması halinde hak ve menfaatlerinin korunması, katılımcıya sunulan hizmet kalitesi, fonların verimli şekilde değerlendirilmesin ve fon varlıklarının korunmasında güçlü bir denetim ve gözetim önemli rol oynar. Bir anlamda sistemi makul güvence altına almak üzere gözlem ve denetim faaliyetleri aşağıdaki gibidir,¹¹⁷

- Kuruluş esnasında aranan nitelikler
- Faaliyet esnasında denetim
- Yerinde denetim
- Günlük gözetim ve denetim
 - Hazine Müsteşarlığı → Emeklilik Gözetim Merkezi
 - Sermaye Piyasası Kurulu → Takasbank

¹¹⁷Ali Haydar Elveren, Bireysel Emeklilik Sistemi: İşleyişi ve Gelişmeler 11. Ulusal İnsan Yönetimi Kongresi Seminer Notları, Peryön Personel Yönetimi Derneği, İstanbul, 3-4 Ekim 2003.

- Bağımsız denetim
 - Emeklilik şirketi
 - Emeklilik yatırım fonları
- Şirketin iç denetimi
- Aktüeryal denetim

Sigorta şirketlerinin denetim çeşitleri;

İç Denetim: Sigorta şirketlerinde iç denetim sistemi kurulması 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu ile zorunlu hale getirilmiştir. Sigortacılık Kanunu'nun 4. maddesi ile sigorta şirketlerinin tüm iş ve işlemlerinin sigortacılık mevzuatı ve ilgili diğer mevzuata, şirketin iç yönergeleri ile yönetim stratejisi ve politikalarına uygunluğunun sürekli kontrol edilmesi, denetlenmesi ile hata, hile ve usulsüzlüklerin tespiti ve önlenmesi amacıyla risk yönetim sistemleri de dâhil olmak üzere etkin bir iç denetim sistemi kurmaları zorunlu hale getirilmiş, iç denetimin dışarıdan hizmet alımı yoluyla yapılabilmesine imkân tanınmıştır.¹¹⁸

Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketleri'nin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik'e göre iç denetim amacı; "üst yönetime şirket faaliyetlerinin kanun ve ilgili diğer mevzuat ile şirket içi strateji, politika, ilke ve hedefler doğrultusunda yürütüldüğü ve iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin etkinliği ve yeterliliği hususunda güvence sağlamaktır." denilmektedir.¹¹⁹

Emeklilik mevzuatında, "şirketin iç denetimi, verimliliğin, finansal ve idari konularda güvenilir bilgi akışının, bilgi bütünlüğünün, bilginin zamanında elde edilebilirliğinin ve şirket faaliyetlerinin mevzuata uygunluğunun sağlanmasını

¹¹⁸Yaşar Okur, Türkiye'de Teftiş ve İç Denetim: Kavramlar, Beklentiler ve Hayatla Yüzleşme, **Maliye Dergisi** , Ocak-Haziran 2010 , S.158, s.576.

¹²⁰Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, <http://www.tsb.org.tr/default.aspx?pageID=654&yid=58>.

amaçlar.” şeklinde belirtilmiştir.¹²⁰

Sigorta işletmelerinde iç denetim ile devlet denetimi neredeyse birlikte yürütülmektedir. İç denetim faaliyetleri şirket insiyatifinde olmayıp yasa ve düzenlemelerle içeriği belirlenerek ayrıca devlet denetimine de tabi tutulmaktadır. Bu takip Hazine Müsteşarlığı tarafından yürütülmektedir. Sigorta şirketlerinde üretim, pazarlama, satış, hasar, reasürans gibi teknik faaliyetler yanında fon yönetimi ve mali işlemlerde muhasebesel faaliyetlerdir. Yıllık faaliyet raporları oluşturulurken teknik ve mali sonuçlardan yararlanılmaktadır.¹²¹

Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketleri'nin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelikte en az beş yıllık deneyime sahip olarak tanımlanan iç denetim birim yöneticisinin görevlerinin çerçevesi; politika ve uygulama usullerini belirler ve yönetim kurulunun onayını alarak uygulamaya koyar, faaliyetleri gözlemler, denetim politika, program, süreç ve uygulamalarını izler ve yönlendirir, bir iç denetçi ile faaliyetleri yürütmenin mümkün olduğu küçük ölçekli şirketlerde, denetim faaliyetleri, iç denetim birimi yöneticisi görev, yetki ve sorumluluklarını da haiz olmak üzere bu iç denetçi tarafından icra olunur, dönemsel ve riske dayalı denetimler haricinde, yönetim kurulunun veya Hazine Müsteşarlığının talebi üzerine, iç denetimin amacına uygun olarak özel denetimler de iç denetim birimi tarafından yerine getirilir, şirketlerin mali durumunu tehlikeye sokacak olağandışı durumların tespitinde iç denetim birimi hazırlayacağı raporu en kısa sürede şirket yönetim kuruluna ve Hazine Müsteşarlığına sunar, şeklinde belirtilmektedir.¹²²

Bağımsız Denetim : Sigortacılık kanununa göre sigorta şirketleri bilançolarını, kâr/zarar tablolarını ve Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenecek diğer finansal tabloları bağımsız bir denetim kuruluşuna denetimi yapılarak

¹²⁰Emeklilik Şirketleri Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik, Resmi Gazete Tarihi:28 Şubat 2002 Sayı:24681, (Çevrimiçi) , <http://www.egm.org.tr/?sid=21>, (Erişim Tarihi:225.05.2013).

¹²¹Uralcan, a.g.e. s.,241.

¹²²Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete 21 Haziran 2008, sayı : 26913, (Çevrimiçi), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/06/20080621-7.htm> (Erişim Tarihi:25.05.2013).

sonuçlarının ilan edilmesini zorunlu tutmaktadır. 5684 sayılı Sigortacılık kanunu Hazine Müsteşarlığı tarafından, Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinde Bağımsız Denetim Yapılmasına İlişkin Yönetmelik ile sigorta şirketini denetleyecek olan kurumun niteliklerinden sözleşme içeriklerine kadar birçok konuda düzenleme getirilmiştir.¹²³

Kamu Denetimi : Sigorta şirketleri kendilerine ait sermaye ile değil halktan toplanan primler ile çalışan şirketlerdir. Sigorta şirketinin hatalı davranışları sonucu halkın yatırımları riske girebilir. Bu durumun önlenmesi için ilk etapta iç denetimin yeterli olduğu sanılabilir fakat sigortalılar sadece bir sözleşme karşılığı şirkete bağlıdır. Bu sözleşme, sigortalılara şirket faaliyetleri üzerinde bir denetim imkanı sağlamayacaktır. Böylece devlet denetimi zorunlu hale gelmiştir.¹²⁴ Sigortalı kişilerin hak ve menfaatlerinin gözetilmesi amacıyla sigorta şirketlerinin güçlü bir mali yapıya sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle şirketlerin sermaye yeterliliklerine dair düzenlemeler yapılmıştır. Bu noktada kamu denetimi devreye girer ve ilgili düzenlemelere uyulmasını teşvik ederken uyulmadığını tespit ettiği noktada cezaları devreye sokarak önemli bir işlev üstlenir. Kamu denetimini yapan kurumlar;¹²⁵

A. Hazine Müsteşarlığı Denetim Birimleri

- Sigortacılık Genel Müdürlüğü
- Sigorta Denetleme Kurulu Başkanlığı

B. Maliye Bakanlığı Denetim Birimleri

- Maliye Teftiş Kurulu Başkanlığı
- Hesap Uzmanları Kurulu Başkanlığı

¹²³Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinde Bağımsız Denetim Yapılmasına İlişkin Yönetmelik, 12 Temmuz 2008, Sayı : 26934, (Çevrimiçi), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/07/20080712-6.htm>, (Erişim Tarihi: 18.05.2013).

¹²⁴Kudret Ertaş, Sermaye Şirketleri ve Denetim Nedenleri, **Ankara Barosu Dergisi**, S. 6.

¹²⁵Ender Güler, Sigorta İşletmelerinde İç Denetim Uygulamalarının İç Denetim Standartları ile Birlikte Değerlendirilmesi, **Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, C.13, S.19, 2010, s.385-402.

Sigorta şirketinin yapısı itibari ile sigortalı kişilere karşı yüksek sorumluluğa sahip olduğu görülmektedir. Güçlü bir devlet denetimi ile karşı karşıya olan şirketler mevcut durumlarını iyi değerlendirmekle yükümlüdür. Şirket yönetimi için en önemli birimlerin başında gelenler, birbiri ile yakın ilişki içerisinde olan risk yönetimi, iç denetim ve iç kontrol birimleri olacaktır. Risklerin etkin olarak tespit edilmesi, kontrol mekanizmalarının faaliyet süreçlerine dahil edilmesi, kontrol sisteminin etkinliğini ve güncelliğini koruması üzere; rapor ve sistemi geliştirici önerilerin yönetime aktarılması bu birimlere dağıtılmış görevlerdir. Bu nedenle risklerin tespiti, etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulması ve denetiminin sağlanması birbirinden ayrı faaliyetler olarak görülse de, birbirlerinin tamamlayıcısı olarak değerlendirilmelidir.

2. İÇ KONTROL

Şirketlerde amaçlar doğrultusunda iş ve işlemlerin güvenli şekilde yürütüldüğüne dair yönetimi bilgilendirmek üzere kontroller kullanılmıştır. Şirket büyüklüklerine bağlı olarak daha önce birkaç kişi tarafından sınırlı şekilde yapılan kontroller iş hacimlerinin artması şirket ölçeklerinin büyümesi ile birlikte uzman ekipler tarafından yürütülmesi gereken süreçlerden oluşan bir sistem haline almıştır. Günümüzde kontroller; politikalar ve prosedürler, bütçe ve raporlama, organizasyon yapısı, onay mekanizmaları ve mutabakatlar gibi kanallar kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle artık kontrol araçları şirketin yapısı haline gelmiştir.¹²⁶

İç kontrol sistemi ilk aşamada işletme varlıklarını korumak, muhasebe kayıtlarında hata ve hilelerin tespit edilmesi ve önlenmesi üzere geliştirilmişti.¹²⁷

İç kontrol sisteminin şirket amaç ve hedeflerine ulaşılmasını destekleyen bir denetim aracı olması yöneticilerin bu sisteme güvenini arttırarak, sistemi güvence ortamı kabul etmelerini de sağlamaktadır.¹²⁸

Şirket yönetimi iç kontrol sisteminin planması iç denetim biriminden gelecek raporların ve önerilerin dikkate alınması, eksikliklerin tespiti halinde yeniden tasarımın ele alınması konusunda daimi bir sorumluluğa sahip olacaktır.¹²⁹

¹²⁶Tüm ve Memiş ,a.g.e.,s., 94 .

¹²⁷Türedi, Denetim, a.g.e., s.124.

¹²⁸Simay Erdoğan, **İç Kontrol Sistemi: Kamu İktisadi Teşebbüsleri İçin İç Kontrol Model Önerisi**, DPT Uzmanlık Tezi, Devlet Planlama Teşkilatı Yayın No:2799.

¹²⁹Ersin Güredin, Denetim ve Güvence Hizmetleri, 13.b., Türkmen Kitabevi,İstanbul, 2010, s.315-316.

İç kontrol yapılandırılması esnasında risk noktaları doğru şekilde tespit edilmiş gerekli kontrol mekanizmaları kurulmuş olması halinde ortaya çıkabilecek zararları tamamen ortadan kaldırmaya dahi mutlak surette kayıpların azalmasında önemli oranda etkili olacaktır. Kontrol tasarımı esnasında şirket yönetiminin dikkate alacağı önemli unsur; kurulacak olan iç kontrol sisteminin maliyeti sağlayacağı yarardan az ise yapının oluşturulmasıdır.¹³⁰ İş akış sürecine dahil edilen kontroller işlem devam ederken bir hata oluşması anında ortadan kaldırılması mümkün değil ise en az seviyeye indirilmesi amacıyla oluşturulmalıdır.¹³¹

İç kontrol sisteminin çerçevesi net olarak her zaman anlaşılammaktadır bu noktada ne olmadığı konusuna da değinilerek bir yaklaşımda bulunulabilir. Buna göre; ön mali kontrol faaliyeti, iç denetim faaliyeti değildir, süreç mali birimin ya da iç denetçilerin değil yönetimin sorumluluğundadır, mali konularla sınırlı değildir. İşletmenin tüm fonksiyonlarını ve tüm birimlerini kapsar. Çalışanları oyalayan bürokrasiyi arttıran bir sistem değildir, işin bir parçası haline getirilerek uygulanmalıdır. Yazılı talimatlarla değil güçlü bir iç kontrol ortamı ile başlar, küçük birim ve faaliyetlerde önemsiz adledilmemeli fayda maliyet dengesi gözetilerek farklı kontroller çalışmalıdır. Güçlü bir iç kontrol mevcut ise finansal tabloların kesin doğru olmasından, kaynakların en etkin şekilde kullanıldığından, hileli işlem olmadığından emin olamayız. Böyle bir sistem mevcut olsa da kesin güvence veremez ulaşılabilen makul bir güvence düzeyi olacaktır.¹³²

2.1. İç Kontrol Sisteminin Tanımı ve Önemi

İç kontrolle ilgili ilk çalışmanın İngiliz bir denetçi tarafından 1892 yılında ele alındığı görülmüştür. Denetim çalışmalarını yaparken sistemi izliyor olması iç kontrole yönelmesini ve bir takım çıkarımlarda bulunmasını sağlamıştır.¹³³

¹³⁰Türedi, Denetim, a.g.e., s.126.

¹³¹Ahmet Arslan, İç Kontrolün Yedi Temel Prensipleri, (Çevrimiçi),

<http://www.dunya.com/ic-kontrolun-yedi-temel-prensibi-105000h.htm>, (Erişim Tarihi:25.05.2013).

¹³²Cemal İbiş ve Özgür Çatıkkaş, İşletmelerde İç Kontrol Sistemine Genel Bakış, **Sayıştay Dergisi** , S.85, Nisan-Haziran 2012, s.98.

¹³³Olof Arwinge, **Internal Control A Study of Concept and Themes**, Springer-Verlag, Heidelberg, Berlin, 2013.

Denetim Yordamları Komitesi tarafından 1949 yılında yayınlanan raporda iç kontrol tanımı; “iç kontrol, örgütün planı ile işletme varlıklarını korumak, muhasebe bilgilerinin doğruluğunu ve güvenilirliğini araştırmak, faaliyetlerin verimliliğini arttırmak, saptanmış yönetim politikalarına bağlılığı özendirme amacıyla kabul edilen ve uygulamaya konulan tüm önlem ve yönetimleri içerir” olarak belirtilmiştir. Tanımdan yola çıkarak belirli bir birim üzerinde değil tüm fonksiyonları kapsayan bir sistem olduğu sonucuna ulaşılabılır.¹³⁴

İç kontrol sisteminin gelişme gösterdiği dönemde bir çok tanımlama yapılmıştır. Daha önceleri geniş bir çerçevede değerlendirilen, mali ve mali olmayan tüm işletme konularını kapsayan iç kontrol 1958 yılı itibari ile ortaya konulan çalışmalarda iki bölüm halinde muhasebe kontrolleri ve yönetim kontrolleri olarak açıklanmıştır.¹³⁵

Denetim Yordamları Komitesi 1958 yılında geniş yorumlarını daha spesifik hale getirerek yeni bir tanım sunmuşlar. Burada muhasebe ve yönetsel kontroller olarak iki kontrol alanı belirlenmiştir. Muhasebe kontrolleri kayıtların güvenilirliğini, varlıkların korunmasını gibi konularda yetkilendirme ve onaylama şeklinde kontrolleri kapsar. Yönetsel kontroller şirket organizasyonunu, yönetim politikalarını, faaliyetlerin verimliliğine ilişkin konular olan istatistiki analizler, başarı raporları, zaman hareket araştırmaları, kalite kontrolleri, personel eğitim programlarını kapsar olarak ifade edilmiştir.¹³⁶

İç kontrol COSO 1992 raporuna göre; yönetim ve diğer personelle birlikte yürütülen makul güvence sağlamak üzere, operasyonların etkinliği ve verimliliği, güvenilir finansal raporlama, yürürlükteki kanun ve yönetmeliklere uyumu sağlamayı hedefleyen bir süreç olarak tanımlanmaktadır.¹³⁷

¹³⁴Güredin, a.g.e., s.315-316.

¹³⁵Türedi , Türk Kamu Mali...,a.g.e.

¹³⁶Güredin, a.g.e., s.315 -316.

¹³⁷Internal Control - Integrated Framework, (Çevrimiçi), <http://www.coso.org/documents/Internal%20Control-Integrated%20Framework.pdf> , (Erişim Tarihi:25.05.2013).

Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebeciler Enstitüsü (AICPA) 1995 yılında 78 numaralı denetim standardında COSO modelinde mevcut olan tanımı benimsemiştir. Kurumsal şeffaflığı benimseyen 2002 tarihli Sarbanes Oxley Yasası, COSO'dan sonra iç kontrol sistemi açısından önemli bir düzenleme olarak kabul edilebilir.¹³⁸

İşletme yönetimi tarafından oluşturulan iç kontrol uygulamalarının işletme çıkarları doğrultusunda yarar sağlaması amaçlanmaktadır. İç kontrol, işletme organizasyonunda yönetim kurulu, yöneticileri ve çalışanları tarafından yönlendirilen, operasyonların etkinliği ve verimliliği, mali raporlama sisteminin güvenilirliği, yasal düzenlemelere uygunluk sağlamayı amaçlayan ve bu konuda makul güvence sağlamak için tasarlanmış ve iş süreçleri içinde yer almasından ötürü bir sistem olarak nitelendirilen kavramdır.¹³⁹ Şirket hedeflerine ulaşmak üzere etkinliğin sağlanması ve hedeflere ulaşılacağı yönünde makul güvence vermeye yönelik ortaya konulan usul ve yöntemler olarak görülür.¹⁴⁰

İç kontrolün temel hedefi işletme amaçlarına ulaşmayı sağlamaktır. İkinci sırada makul güvence verme özelliği gelmektedir. Üçüncü olarak insan unsuru sürece dahil olmaktadır. Son unsur olarak karşımıza çıkan tüm bu faaliyetlerin bir süreç olduğudur. Buradan varacağımız nokta işletme eylemlerinin ayrılmaz bir parçası olduğu ve bu eylemlerin içine inşa edilmiş olması durumudur.¹⁴¹

İşletme yapılarında 1940'lı yıllar itibari ile meydana gelen büyüme ile faaliyetler artmış iş ve işlemler karmaşık hale gelmiştir. Merkez kuruluş ve üst yönetim organlarının operasyonlar üzerindeki doğrudan hakimiyeti zorlaşmıştır ve

¹³⁸Kızılboğa ve Özşahin, a.g.m., s. 220.

¹³⁹Ali Kamil Uzun, (Çevrimiçi),

<http://www.icdenetim.net/makaleler/83-isletmelerde-ic-kontrol-sistemi>, (Erişim Tarihi:25.05.2013).

¹⁴⁰İbiş ve Çatıkkaş, a.g.m., s.95.

¹⁴¹Münevver Yılancı, Birol Yıldız ve Murat Kiracı, **Muhasebe Denetimi**, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını no: 2473, Eskişehir, Mayıs 2012.

bu nedenle önemli bir yönetim sorunu ortaya çıkmıştır.¹⁴² Şirketin tüm faaliyetlerinin beklenen düzeyde gerçekleştiğine dair makul güvence sağlamaya bir araç teşkil eden iç kontrol sisteminin işletmede oluşturduğu uygulamalarla sanayi devriminin getirisi bir yönetim aracı olduğu söylenebilir.¹⁴³

Amerika Birleşik Devletleri'nde meydana gelen muhasebe skandalları neticesinde devletin şirketlerin şeffaflığına yönelik olarak ortaya çıkardığı Sarbanes Oxley Yasası (SOX) ve muhasebe örgütlerinin çalışmaları şirketlerin yönetimine ve bu şirketlerin denetimini gerçekleştiren kurumlara ağır yükümlülükler getirilmiştir. Şirketlerde kurulacak bir iç kontrol sistemi kurumların şeffaflığına yönelik önemli bir basamak görevi taşımaktadır. Buna bağlı olarak şirketi dışarıdan denetimini yapacak olan bağımsız denetçinin sorumlulukları arasına işletmenin iç kontrolünün ne kadar güvenilir olduğuna dair analizlerde bulunması ve bir görüş oluşturması beklenmektedir. Böylece işletmenin iç kontrol yapısının güvenilirliğinin önemi artmaktadır.¹⁴⁴

Bazı şirketlerde ortaya çıkan mali skandallar tüm ulusların, kurumların, işletme çevrelerinin kurum raporlarını sorgulamalarına yol açmıştır. Bir güvence kaynağı olarak görülen bağımsız denetim, finansal raporlar yerini bazı şartların sağlaması gerekliliği denetimin boyutlarını genişletmiştir. İç kontrollerde bu noktada makul güvence sağlaması üzere bağımsız denetim ve finansal raporların kalitesine etki edecek bir konum kazanmıştır.¹⁴⁵

İç kontrol, bir işletme organizasyonunda yönetim ve çalışanlar olmak üzere tüm grubu içine almaktadır. Sistem her bir personelin iş akışını içermektedir. Sistem tasarımına konu olacak işlerde risk düzeyi belirleyici olacaktır. Sistem belli amaçlar üzerinde kurulmaktadır. İş akışlarının ele alınması doğru iş planlaması, kontrol mekanizmaları, risklerin azaltılması üzere uyarı sistemleri, kişilerin tam olarak görev sorumluluklarını kavramış olması, bilgi akışı ve koordinasyonun güçlenmesi operasyonlarda etkinlik ve verimlilik yaratacaktır. İşletme büyüklüğüne bağlı olarak

¹⁴²Bozkurt, a.g.e., s.121.

¹⁴³Erdoğan, a.g.e.

¹⁴⁴İbiş ve Çatıkkaş, a.g.m., s.96.

¹⁴⁵Tüm ve Memiş, a.g.e., s.86 -87.

büyük ölçekli yapılarda varlıkların korunması sağlanır. Hata, hile ve suistimallerin önüne geçildikçe oluşacak mali bilgilerin aynı oranda güvenilirliği artacaktır. İşletmede tasarlanacak iç kontrol sistemi ile yasa ve yönetmeliklere de uyumlu çalışılması sağlanmış olacaktır. İşletmede kontrol sistemi yoksa ya da yetersiz ise hata, hile ve suistimallere açık bir hale gelerek hatalı yönetim kararları alabilir hedeflerine yaklaşması zora girer böylece kazançlarında beklenen hedeflere ulaşamayabilir. Yönetim üzerinde etkisi olan iç kontrol sistemi işletmenin tüm iş, işlem ve politikalarını, personel yapısını, yönergelerini, mali yapısını ve raporları etki alanına almaktadır.¹⁴⁶ Şirketlerde hilelerin bulunmasında %23,3 oranla en etkili ikinci araç iç kontrollerin olduğu tespit edilmiş.¹⁴⁷

İç kontrol sistemine yönelik olarak hem ulusal hem de uluslararası olmak üzere yasa ve düzenlemeler mevcuttur. Uluslararası denetim standartları, Sarbanes Oxley Yasası, COSO bütünlük, çerçeve raporları gibi tüm ülkeleri etkisi altına alan yasa ve düzenlemeler yanında her bir ülke kendine ait yasa ve yönetmelikler oluşturmuştur.¹⁴⁸

2.2. İç Kontrol Sisteminin Amaçları ve Kapsamı

Bir şirkette tüm birimlere nüfus ederek faaliyetleri yönetim amaçlarına yönlendirmek iç kontrolün nihai amacıdır.¹⁴⁹ İşletmenin hedeflerine ilerlerken kurumun varlıklarını koruma altında tutmak, üretilen bilgilerin doğruluğuna makul güvence vermek, tüm iş ve işlemlerin planan şekilde yürütülmesini şirket içi yönetmeliklerin uygulanmasını aynı zamanda ilgili yasa ve yönetmeliklerle aynı düzlemde hareket edilmesini, kaynak kullanımında ekonomik olunması ve her

¹⁴⁶Ali Altuğ Biçer, İç Kontrol Sisteminin Etkinliğini Sağlamada İç Denetimin Rolü ve Bir Uygulama, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006.

¹⁴⁷Canol Kandemir ve Şenol Kandemir, Muhasebe Hilelerinin Önlenmesini ve Ortaya Çıkarılmasında Kullanılan Geleneksel Araç ve Yöntemler, **Mali Çözüm Dergisi**, Eylül-Ekim 2012, s.41.

¹⁴⁸İbiş ve Çatıkkaş,a.g.m., s.95.

¹⁴⁹Uzun, a.g.m.

alanda verimliliğin yükseltilmesini sağlamak iç kontrol sisteminin amaçları arasındadır.¹⁵⁰

COSO Raporuna göre tüm işletmeleri kapsayacak şekilde oluşturulan amaçları aşağıdaki gibi gruplayabiliriz;¹⁵¹

- Faaliyetsel amaçlar: İşletmenin sahip olduğu kaynaklarını en etkin ve verimli olacak şekilde kullanmak
- Finansal raporlama amaçları: İşletmenin mevcut resmini güvenilir şekilde yansıtabilecek finansal tablolar oluşturmak
- Uygunluk amaçları: İşletmenin ilgili yasa ve yönetmelikler çerçevesinde hareket etmesini sağlamak

Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketleri'nin, "İç Sistemlerine İlişkin Yönetmeliğe" göre; iç kontrol sisteminin amacı; "Şirket varlıklarının korunmasını, faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde kanuna ve ilgili diğer mevzuata, şirket içi politikalar ile kurallara ve sigortacılık teamüllerine uygun olarak yürütülmesini, muhasebe ve finansal raporlama sisteminin güvenilirliğini, bütünlüğünü ve bilgilerin zamanında elde edilebilirliğini sağlamaktır." olarak belirtilmiştir.¹⁵² Ek.1'de Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik'e yer verilmiştir.

İşletme Varlıklarını Korumak, Hile ve Hataları Önlemek: İşletme varlıklarını beraberinde taşıyarak büyümeyi hedefler. Sorunlar, işletmenin ölçeğini büyütmesi var olan varlıklarını korumasını daha güç hale getirecektir. Bu noktada kayıpların önlenmesi etkin bir kontrol sistemi ile sağlanabilecektir.

¹⁵⁰İbiş ve Çatıkkaş, a.g.m. ,s .95.

¹⁵¹Yılancı,Yıldız ve Kiracı, a.g.e., s.84-85.

¹⁵²Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, 21 Haziran 2008, Sayı : 26913, (Çevrimiçi), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/06/20080621-7.htm>, (Erişim Tarihi:25.05.2013).

Muhasebe Verilerinin Doğruluğunu ve Güvenilirliğini Sağlamak: İşletmenin mali yapısı üzerinde sağlanacak uygun kontroller raporlara güveni artıracaktır. Finansal tabloların doğru bilgilerle oluşması yönetimin daha gerçekçi kararlar verebilmesini sağlayacaktır. Ayrıca kontrol faaliyetleri sonucu hata, hile ve usulsüz işlemler ortaya çıkarılabilecektir.

İşletme Faaliyetlerinin Etkinliği Artırmak: İşletmenin tüm iş akışları gözden geçirilecek olması, personelin görev ve sorumluluk alanlarının belirlenmesi, bilgi akışının sağlanması, doğru iş planlamasına yönelinecek olunması doğrudan operasyonel verimliliği artıracaktır.

Yönetim Politikalarına Bağlılığın Sağlanması: İşletmede tasarlanacak olan kontrol sistemi ilgili yasalara ve şirket içi prosedürlere bağlı olarak çalışılacak olması faaliyetlerin yönetimin belirlemiş olduğu politikalarla yürütülecek olması sonucunu doğuracaktır.¹⁵³

İç kontrol faaliyetleri işletme yapısında mali nitelikli ve mali olmayan nitelikteki tüm iş ve işlemleri kapsamaktadır. İç kontrol tasarımı, devamlılığının ve işlerliğinin sağlanması gerekli durumlarda gözden geçirilerek geliştirilmesi yönünde tüm sorumluluk işletme yönetimine aittir. İç kontrol tasarımı yapılırken risk noktaları belirlenmeli en önemli risk noktaları öncelikli olacak şekilde bir model oluşturulmalıdır. Birimlere sirayet eden kontrol faaliyetlerinde sorumluluk iş ve işlemde sorumlu herkesi kapsar. İç kontrol sisteminin uygunluğu ve verimini ölçmek üzere kontroller yapılmalıdır. En az yılda bir defa olmak suretiyle değerlendirmeler yapılmalı gerekli önlemler tespit edilmelidir. Tüm bu çalışmalara geçilmeden iç kontrol sisteminin risk maliyet analizi çıkarılmalı risk değerinden

¹⁵³Uzun,a.g.m.

düşük maliyet düzeyinde sistem tatbik edilmelidir. Sistem tasarlanırken ilgili yasa ve yönetmeliklere varsa şirket içi yönergelere, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkesine, etkinliğin sağlanmasına uygun bir çalışma yapılmalıdır.¹⁵⁴

Yönetmelik Kontrol: Yönetmelik kontroller mali olmayan konularla direkt olarak ilgilidir. Genel olarak istatistiksel analizler, personel eğitimi, standardizasyon kontrol çalışmaları ile ilgilidir. İşletmenin organizasyon planı, operasyonların etkin yürütülmesi ve yönetimin politikalarına uyum ile alakalı uygulamaları kapsar.¹⁵⁵

Yönetmelik kontroller aşağıdaki gibi sınıflandırılmaktadır;

- Güvenilir Bilgi Sağlaması: İşletme çalışanlarının görev ve sorumluluklarına ait bilgilendirmelerin etkin bir şekilde yerine getirilmesi gerekir. Bilgi sisteminin gelişmesine yönelik olarak yönetim destek olmalıdır. Şirket iç ve dış bilgilendirmeleri, işletme hedeflerine yönelik olarak işletmenin varolan durumu ile ilgili bilgilendirmeler yönetime zamanında iletilmelidir.¹⁵⁶

- İşletme Varlıklarının ve Kayıtlarının Korunması: İşletmede mevcut taşınabilir kıymetlerin korunması ve güvenliği önemlidir. Zarar görmeleri ya da çalınmaları durumuna yönelik önlem alınmalıdır. İşletmenin her türlü kıymetli evrakı ve bilgilerinde koruma altında olması gerekir. Günümüzde elektronik ortamlarda tutulan bu bilgi ve belgelerin herhangi bir sebeple kaybı ve yok olmasına karşı kontrol geliştirilerek korunması sağlanmalıdır.¹⁵⁷

¹⁵⁴Cemal İbiş ve Özgür Çatıkkaş, İşletmelerde İç Kontrol Sistemine Genel Bakış, **Sayıştay Dergisi**, S.85, Nisan-Haziran 2012, s.99.

¹⁵⁵Çağrı Köroğlu ve Tuğba Uçma, İşletmelerdeki İç Kontrol Sisteminin Etkinliği ve Dış Denetimdeki Önemi, **Mevzuat Dergisi**, S.103, Temmuz , 2006.

¹⁵⁶Internal Control – Integrated Framework, Executive Summary,Framework , Reporting to External Parties, September 1992 Addendum to Reporting to External Parties, May 1994, (Çevrimiçi), <http://www.snai.edu/cn/service/library/book/0-framework-final.pdf> , (25.05.2013).

¹⁵⁷Güredin, a.g.e., s.318.

- Verimliliğin Arttırılması: İç kontrol sistemi işletmenin kuruluş amacına hizmet eden bir faaliyettir. İşletmelerde hedeflerine yaklaşma derecesi verimliliğini ifade eder. İç kontrol sistemini etkin şekilde yapılandırmış bir işletme buradan alacağı verim ile hedeflerine ulaşma derecesini artırmış olacaktır.¹⁵⁸ İşletme organizasyonunun performansının takibi, birimler bazında değerlendirilmesi, sũrelerin ve koşulların geliştirilip, iyileştirilmesi aynı zamanda ¼retim d¼zeyinde, kaynak yeterliliklerinde, maliyet ve b¼te analizlerinde hedeflere uygun hareket edilmesini sağlayacaktır.¹⁵⁹

- İşletme Politikalara Bağlılığı Sağlama: İşletme y¼netimi çalışanlarına uymaları gereken kurallar oluşturmaktadır. Çalışanlara bildirilen bu kurallara ne ¼l¼de uyulduğu belirsizdir. Bu nedenle oluşturulacak kontroller sayesinde çalışanların y¼netim kurallarına uyması sağlanacaktır.¹⁶⁰

Muhasebe Kontrol¼: Gerçekte oluşan hareketlerin ilgili hesaplara kaydedilmesi hedeflenir. Gerçek ortamda oluşmayan dayanaksız işlemlerin hesaplara kaydedilmemesi, aynı zamanda yapılacak kayıtların eksiksiz olarak bilgileri içermesini gerektirir. Gerekleēecek t¼m değer hareketleri için işlemden ¼nce onay alınmalıdır. Değerlemeler doğru olarak tespit edilmeli, sınıflandırılmalı ve zamanında kayıtlara alınmalıdır. İlgili defterler arasındaki kayıtlar tam olarak aktarılmalıdır.¹⁶¹

¹⁵⁸Bozkurt, a.g.e., s.122.

¹⁵⁹Kurumsal Verimliliğin Arttırılmasında Yeni Bir Araç: İç Kontrol, (evrimii), <http://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/kurumsla-verimligin-artirilmasinda-yeni-bir-arac-ic-kontrol/204>, (Erişim Tarihi:25.05.2013).

¹⁶⁰Bozkurt, a.g.e., s.123.

¹⁶¹T¼redi, a.g.e., s.140.

2.3. İç Kontrol Sisteminin Temel Kavramları ve Sınıflandırılması

İç kontrol sisteminin etkinliğinin sağlanmasına yönelik dikkate alınması gerekli bazı kavramlar mevcuttur. Bunlar;

Yönetimin Yetki ve Sorumluluğu: İç kontrol sisteminin kurulması, sürdürülmesi ve geliştirilmesinde yönetim kurulu sorumludur. Belirlenecek olan politika ve prosedürler yönetim kurulu tarafından oluşturulacaktır. Riskleri belirlemek etkin bir sistem oluşturmak, takibini yapmak, sisteme inanmak ve destek olunması yönetim kurulundan beklenmektedir. Sistemin kurulmasından, uygulanmasından ve değerlendirilmesinden sorumlu tutulan yönetim kurulu bu işlemler esnasında iç denetçilerden destek almaktadır. İç denetimin etkinliği ile ilgili olarak da bağımsız denetimden yararlanabilmektedir.¹⁶²

Makul Güvence Vermesi: İç kontrol sistemi yönetim hedefleri doğrultusunda şirket iç işleyişlerinin verimliliğinin artırılmasına yönelik kontrol faaliyetleri yürütür. Bu esnada risk noktaları tespit edilerek karşılaşılan riskleri ortadan kaldırmak mümkün değilse azaltmak yönünde sistemi geliştirici düzenlemeler yapılır. Tüm bu yapılandırma yönetim hedefleri için makul bir güvence ortamı yaratmaktadır.

Görevler Ayrılığı: Görevler ayrılığı ilkesi sistemin iyi işleyebilmesini hedefleyen temel ilkelerinden birisidir. Her bir faaliyetin başlangıç itibari ile son aşamasına kadar aynı kişilerin değil farklı kişilerin yürütmesini hedefler. Sorumlulukların dağıtılması ile kontrol artacağından hata ve hileler üzerinde azaltıcı bir etki olacaktır.¹⁶³ Sigorta şirketlerine yönelik olarak Hazine Müsteşarlığı tarafından yayınlanan yönetmelikte görevler ayrılığı şu şekilde tanımlanmıştır; şirket bünyesinde bireylerden kaynaklanabilecek bir takım sorunların önüne geçmek üzere aynı konu ile ilgili iş akışında görev ayrıştırılması yapılması ve kişilerin görev ve

¹⁶²Tüm ve Memiş, a.g.e, .s.115.

¹⁶³Üst Yöneticiler İçin İç Kontrol ve İç Denetim Rehberi, T.C.Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, s.5.

http://www.icdenetim.adalet.gov.tr/mevzuat/ucuncu/ust_yoneticisi_rehberi.pdf.

sorumluluklarının açık ve yazılı şekilde belirlenmesi gerekir. Böylece menfaat çatışmalarının, hata ve hileli işlemlerin, kaynakların kötüye kullanımının ve kontrolsüz bilgi dağılımının önüne geçilmeye çalışılacaktır. Bir işlem hakkında karar aşamasında, kayda alınmasında ve gerçekleştirilmesinde farklı kişiler görevlendirilecektir. Risk oranı yüksek olan kontrol noktalarının sorumluluğu diğer işlerden ayrılmaya çalışılarak farklı bir personelin görev tanımına eklenecektir. İcrai yetkiye sahip kişilerin sorumlulukları zaman zaman incelenerek risk oluşumunun önlenmesine çalışılır.¹⁶⁴

Çalışan Performansı: İç kontrol sistemine bağılı olarak işletme genelinde etkinlik ve verimliliği artırıcı bir sonuca ulaşılabilir.

Değişen Koşullar: İç kontrol sistemi tasarımı tek kez yapılarak sonuç beklenmesi mümkün olmayacaktır. Sürecin niteliği gereği sürekli farklılaşan yapıya uygun devamlı izlenen ve ihtiyaca yönelik olarak geliştirilen bir sisteme ihtiyaç duyulacaktır.

İşletme süreçlerinde bulunan tüm operasyonların genelde tamamını ele alsakta bazı aralıklarda birim olarak değerlendirilip sistemin dahil edilmesi gerekmektedir. Buna örnek olarak yönetimin kontrolü ve her bir birimi tek tek değerlendirilerek faaliyetlerin kontrolü şeklindeki sınıflandırmayı verebiliriz. İşletme için tasarlanacak kontrollerin kimisi negatif sonuçların önlenmesine yönelikken kimisi ortaya çıkan negatif sonuçları analiz etmek ya da olumsuz sonuçları olumluya çevirmek beraberinde yeniden ortaya çıkmalarını engellemek üzere tasarlanmaktadır.¹⁶⁵

¹⁶⁴<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/06/20080621-7.htm>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi: 12.07.2013).

¹⁶⁵ Mehmet Ali Aktaş, İşletme Verimliliğinde İç Kontrol Sisteminin Yeri ve Önemi, (Çevrimiçi), <http://www.asbf12.hacettepe.edu.tr/Avrasiya%20-%20Kitab%202.pdf>, (Erişim Tarihi: 31.05.2013).

Kontrol sınıflandırmaları aşağıdaki gibidir;

Önleyici Kontroller : İç kontrol sisteminde kontroller içerisinde en önemli olanı önleyici kontroller olduğunu söylenebilir. Birinci derecede önleyici kontrol işletme yapısı üzerinde ileriki kontrol çalışmaları olacaktır. Önleyici kontrollerin mali yapının etkinliğine yönelik olanına muhasebe kontrolleri, işletme birim faaliyetlerine yönelik olanına operasyonel diğer bir deyişle süreç kontrolleri denilmektedir. Süreç kontrolleri işletmeyi oluşturan tüm birimler üzerinde hataları önlemeye, tespit etmeye ve gidermeye yönelik olacaktır.¹⁶⁶ Önleyici kontroller, risklerin gerçekleşme ihtimalini hedeflenen en düşük seviyede tutmayı amaçlar. Maddi olan ya da olmayan haklarla birlikte kayıtlı bilgilerin güvenliğini sağlar. İşletme varlıklarının bulunduğu yerde güvende olmasını sağlar. Tüm bilgi ve belgelerin kayda alınmasını sağlar. Tanıtım kimlikleri, sistem erişim şifreleri, güvenlik benzeri erişimlerle ilgili kontrolleri sağlar. Önleyici kontrol olarak görevler ayrılığı ilkesi uygulanabilir.¹⁶⁷

Tespit Edici Kontroller: İşletme operasyonlarında tespit edici kontrol çalışmaları olası hataların ve usulsüzlüklerin işlem anında ortaya çıkarılmasına yönelik olacaktır.¹⁶⁸ İşletmede bir harcama yapılması ile sorumluluk tespitine yöneliktir. İhmallerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Envanter çalışması, sayımlar, farkların anlaşılmasına yönelik analizler yapılır. Riskin gerçekleşip gerçekleşmediğine dair yapılan bir çalışmadır.¹⁶⁹

¹⁶⁶Şaban Uzay, İç Kontrol Kurumsal Yönetime Yardımcı Olur, (Çevrimiçi), <http://iibf.erciyes.edu.tr/akademi/mh/suzay/F1.pdf> , (Erişim Tarihi:31.05.2013).

¹⁶⁷IV. Strateji Geliştirme Birim Yöneticileri Toplantısı 03-04 Mayıs 2012 Bolu 3.Grup Atölye Çalışması Kontrol Faaliyetleri, (Çevrimiçi), <http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/3847,3grupkontrolfaaliyetleripdf.pdf?0>, (Erişim Tarihi: 31.05.2013).

¹⁶⁸Internal Control - Notes 2, (Çevrimiçi), http://intraweb.stockton.edu/eyos/internal_audit/content/docs/icnote2.pdf, (Erişim Tarihi:31.05.2013).

¹⁶⁹IV. Strateji Geliştirme Birim Yöneticileri Toplantısı 03-04 Mayıs 2012 Bolu 3.Grup Atölye Çalışması Kontrol Faaliyetleri, (Çevrimiçi), <http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/3847,3grupkontrolfaaliyetleripdf.pdf?0>, (Erişim Tarihi: 31.05.2013).

Düzeltilici Kontroller: İstenilmeyen sonuçların düzeltilmesini sağlamak için geliştirilen önlemlerdir. Acil eylem planları düzenleyici önlemlerin önemli bir unsurudur.¹⁷⁰ İşletme faaliyetlerine olumsuz yansıyan kayıp ve zararların giderilmesine yönelik olarak yapılmaktadır.¹⁷¹

Kontrol Prosedürleri: İç kontrol prosedürlerinin varlığı işletmenin tüm bilgi, belge ve verilerinin kaydedilmesinde güvenilirliğini sağlar. Bununla birlikte prosedürlerde birimlerin performansına yönelik çalışmalarda bu kayıtlara ihtiyaç duyulacaktır.¹⁷²

2.4. İç Kontrol Sisteminin Bileşenleri

İç kontrolün çıkış noktası risklerin iyi bir şekilde değerlendirilmesi sonucunda güçlü risk noktalarının tümünü kapsayan bir kontrol ortamı yaratılmasıdır. Yönetimin bu çalışmaya samimiyetle destek vermesi ve kararlı tutumu önemlidir.¹⁷³

Kontroller süreçlere dahil edilerek iş ve işlemlerin bir parçası haline getirilmelidir. Burada amaçlanan bireylerin üzerlerinde bir yaptırım değil iş ve işlem süreçlerinde kontroller sağlamaktır. Kontrollerde biçimsel yaklaşımdan uzak durularak özün önceliğine önem verilmelidir. Kontrol sistemi tek seferlik bir iyileşmeden çok iş ve işlemlerin her seferinde aynı doğru sonucu yakalamaktır. Şirketin ölçeğindeki değişiklikler kontrollerinde farklılaşması sonucunu doğuracaktır. İç kontrol sistemi ile işletme verimliliği ilişkilendirilebilir. Kontroller süreçlere dahil edilmeleri nedeni ile sonradan değerlendirme işlemi değildir. Kontrollerin etkili olması için risk noktalarına yerleştirilmesi gerekir. İç kontrol

¹⁷⁰Onur Derici, Zekeriya Tüysüz ve Aydın Sarı, Kurumsal Risk Yönetimi ve Sayıştay Uygulaması, **Sayıştay Dergisi**, S.65, s.161.

¹⁷¹IV. Strateji Geliştirme Birim Yöneticileri Toplantısı 03-04 Mayıs 2012 Bolu 3.Grup Atölye Çalışması “Kontrol Faaliyetleri”, (Çevrimiçi), <http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/3847,3grupkontrolfaaliyetleripdf.pdf?0>, (Erişim Tarihi: 07.06.2013).

¹⁷²Ali Alagöz, İşletmelerde İç Kontrol Sisteminin Önemi ve Denetim Komiteleri ile İç Denetim Birimi İlişkisinin Hata ve Hilelerin Önlenmesindeki Rolü, (Çevrimiçi), <http://www.alialagoz.com.tr/doc-dr-alialagoz-makaleleri/isletmelerde-ic-kontrol.pdf>, (Erişim Tarihi:07.06.2013).

¹⁷³Türedi, a.g.e.s.,138.

sistemi tasarlanırken fayda maliyet dengesi göz önüne tutulmalıdır. Bu sistem kurulurken en fazla destek alınacak kanal bilgi teknolojileri olacaktır. Sistemin kurumsal yönetim açısından olumlu etkileri olacaktır.¹⁷⁴

İç kontrol bileşenlerini bir tablo üzerinde gösterecek olursak;

Tablo 1: İç Kontrol Bileşenleri

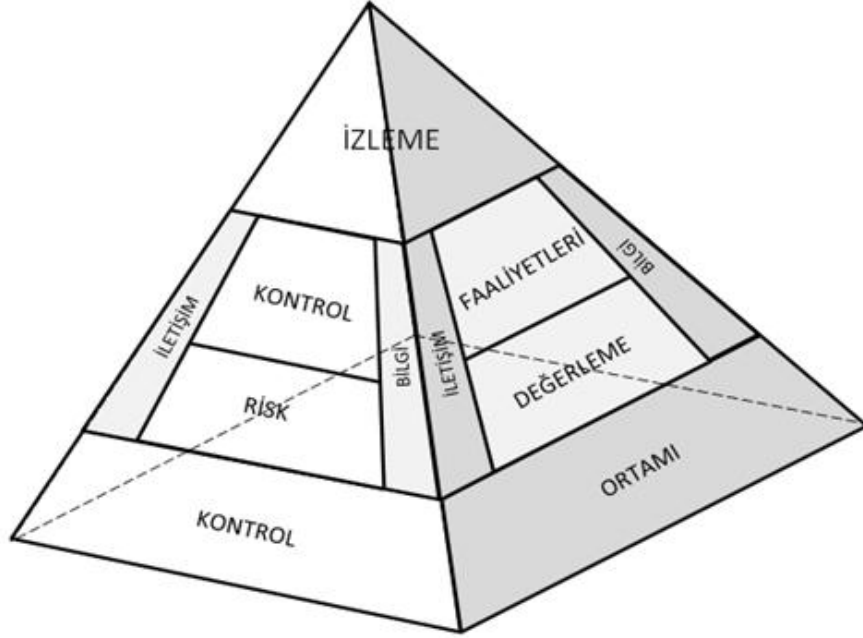
GÖZLEMLEME	<ul style="list-style-type: none">• Gözlemler ve yönetimin incelemeleri• İç ve dış denetim• Yönetim ve Yönetim Kurulu'nun gözetimi
BİLGİ VE İLETİŞİM	<ul style="list-style-type: none">• Yönetim raporları, dış mali raporlama• Dışarıdan elde edilen bilgilerin verilmesi• İş kararlarının verilmesi
KONTROL AKTİVİTELERİ	<ul style="list-style-type: none">• Onay ve yekilendirme, politika ve prosedürler• Teyit ve mutabakat• Görevlerin ayrılığı
RİSK DEĞERLENDİRMESİ	<ul style="list-style-type: none">• İş amaçlarının oluşturulması• Risklerin belirlenmesi ve analizi• Risk yönetimi• Değişiklik ve büyümenin yönetimi
KONTROL ORTAMI	<ul style="list-style-type: none">• Kontrol herkesin işidir• Ahlaki değerler, Yönetimin felsefesi ve operasyon stili• Yetki ve sorumluluk, İK politikaları

Kaynak: III. PwC Çözüm Ortaklığı Platformu Şirketlerde İç Kontrol ve İç Denetim Fonksiyonu, 22 Aralık 2004, s.15 (Çevrimiçi), http://www.pwc.com.tr/tr_TR/tr/assets/about/events/training/icdenetim.pdf (Erişim Tarihi: 10.09.2013).

* “Gözleme” bazı kaynaklarda “gözetim”, “izleme” olarak geçmektedir.

¹⁷⁴Uzay,a.g.m.

İç kontrol bileşenlerinin birbirleri ile olan ilişkileri COSO Piramidi ile gösterilmektedir.

Şekil 2: COSO Piramidi

Kaynak: Şaban Uzay, Yeni TTK'nın Muhasebe Mesleğine Getirdiği Yenilikler, "Yeni TTK'da İç Kontrol ve İç Denetim" Antalya 11. Anadolu Odaları Eğitim Semineri, 18 Ekim 2011.

Yukarıda mevcut COSO piramidinde yer alan bileşenler, COSO raporunda aşağıdaki gibi açıklanmaktadır;¹⁷⁵

Kontrol Ortamı : Kontrol ortamı sağladığı disiplin ve yapı ile iç kontrolün temelini oluşturur. Kontrol ortamı bütünlüğü, etik değerleri, personel uzmanlığını içerir. Yönergeler çalışma tarzını olumlu etkiler yetki devri ile çalışanları geliştirir.

¹⁷⁵Internal Control - Integrated Framework (1992), (Çevrimiçi), <http://www.coso.org/documents/Internal%20Control-Integrated%20Framework.pdf>, (Erişim Tarihi: 10.09.2013).

Risk Değerlendirmesi: Şirket hedeflerine ulaşılmaya çalışılırken karşılaşılabilecek bir takım riskler söz konusu olacaktır. Bu risklerin belirlenmesi ve analiz edilmesi risklerin yönetilmesi için önemli bir kaynak olacaktır. Şirket için iç ve dış riskler her zaman mevcuttur. İşletme faaliyetleri risklerle birarada yürümektedir. Her türlü işletme faaliyetine yönelik kararlarda belirsizlikler mevcut olabilir. Bazı zamanlarda bu belirsizliklerin yansıması olumlu olur ve şans olarak adlandırılır, bazı zamanlarda ise belirsizlikler olumsuz yansır ve risk olarak nitelendirilir. İşletmeler olumsuzluklardan kaçınmaya çalışırlar ancak şansa ulaşmak için risklerin üstlenilmesi gerekir.¹⁷⁶ Belirsizlik, bir olayın sonunun varacağı noktanın ve bu sonuca götüren sebeplerin varılacak durum üzerindeki etkilerinin bilinmemesidir. Karşı karşıya olduğumuz risklerin bir kısmı personel zaafaları, sistemsel eksiklikler ile ilgili olmakla birlikte işin niteliği ve iş ortaklarımız ile de ilgili olabilmektedir. Riske sahip olduğumuz bir ortamda belirsizlikte beraberinde gelecektir.¹⁷⁷

Kontrol Faaliyetleri: Şirketin hedef ve amaçlarına ulaşmasına engel teşkil edebilecek tehlikelere karşı önlem almak üzere yönetimin belirleyeceği bir takım prosedür ve yönergeler riskleri yönetmek üzere uygulamaya alınır.

Bilgi ve İletişim: Bilgi akışı yukarıdan aşağı doğru sürekli olmalıdır. Çalışan kişiler sorumluluklarını yerine getirebilmeleri üzere uygun bilgilerin uygun formda kendilerine iletilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda kişilerin kontrol faaliyetlerinde bir role sahip olduklarını görmelerini sağlayacaktır.

Gözlem ve İzleme: Sistemin performansının değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için izlenmesi gerekir. İzleme süreklilik göstermelidir, iç kontrolde tespit edilecek bir eksiklik yönetime rapor edilmelidir. Kurulacak iç kontrol sisteminin değişen koşullarda dikkate alınarak sürekli izlenmesi ve belirli aralıklarla da değerlendirilmesi gerekir.

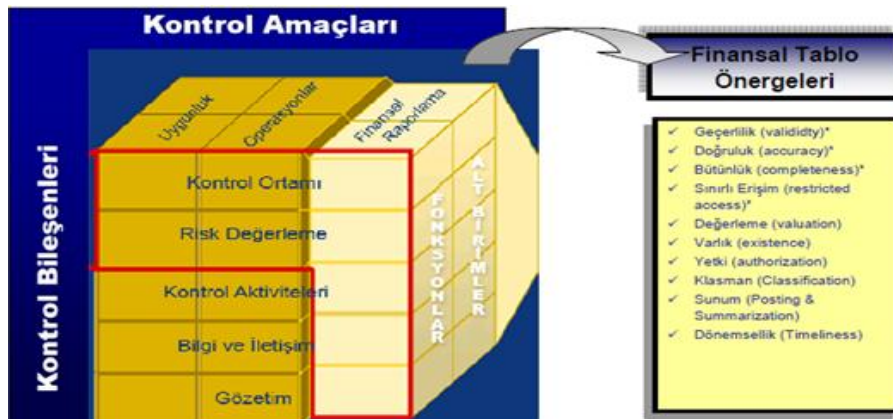
¹⁷⁶Göğüş, a.g.e., s.17.

¹⁷⁷Bayrakdaroğlu, a.g.e., s.101.

Dünyada birçok iç kontrol modeli oluşturulmuştur. COSO tarafından sunulan model diğer modellerin içerisinde işletme bütünü kapsayan kapsamı en geniş olan modeldir. COSO adı verilen yapılanmayı beş adet muhasebe birliği bir araya gelerek oluşturmuştur. Bunlar; Amerikan Muhasebe Birliği (AAA), Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü (IMA), Finans Yöneticileri Enstitüsü (FEI), Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA), Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebeciler Enstitüsü (AICPA)'dır.¹⁷⁸

COSO tarafından İç Kontrol Birleştirilmiş Çerçeve olarak yayınlanmış olan raporda iç kontrol; bir işletme faaliyetlerinin etkinliği, verimliliği, finansal raporlamaların güvenilirliğinin sağlanmasını amaç edinirken; yasa ve yönetmeliklere uygun makul bir güvence sağlamayı hedefleyen yönetim, yönetim kurulu üyeleri ve tüm şirket personelini içeren bir süreçtir.¹⁷⁹

COSO küpünde kontrol amaçları ve kontrol bileşenleri arasında direkt bir ilişki söz konusudur. Kontrol amaçları işletmenin gerçekleştirmeyi planladığı hedeflerinin neler olduğu ile ilgilendir. Kontrol bileşenlerinin rolü hedefleri gerçekleştirmek üzere gerekli metodolojiyi temsil etmektedir. Bu ilişki COSO Küpü ile gösterilmektedir.

Şekil 3: COSO&İç Kontrol

Kaynak: İzel Levi Coşkun Basel II & İç Kontrol Sunum Mazars/Denge.

¹⁷⁸Tamer Aksoy, Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Bağlamında İç Kontrol ve İç Kontrol Gerekliliği: Analitik Bir İnceleme, **Mali Çözüm Dergisi**, S. 72, S.40.

¹⁷⁹Internal Control - Integrated Framework Executive Summary, (Çevrimiçi), http://www.coso.org/documents/coso%202013%20icfr%20executive_summary.pdf, (Erişim Tarihi:07.06.2013).

2.5. İç Denetim ve İç Kontrol İlişkisi

İşletmelerin rekabet ortamı, iş hacmine bağlı büyüme, kurumsallaşma gibi nedenlerle, iç denetim biriminin çalışma alanı günümüzde artış göstermiştir. İç denetimin eylemleri; uygunluk, hile, faaliyet ve yönetim, risk yönetimi olarak sıralanabilir.¹⁸⁰

İç denetim bileşenlerini üç bölümde ele alabiliriz;¹⁸¹

Kontrol süreçlerini değerlendirmek: İşletme yönetiminin hedeflerine ulaşmasına yönelik olarak şirket iş süreçlerine uygun kontrol yapısının kurulması, geliştirilmesi yönünde çalışmalar ve değerlendirmeler yapmak.

Yönetim süreçlerini değerlendirmek: İşletme yönetiminin kurumsal yapısının ve yönetim süreçlerinde verimliliğin sağlanmasına yönelik değerlendirmeler yapmak ve önerilerde bulunmak.

Risk yönetim süreçlerini değerlendirmek: İşletmenin hedeflerini gerçekleştirmesine engel oluşturacak risklerin tespit edilmesi ortadan kaldırılması ya da etkisinin azaltılmasına yönelik önlemler almak.

-İç denetim yönetimin kendisi, kurduğu birim ya da kendi adına kurumda yetkilendirdiği kişiler tarafından yapılan bir anlamda teftiş çalışmasıdır. Kurumun hedefleri doğrultusunda yapılan faaliyetlerin gelişimiyle kuruma değer katmak üzere bağımsız, objektif bir güvence vermek üzere sağlanan bir danışmanlık faaliyetidir. Risk yönetimi, kontrol faaliyetlerini ve yönetim süreçlerini değerlendirerek

¹⁸⁰ Jale Sağlar ve Koray Tuan, İşletmelerde İç Denetim Fonksiyonunun Bağımsız Dış Denetim Maliyeti Üzerindeki Etkileri, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 18, S. 1, 2009, s.343-358.

¹⁸¹Üst Yöneticiler İçin İç Kontrol ve İç Denetim Rehberi, T.C. Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü s.6,
http://www.icdenetim.adalet.gov.tr/mevzuat/ucuncu/ust_yoneticisi_rehberi.pdf.

geliştirmeye yönelik sistemli ve disiplinli bir çalışma ile şirket amaçlarına ulaşılmasında yardımcı rol oynar.¹⁸²

-Şirketin iş ve işlemlerinin yasal gerekliliklere ve yönetim kararları ile oluşan planlara uygun olacak şekilde yürütülüp yürütülmediğinin kontrol ve tespitine yönelik rapor üretilir.¹⁸³

İç denetim işletmenin içinde ve tam anlamı ile şirketten bağımsızlığı söz konusu olmayan bir çalışan tarafından gerçekleştirilen denetim türüdür. İç denetim çalışmaları hem mali yapıyı hemde mali olmayan yapıyı denetleyerek yönetimin bilgisine rapor iletmektedir.¹⁸⁴ İç denetim raporlarının yararı yönetimin doğru karar vermesini sağlamaktır. İç denetim çalışmaları iç kontrol sisteminin geliştirilmesi içinde önemli bir fonksiyondur. İç denetimin çalışmaları, iç kontrol noktalarının hedeflenen amacına ulaşip ulaşmadığını raporlamaktır. İç denetim, yönetime bu raporları ilemesi ile sistemin gelişimine katkı sağlayarak, yönetimin karar süreçlerinde de olumlu etkileri olacaktır. Böylece iç kontrol tasarımında dikkate alınmayan noktalarda ortaya çıkabilecek yanlışlıklar ve usulsüzlerin bulunmasına ve önlem geliştirilmesine yardımcı olacaktır.¹⁸⁵

İç denetim günümüz koşullarında geçmişle ilgili konuların açığa çıkarılması anlayışını bırakarak önleyici denetim olma yolunda ilerlemektedir. Teknolojik gelişmelerin hızla ilerlemesi denetim süreçlerinde olumlu katkılar getirmektedir. Risklere karşı önleyici önlemlerin sözkonusu olması ile birlikte denetim tasarım, uygulama ve raporlanması süreçlerinde de risk odaklı denetim ve değerlendirmeler yapılması gerekmektedir. İç denetimin öz değerlendirme yapmasının organizasyon gelişimine olumlu etkisi olacaktır.¹⁸⁶

¹⁸²Yaslıdağ, a.g.e., s.156.

¹⁸³ Sipahi Arslanoğlu ,5684 Sayılı Yeni Sigortacılık Kanunu'na Genel Bakış, (Çevrimiçi), <http://www.vergidegundem.com/tr/makale?groupId=10156&publicationId=66666770&version=0.0>, (Erişim tarihi 17.05.2013).

¹⁸⁴Hasan Türedi, **Denetim**, Ekim Celepler Matbaacılık, Trabzon, 2007, s.29.

¹⁸⁵Cemal İbiş ve Özgür Çatıktaş, İşletmelerde İç Kontrol Sistemine Genel Bakış, **Sayıştay Dergisi** , S.85, Nisan-Haziran 2012, s. 99.

¹⁸⁶Süleyman Uyar, İç Denetim Alanında Ortaya Çıkan Yeni Yaklaşımlar Çerçevesinde İç Denetçilerin Değişen Rolü, **Mali Çözüm Dergisi**, S. 63 , s.141.

İç denetimin, yönetim süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik olarak izlemesi gereken amaçları vardır. İşletmeye ait etik değer ve prensiplerin şirket tabanında teşvikinin sağlanması, verimli ve etkin performans yönetimi, işletme risklerine uygun kontrol sistemleri uygulanması, geliştirilmesi, yönetim ve şirket birimleri arasında iletişimin sağlanması ile sistemin sonuçlarında yönetimle beraber iç denetiminde etkisi olacaktır.¹⁸⁷

İç Denetim Unsurları: İç denetim unsurları, iç kontrol sisteminde nesnel güvence vermesi, bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine sahip olması, kurum içi danışmanlık hizmeti vermesi, işletmeye değer katması ve faaliyetlerini geliştirmesi aynı zamanda yasa ve yönetmeliklere uygunluğun sağlanması olarak sıralanabilir.¹⁸⁸

İç Denetim İşlevleri: Şirket iş ve işlemleri üzerine kurulmuş olan kontrol mekanizmasının tüm sorumluluğu yönetime ait olacaktır. Bu nedenledir ki yönetim sistemin güvenli bir şekilde yürüyüp yürümediği konusunda düzenli bilgi sahibi olmak isteyecektir. Yönetimin sistemi takip etmesine yönelik olarak en güçlü aracı iç denetim vasıtası ile kurulmuş olacaktır. İç denetim birimi ve işlevi yönetim ve işletme organizasyonu arasında bir köprü olarak yönetimin önemli bir yükünü hafifletmiş olacaktır.

İç denetim için iç kontrol sistemi için bir bekçi görevi üstlenmiş olacaktır. Bu sayede iç denetimin yönetime ileteceği raporlar iç kontrol sisteminin hedeflenen başarıyı yakalayıp yakalayamadığına dair önemli bir gösterge niteliği taşıyacaktır.¹⁸⁹

İç denetimin etkili bir şekilde yürütülüyor olması işletme için uygun ve yeterli olan kontrol ortamının sağlanmış olmasının bir çeşit güvencesini verirken buna bağlı olarakta işletme çalışmalarının etkin ve verimli yürütülmesine dair bir fonksiyon

¹⁸⁷K.H.Spencer Pickett ,The Internal Auditing Handbook, Third Editional, John Wiley & Sons ,April 2010, London UK, s.136.

¹⁸⁸Kızılboğa, a.g.e., s.39.

¹⁸⁹Nejat Bozkurt, Muhasebe Denetimi, 6. b., Alfa Yayınları , İstanbul, 2012, S125.

oluşturacaktır.¹⁹⁰ İç denetim çalışmaları mali ve mali olmayan tüm fonksiyonları içermektedir. Bunları ayrı ayrı ele aldığımızda;¹⁹¹

Mali Denetim: Varlık durumunu tespit etmek, şayet hileli bir işlem varsa ortaya çıkarmak ve önlem almak, iç kontrol sistemlerinin güvenilirliğini de içerecek şekilde muhasebe ve raporlamaların doğru ve düzgünlüğünü sınama çalışmasıdır.

İşletme ve Yönetmel Denetim: Denetim denildiğinde genel olarak mali yapıda gözden geçirmeler olarak algılanmaktadır. Günümüz de artık rekabet ortamında bir sonucu olarak denetim anlayışı bu sınırlı yapıdan uzaklaşarak işletmenin tüm yapısını kapsayan bir çalışma haline almıştır. Mali yapı üzerindeki çalışmalarda genel kabul görmüş muhasebe ilkeri ve ulusal ve uluslararası standartlarla sınırlı iken işletme yönetim çerçevesine yayılan iç denetim çalışmalarında şirketin organizasyon şeması, iş akışları, tüm faaliyetlere dair fonksiyonların belirlenmesi ayrıntılı tanımı, esas sözleşme ve şirket politikaları çalışma alanını oluşturmaktadır. Sigorta işlemlerinin yapısı ekonomi üzerindeki etkisi, sigortacılığın temelini güven unsuruna dayanmakta olması, şirketlerin mali yeterliliğinin taahhütlerini yerine getirmeleri hususunda önem arz etmesi, sigortalı kişilerin haklarının korunması ve şirketlerin sürekliliğinin sağlanabilmesi amacıyla devlet sigorta sektörüne yönelik düzenleme ve denetlemeler yapmaktadır.¹⁹²

İşletmede iç kontrol yapısının etkin ve verimli, hedeflenen amaçları doğrultusunda işleyip işlemediğini takip eden bir bölümün olması ile sağlanabilecektir. İşletmeden bu görevi üstlenen bölüm iç denetim birimidir. Kurumsal yönetim ilkelerinin iş ve işlemlere yansımaları takip eder.

¹⁹⁰Hasan Türedi, Türk Kamu Mali Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması: İç Denetim ve İlgili Olarak Yapılan Çalışmalar, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 2011, S.16.

¹⁹¹ Niyazi Kurnaz , İç Denetim ve İç Kontrol Sistemi, (Çevrimiçi), <http://www.niyazikurnaz.net/dersnotlari.php>, (Erişim Tarihi:25.05.2013).

¹⁹²Mehmet Hakan SARAÇ Seminer Notu, (Çevrimiçi), http://www.aktuerya.hacettepe.edu.tr/duyurular/seminerler/risk_gunleri/3.pdf (Erişim Tarihi: 25.05.2013).

Takibi esnasında iş ve işlemlerde boşluk ya da zayıf bir yön varsa tespit ederek düzeltilmesi yönünde önlemlerin düzenlenmesini sağlar.¹⁹³ Ek 2.'de, Sigorta Şirketi ve Reasürans Şirketi İle Emeklilik Şirketlerinde Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Genelge'ye yer verilmiştir.

İç Denetçiler Enstitüsü tarafından 1978 yılında yayımlanan “İç Denetim Mesleki Uygulama Standartları” adlı raporda; iç denetimin faaliyet alanının, işletmenin iç kontrol sisteminin etkinliğinin ve yeterliliğinin değerlendirilmesi ve denetlenmesinden oluştuğu belirtilmiştir. İç kontrol geniş bir tanımlamada iç denetim faaliyetlerini kapsamakla birlikte tanımı daraltığımızda denetim faaliyetlerinin dışında kalan kontrol faaliyetlerini yürütür.¹⁹⁴

İç kontrol iş ve işlem akışına inşa edilen, insan faktörünün etkisinde olan ve bir anlamda işletmeyi hedeflerine götüren yol olarak görülmektedir. Yönetimin sorumluluk alanında olan bu uygulama tam olarak riskleri ortadan kaldıramaz fakat makul düzeyde bir güven ortamı yaratabilir. Süreçlerin beklentiler doğrultusunda işleyip işlemediğinin anlaşılabilmesi için iç denetim biriminin gözetimine gerek duyulmaktadır. Böylece ortaya çıkan sonuç her ne kadar ayrı kavramlar olarak tanımlansalarda aslında bir birini tamamlamaktadır. Kurumsal bir yapıda beklenen risk noktaları tespit edilmiş, süreçlere eklenmiş, işlerlik kazandırılmış bir iç kontrol mekanizmasının var olmasıdır. İç kontrol sisteminin doğru tasarımı ve uygunluğunda iç denetim çalışmasının önemli katkısı olacaktır. Son dönemlerdeki gelişmeler iç denetim birimine yeni misyonlar katmaktadır, önceden geriye doğru hata kontrolleri görev tanımındayken artık süreçlerin takibine doğru bir yöneliş olmuştur. Buradan doğan sonuç her birim işte doğruluk arayan denetim artık doğru işin yapılması yönünde tespitleri ile iş tasarımı ile ilgili yönetimin fikir kaynağı olmaktadır.¹⁹⁵

¹⁹³Hayrettin Usul, İsmet Titiz ve Burcu A. Ateş, İç Kontrol Sisteminin Kurumsal Yönetimin Oluşumundaki Etkinliği: Marmara Bölgesi Belediye İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama, **Muhasebe Ve Finansman Dergisi**, Ocak 2011, s.50.

¹⁹⁴ Ruveyda Kızılboğa ve Filiz Özşahin, Etkin Bir İç Kontrol Sisteminin İç Denetim Faaliyetine ve İç Denetçilere Katkısı, **Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi**, C. 6, S. 2 , 2013, s.226.

¹⁹⁵Ali Kamil Uzun, İşletmelerde İç Kontrol Sistemi, (Çevrimiçi), <http://www.icdenetim.net/makaleler/83-isletmelerde-ic-kontrol-sistemi>, (Erişim Tarihi: 25.05.2013).

İç kontrol ve iç denetim yakın ilişki içerisinde olmasına rağmen ikisi birbirinden farklı kavramları oluşturmaktadır. İç denetim çalışmalarının alanı risk yönetimi, yönetsel süreçler ve iç kontrolleri içerisine alacak şekilde olmalıdır.¹⁹⁶

Kontrol denetimi de kapsayacak şekilde daha geniş bir alanda düşünülmesi gerekli bir yapıdır. Kontrol ve denetim faaliyetleri arasında bir takım farklılıkların altı çizilebilir. Bunlar; kontrol sürece dahil olan devamlı bir faaliyettir, denetim belirlenen periyotlarda gerçekleştirilir. Kontrol eş zamanlı olarak, denetim geçmiş işlemler üzerinden yürütülür. Kontrolde sistem kontrol anahtarları kullanılabilir, denetim kişiler tarafından hazırlanan denetim planı üzerinden gerçekleştirilir. Kontrolde işletmeden bağımsızlık şartı aranmaz, denetimde bağımsızlık şarttır.¹⁹⁷

Tablo 2: İç Kontrol ve İç Denetim Arasındaki Farklar

İÇ KONTROL	İÇ DENETİM
Faaliyet Öncesi Alınan Önlemler Bütünü	Faaliyet Sonrası Durumun İncelenmesi
Faaliyetler Sırasında Eşanlı İnceleme	Faaliyetler Sonrasında Geçmişe Yönelik İnceleme
Süreklilik	Aralıklı
Tarafsızlığın Gereksizliği	Tarafsızlık Gerekliği

Kaynak: Handan Sümer Göğüş, Risk Odaklı İç Denetimde Risklerin Saptanması ve Değerlendirilmesi, İstanbul, 2012, s.46.

İç denetim birimi işletme içerisinde konumlandırılmış bağımsız bir değerlendirme birimi olarak çalışmaktadır. İç kontrol üzerindeki fonksiyonu kontrol unsurlarının yeterli olup olmadığını, etkinliğini değerlemek şeklinde olacaktır. İç denetim iç kontrol sisteminin amaçlarına ulaşip ulaşmadığını değerlendirerek üst yönetime raporlayacaktır. Yönetimin bu değerlendirme doğrultusunda karar almalarında ve

¹⁹⁶Recai AKYEL, Yönetimde İç kontrol, İç denetim ve Dış Denetim Fonksiyonlarının Birbirleri ile İlişkilerini ve Türk Kamu Yönetiminde Uygulanmalarının Değerlendirilmesi, **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2010 , Sayfa 1-22.

¹⁹⁷Uzay, a.g.e.

kontrol yapısının iyileştirilmesinde rolü olacaktır. İç kontrol sisteminde oluşması halinde; hata, hile ve usulsüzlüklerin tespiti ve önlenmesini sağlayacaktır.

İç kontrol sisteminin tasarımı, uygulanması ve geliştirilmesi süreçlerinde söz konusu olabilecek her türlü eksikliğin sorumluluğu yönetime ait olacaktır. Yönetimin önemli bir kontrol aracı olan iç denetim bu durumda iç kontrol süreçlerinde uygunluğun ve yeterliliğinden sorumlu olacaklar. Bu durumda birbirinden farklı, ayrı birim ve kişilerce takip edilen süreçler olup birbirini tamamlamaktadır.¹⁹⁸

İç denetim birimi yönetimin önemli bir takip mekanizması olarak karşımıza çıkmaktadır. İç denetim, kontrol tasarımının yerindeliği, işlerliği ve geliştirilmesi aşamalarında yönetime ilecekleri raporlar ve önerilerle daima sürece dahil olan bir işleve sahiptir. Güçlü bir iç kontrol sisteminin güvencesinin, iyi bir iç denetim çalışması olduğundan söz edilebilir.

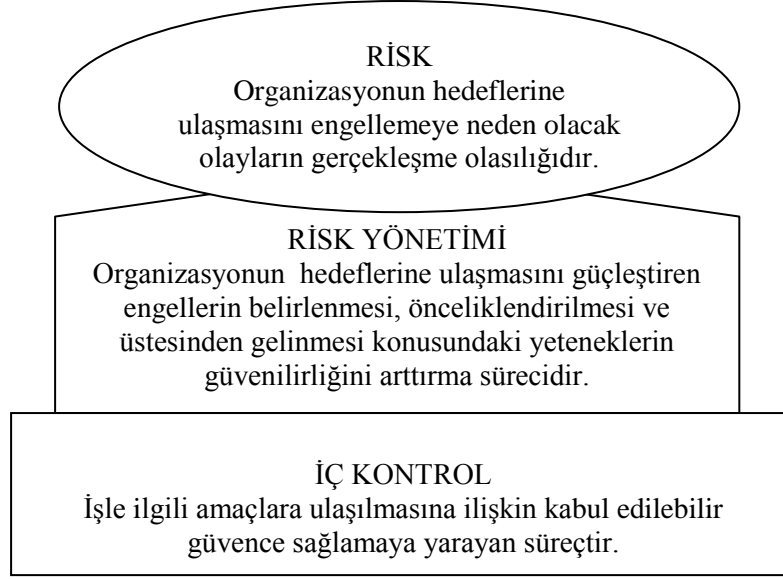
2.6. Risk Yönetimi ve İç Kontrol İlişkisi

Kurumsal yönetimlerde risk yönetimi ile birlikte iç kontrol genel çerçevede benzerlikler içermektedir. İç kontrolün kurumsal risk yönetimi için bir ön çalışma kabul edilebileceği düşünülmektedir. Risk, risk yönetimi ve iç kontrol kavramları birbiri ile yakın ilişki içerisinde. Risk yönetimi risk odaklı bir yapı sunarken iç kontrol süreçlerin kontrolü şeklinde tanımlanmaktadır. Kurumsal risk yönetimi kurumu etkileyebilecek risklerin tespiti ve yönetilmesini ifade ederken iç kontrol kurum içi faaliyetlerin kontrolünü ve kontrol çalışmalarının yönetimini ifade etmektedir. İç kontrol risk yönetiminin bir bileşeni olup iç kontrol temelli risklerle ilgilenirken, kurumsal risk yönetiminde işletme temelli risklerle dış kaynaklı risklerle ilgilenir. Risk yönetimi ve iç kontrolün birbiri ile ayrımı ülkelerin kanunları, sektörel özellikleri, bireysel tutumuna bağlı olarak farklılıklar gösterecektir. İki yöntem arasındaki en temel ayırım ilgi alanlarından doğar. Risk yönetimi hem şirket içi hem

¹⁹⁸Cemal İbiş ve Özgür Çatıkkaş, İşletmelerde İç Kontrol Sistemine Genel Bakış, **Sayıştay Dergisi**, S.85, Nisan-Haziran 2012, s.99.

de şirket dışında risklere odaklanır; bunlar stratejik, mali, düzenleyici gibi riskleri izler. İç kontrol şirket içi süreçlere odaklıdır ve operasyon risklerini izler. Yöntem ve planları ayrı olmasına rağmen aslında birbirini destekleyen faaliyetlerdir.¹⁹⁹

Riskten doğan iç kontrole ulaşan ilişki ile ilgili şekil ve kavramlar;

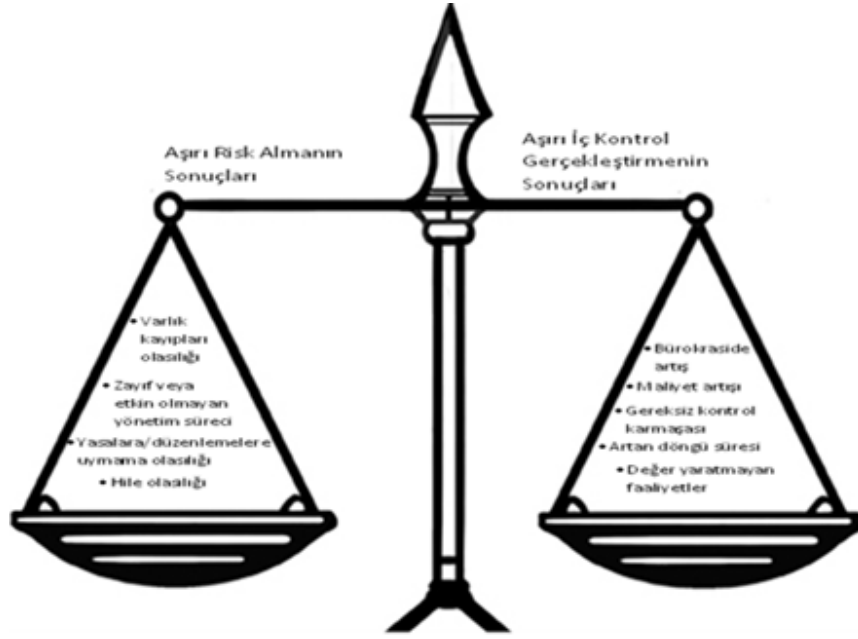

Şekil 4: İç kontrol ve Risk Yönetimi İlişkisi

Kaynak : Gökhan Alpman, İç Kontrol Sisteminin Etkinliğinin Sağlanması , Deloitte, (Çevrimiçi) <http://www.isframeworks.com/?p=560> (Erişim Tarihi:18.05.2013).

¹⁹⁹Global Survey on Risk Management and Internal Control Results, Analysis, and Proposed Next Step , February 2011, S.8, (Çevrimiçi), <http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/global-survey-on-risk-manag.pdf>, (Erişim Tarihi: 24.05.2013).

Aşağıdaki şekilde de görüldüğü üzere risk kontrollerinin ve iç kontrollerin gerçekleştirilmesinde kendi içerisinde bir denge oluşturmaktadır. Birbirlerinden olumlu ya da olumsuz olarak etkilenmeleri mümkündür. Planlanacak sistemde bu ilişki göz önünde tutularak bir çalışma yapılmalıdır.

Şekil 5: Risk ve Kontroller

Kaynak : Şaban Uzay ,Yeni TTK'da İç Kontrol ve İç Denetim 11. Anadolu Odaları Eğitim Semineri , Antalya, 18 Ekim , 2011

Bağımsız denetim çalışmasında denetçi; sektörel etkili işletme riskleri belirlenerek, risklerin gerçekleşme olasılığı değerlendirilip riskleri ortadan kaldıracak ya da etkisini azaltacak önlemler alınmasına yönelik bir çalışma olup olmadığı hakkında bilgi edinmesi gerekmektedir. Aynı şekilde denetçinin, iç kontrol sisteminin uygulanıp uygulanmadığı ve güvenilirliğine dair değerlendirme yaparak bir görüş oluşturmaları gerekmektedir.²⁰⁰

²⁰⁰İşletme ve Çevresini Tanımak Suretiyle Önemli Yanlışlık Risklerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi, Türkiye Denetim Standartları Bağımsız Denetim Standardı 315, http://www.kgk.gov.tr/contents/files/bds/bds_315.pdf.

Risk yönetiminin planlanması, iç kontrol süreçlerine ve denetlenmesi aşamasında iç denetim birimine etkileri olacaktır. Her ne kadar ayrı birimler olarak konumlanırsa ve farklı kişilerin sorumluluğuna bırakılmış olsa da her birimin tasarımı bir diğerine olumlu ya da olumsuz bir dönüşü olacaktır. Bu nedenle bu birimler arasındaki koordinasyon güçlü bir şekilde kurulmalıdır. Doğal riskler, şirket içi ya da dışından kaynaklı olarak ortaya çıkan ve kontrol edilemeyen risklerdir. Doğal risklerin tespitinde her bir bölüm ve iş değerlendirilerek ortaya çıkarılmalı ve analiz edilmelidir. Kontrol edilebilir riskler günlük iş ve işlemlerde doğal riskin devamında ortaya çıkan riskler olup tespiti ve etkisinin azaltılması muhtemeldir. Kontrol edilemeyen riskler, faaliyetlerde tespiti muhtemel kontrol edilebilen risklerin dışında kalan riskler olarak karşımıza çıkar. İç kontrol sistemi tasarlanırken risk noktaları tespit edilerek bir model geliştirilir. Bu modelin başarılı olması halinde şirketin risk iştahının seviyesi azalan ivmeye sahip olurken beklenen sağlanmış anlamına ulaşırken aksi bir durumda sistemde boşluklar olduğunu yeniden ele alınarak geliştirilmesi ve riskin dağıtılması gerekecektir.²⁰¹

Bir işletmede risk yönetimi başarılı bir şekilde yürütülüyor ise bu sağlanmış olan sistematik yaklaşım ve disiplin tüm şirket mekanizmasına olumlu etki yapacak ve hem kontrol süreçlerinde hemde yönetim alanında bir gelişim basamağı olacaktır.²⁰² Yönetmelikte şirket içinde uygun ve yeterli bir risk yönetim sisteminin tesis edilmesi için gereklilikler; faaliyetlerden kaynaklanan risklerin farklı boyutlarını yönetmeye imkân verecek yeterli politikalar, uygulama usulleri, limitler ve risk yönetimi faaliyetleri olarak belirtilmektedir.²⁰³

İşletmenin hedeflerine ulaşmasının önünde tehdit oluşturan risklere yönetimin tepkisi kontroller ve iç kontrol sistemi olarak oluşur. Bu tepki işletmenin önündeki tehlikeleri azaltarak amacına yaklaştıracaktır. İşletme ya da faaliyet ölçüsünde

²⁰¹Şaban UZAY , Yeni TTK'da İç Kontrol ve İç Denetim, 11. Anadolu Odaları Eğitim Semineri Antalya, 18 Ekim, 2011.

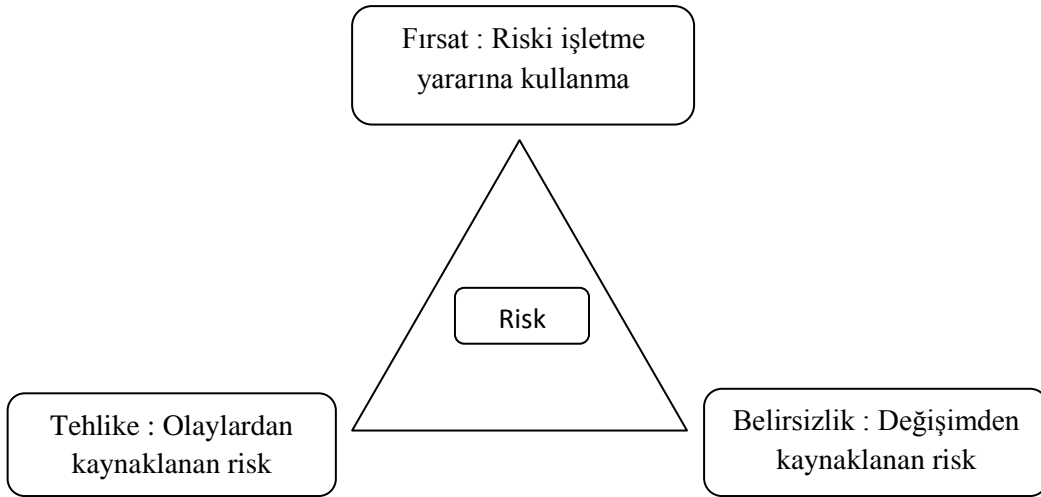
²⁰²Ceren Ayça Göçen, Kurumsal Yönetim, İç Kontrol ve Bağımsız Denetim: Parmalat Vakası, **Mali Çözüm Dergisi** , S.97 , 2010, s.110.

²⁰³Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete 21 Haziran 2008 , Sayı : 26913, (Çevrimiçi).

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/06/20080621-7.htm> , (Erişim Tarihi: 18.05.2013).

riskleri anlama ve ölçmenin bağlı olduğu faktörler; riskin derecesini ve etkisini tahminde bulunma, riskin ortaya çıkma olasılığını veya etkisini değerlendirme, riskin ne şekilde yönetilebileceğini önemsemedir.²⁰⁴

Risklerin tespit edilerek kontrol altına alınması şirket hedeflerine ulaşmak üzere bir fırsat ortamı yaratabilir. Risk yönetimi ile işletmenin hedeflerine ulaşmasını tehdit eden riskleri azaltarak işletme amacına yaklaşabilecektir. Riskin, belirsizlik, tehlike ve fırsat kavramları ile ilişki, riski işletme yararına kullanma Şekil.6'da gösterilmektedir;

Şekil 6: Riski İşletme Yararına Kullanma

Kaynak: Duygu ANIL KESKİN İç kontrol Sistemi Kontrol Öz Değerlendirme, Aralık 2006, Beta Basım s.16.

Sigorta şirketlerinin iç sistemlerini kurarken risk yönetimi şu şekilde ele alınacaktır. Sigorta şirketlerinde bir bölüm olarak kurulan risk yönetimi bölümünde asgari düzeyde yerine getirilmesi gereken faaliyetler olacaktır. Öncelikle şirketin iş hacmi, büyüklüğü ve yapısı doğrultusunda bir sistem tasarlanması ve uygulanması gerekecektir. Bu süreç ölçüm, izleme, kontrol ve raporlama aşamalarını içermektedir. Belirlenen stratejiye bağlı olarak yönetim politikaları ve usulleri belirlenmelidir. Risk yönetim stratejilerini uygulama usullerinin yürütülmesini sağlayacak olan risk

²⁰⁴Uzay,a.g.e.

yönetimi politikaları olacaktır. Bir iş ya da işlemde risklerin ne olduğuna dair tespitle bulunulması mümkün olan en üst düzeyde riskin tanınması ve doğru değerlendirmenin yapılması gereklidir. Bir risk ölçüm aracı belirlenmelidir, risk ölçüm tasarımı seçildi ise onay süreci, uygulanması ve düzenli takibi yapılmalıdır. Risk ölçüm modeli belirlendikten sonra günlük rapor üretilmesi ve bu raporların analiz edilmesi, her birim riskin şirketin limitlerine uyumunun izlenmesi, sayılarla ifade edilebilen risklerin şirket limitleri içerisinde kalmasını sağlamak, tabana yayılan tüm riskler toplamının tüm şirket limitlerine uyumunu izlemek, elde edilen ölçüm ve izleme sonuçlarının yönetim kuruluna ya da iç sistemler sorumlusuna ve genel müdüre düzenli şekilde raporlanması sağlanmalıdır.²⁰⁵

Şekil 7: Risk Yönetimi Nedir?

Kaynak :http://www.tusiad.org/_rsc/shared/file/17MartTUSIADSunum.pdf (Çevrimiçi)
(Erişim Tarihi: 18.05.2013)

²⁰⁵Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, 21 Haziran 2008, Sayı : 26913, (Çevrimiçi), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/06/20080621-7.htm>, (Erişim Tarihi:18.05.2013).

Risk yönetimi, bir işletmenin kontrol yapıları ve faaliyetleri aracılığı ile güvenli iş potansiyelini artırırken olumsuz etkileri en aza indirmeye çalışmalarıdır. Bir kontrol sürecini yansıtır. Yönetimin sorumluluğundadır. Kurumsallığın adımlarından sayılabilir kültür farklılığı oluşturur. Kurum kültürüne uygun olarak stratejik planlamayı gerektirir bir fırsat yönetimi olarak görülebilir.²⁰⁶

Çalışmanın bu bölümünde iç kontrol tanımlanmış, iç kontrol modeli olarak COSO 'ya değilmiştir. Ayrıca iç kontrolün yakın ilişki içerisinde olduğu iç denetim ve risk yönetimi tanımlanarak iç kontrol ile temas ettiği noktalara ulaşılmaya çalışılmıştır. Bir işletme içerisinde iç kontrol sistemi tek başına varolması amaçlara ulaşmak için bir adımdan öteye geçemeyecektir. Yapılandırılan iç kontrol sisteminin işlerliği ve geliştirilmesi iç denetim , risk yönetimi çalışmaları ile sağlanacaktır. Özellikle yüksek risk taşıyan işlemlere sahip olan sigorta işlerinde risk odaklı bir yaklaşıma sahip olunması kaçınılmaz bir durum olmaktadır. Geleneksel denetim bakışı bize sistematik bir mevzuat denetimini getirmektedir ve günümüz şartlarında yeterli olmamaktadır. İşletmeler hedeflerine doğru ilerlerken, iç ve dış çevreye karşı hizmet kalitelerini de arttırarak büyümeyi amaçlamaktadır. Bu anlayış verimli bir iş sürecini işaret etmektedir. Risk odaklı bir iç kontrol sistemi yukarıdan bakış şeklinde bir yaklaşım değildir ve direkt olarak süreçlerin içerisine nüfus etmektedir. Hesaplar üzerinde kalmayarak tüm işletme iş ve işlemleri üzerinde risk noktalarına odaklanarak oluşturulacak bir iç kontrol sistemi verimliliğe de olumlu katkılar sağlayacaktır. Bu nedenle sigorta şirketlerinde risk odaklı etkin bir iç kontrol sistemi oluşturulmasına yönelik gereklilikler vurgulanmaya çalışılmıştır.

²⁰⁶Tamer Saka ve Alper Uğural, Kurumsal Risk Yönetimi, (Çevrimiçi), http://www.tusiad.org/_rsc/shared/file/17MartTUSIADSunum.pdfS.10, (Erişim Tarihi: 24.05.2013).

3. SİGORTA ŞİRKETLERİNDE İÇ KONTROL SİSTEMİ GEREKLİLİKLERİ

Sigorta şirketlerinde Sigortacılık Kanunu'nun 4. maddesi gereği iç kontrol sistemi kurulması zorunlu tutulmaktadır. İlgili kanun maddesine göre; sigorta şirketleri ile reasürans şirketleri tüm iş ve işlemlerinin, sigortacılık mevzuatı ve ilgili diğer mevzuata, şirketin iç yönergeleri ile yönetim stratejisi ve politikalarına uygunluğunun sürekli kontrol edilmesi, denetlenmesi ile hata, hile ve usulsüzlüklerin tespiti ve önlenmesi amacıyla iç denetim ve risk yönetimini kapsayacak şekilde etkin bir iç kontrol sistemi kurulması zorunludur. Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenen alanlarla sınırlı olmak üzere, iç kontrol sistemlerinin yürütülmesi dışarıdan hizmet alımı yoluyla da yapılabilir. İç kontrol sistemlerinin kurulmasına ilişkin usul ve esaslar Hazine Müsteşarlığı tarafından sigortacılığa özel olarak belirlenir.²⁰⁷ Sigorta işlemlerinin risk düzeyinin fazla olması süreçler içerisine yerleştirecek bir iç kontrol sistemi ile takibinin yapılması işlemlere makul bir güvence sağlayarak verimlilik üzerinde olumlu bir etki yaratacaktır.

Sigorta şirketlerinin doğal yapısı gereği iç kontrol sistemine gereksinim duyulmaktadır. Mali yapı üzerinde tutulan defter, kayıt ve hesapların doğruluğu ve bütünlüğü, mali konsolidasyonu ve raporlarının makul güvenceyi verecek ölçüde iç kontrol sistemi oluşturulmalıdır. Önemli iş ve işlemler, kritik düzeyde bilgi teknolojisi fonksiyonları, personelin veri tabanı ve bilişim sistemlerine erişimi, yasalar ve düzenlemelerden doğan yükümlülükler çerçevesinde diğer iş süreçleri için uygun kontroller yapılandırılmalıdır. Özellikle yüksek sorumluluk gerektirecek riskli pozisyonlar için çalışan eğitimi sağlanmalıdır. İç denetim birimi ya da dışarıdan

²⁰⁷Sigortacılık Kanunu Yayınlanan Tarih: 14.6.2007, (Çevrimiçi), <http://www.tsb.org.tr/default.aspx?pageID=654&vid=189> , (Erişim Tarihi: 10.09.2013).

sağlanan denetim faaliyeti ile iç kontrol sisteminin yeterliliği üzerine analiz ve değerlendirmeler yapılarak yönetime raporlar oluşturulmalıdır. İç kontrol sistemi yönetim kurulu tarafından belirlenen strateji ve risk iştahına göre, yeni iş kabullere, süreçlerine, ilgili yasa ve yönetmeliklere, muhasebe ve finansal raporlamalar, bilgi teknolojileri, risk yönetiminde politika ve prosedürlere uyumlu kontroller olmalıdır. Görev ve sorumluluklar açıkça tanımlanmalı kontrol sisteminin işlerliği ile ilgili analiz ve raporlamalar yapılmalıdır.²⁰⁸

Şirketler ürünleri ile ilgili olarak aktüerler tarafından hesaplanarak oluşturulan bir fiyatlandırma yapmak durumundadır. Üstlenilen riskle ilgili olarak risk/prim dengesi gözetilmelidir. Sigorta şirketlerinde üretim giderleri, hasar, hasar yönetim giderleri ve yönetim giderlerinin takibi önemli bir denetim kalemidir. Bu işlemlerle ilgili takip ve kontrollerin yapılabilmesi üzere en uygun kontrol sisteminin kurulması mecbur tutulmaktadır.²⁰⁹

Hayat sigortalarında iç denetim açısından farkında olunması gereken iki büyük risk alanı mevcuttur. Bunlar; ürün riski ve yatırım riskidir. Ürün riskinde oluşturulacak ürünün fiyatlandırması yapılırken yararlanılacak tablolar vardır. Yaş aralıklarında ölüm oranları belirlenmiştir. Kişinin ölüm yaşını yaşam şeklinde etkilemesi önemli bir unsur olacaktır aktüerler ürün çalışmasında tüm etkileri dikkate almalıdır. Çünkü oluşturulacak ürün uzun vade için geçerli olacaktır. Yatırım riskinde ürün getirisi asgari prim değerini karşılamalı ve beklenen bu değeri aşması yönündedir. Ayrıca şirketin sermaye yeterliliği önemlidir her yeni poliçe şirketin para kaybı demek olduğu düşünülür ve bu nedenle yeni iş gerginliği olarak adlandırılır özellikle ilk dönemde yapılan poliçe ile ilgili masraflar kaynaklı bir söylemdir. Hayat sigortalarının denetim ve kontrol çalışmalarında, iç denetim ve

²⁰⁸Turks and Caicos Risk Management and Internal Controls Guidelines For Insurance Companies and Intermediaries, September 25, 2012, s.6-8, (Çevrimiçi), <http://www.tcifsc.tc/> (Erişim Tarihi: 15.05.2014).

²⁰⁹Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelik Yayınlanan Resmi Gazete: 26606, Yayınlanan Tarih: 7.8.2007, (Çevrimiçi), <http://www.tsb.org.tr/default.aspx?pageID=654&vid=59>, (Erişim Tarihi: 15.06.2013).

uyum aynı bölüm altında toplanmış olsa bile faaliyetlerinin ayrılmış olması gerekmektedir.²¹⁰

Emeklilik şirketlerinde üst yönetim için öngörülen riskler; ülke ekonomisinde beklenmeyen major değişiklikler, mevcut sistemde dinamikleri etkileyebilecek siyasi değişim ya da yasal değişiklikler, hedeflenen üretim hacmine ya da karlılığa ulaşamaması hatalı kararlar ve yönelimler, pazarlama planlamasında oluşacak hatalar, personel yönetiminde aksaklıklar, gelir ve giderlerin dengelenememesi, müşteri memnuniyetini sağlayamama, bilgi işlem aksamaları, yazılım sorunları ile karşılaşılması, şirket hedeflerinde kritik hatalar yapılması, beklenmeyen sermaye talebinin oluşması, hatalı fon yönetimi, çalışan suistimalleri olarak sıralanabilir. Satış birimi için öngörülen riskler; Dağıtım kanallarının etkin kullanılmaması, müşteri kaybı, acentelerin usulsüz işlem yapması, komisyon hesaplamalarında hatalar, ürün çeşitlendirmesinde piyasa gerisinde kalmak, satış personel sirkülasyonu, şirketin marka güvenini kaybetmesi, satış sonrası hizmet eksiklikleri, satış personelinin ürünü yeterince tanımaması, acente ve şirket arasında iletişimsizlik olarak sıralanabilir. Operasyon birimi için öngörülen riskler; hatalı veri girişleri, personel hataları, geciken tahsilatlar, ilgili yasa ve yönetmeliklere uyulmamış olması, birim hesaplamalarında hata, iş yükünün etkin dağıtılmamış olması olarak sıralanabilir. Mali işler ve muhasebe birimi için öngörülen riskler; Sistemden alınan verilerin hatalı gelmesi, maliyetleri artırıcı ve yetki sınırları dışında harcamalar; suistimallerle karşılaşılması, gelir ve giderlerde dengenin korunamaması, enflasyon riski, banka, ödemeler ve bilgi teknolojilerinde sistemsel hatalar, sermaye talepleri, vergi ve varlıklar arasında uyumsuzluk yaratabilecek faiz oranları, kur riski, enflasyon ,likit rezervlerinde yetersizlik, hatalı yatırımlar, sektörel düzenlemelere iştirak sorunu, resmi kanallardan alınan cezalar olarak sıralanabilir. Bilgi işlem birimi için öngörülen riskler; entegrasyon sorunları, sistem yatırımlarında artan maliyetler, hatalı veri tabanı, sistem testlerinde yetersizlik, personelyetersizlikleri, personele verilmesi gerekli olan eğitimin yetersizliği, sistem üzerinde yetkilendirme açıkları olarak

²¹⁰Barclay Simpson, Introduction to Internal Auditing in Insurance, (Çevrimiçi), http://www.barclaysimpson.com/document_uploaded/Intro%20IA%20Insurance%20publication.pdf, (Erişim Tarihi:25.05.2013).

sıralanabilir. Fon operasyonları birimi için öngörülen riskler; manipülasyon ve spekülasyonlar, hisse senedinin kapanması, portföyün aracı kurum tarafından üçün kişiler yararına kullanılması, alım satım sırasında iletişim aksaklıkları hatalı işlem riski, hatalı aracı kurum seçimi, düzeltilmiş işlem personel operasyonu hataları, gün içi zararın emeklilik fonuna maledilmesi, politik riskler, likidite riski, ekonomik riskler, alım satımda fiyatlama riski, kullanılan para biriminin uluslar arası piyasalarda değişim niteliğini yitirmesi, teminat yetersizlikleri, menkul kıymet alımlarında aksaklıklar, kaldıraçlı işlem, farklı fon işlemlerinin emeklilik fonuna aktarılması, devlet borç ödemelerinde aksama ile konsolidasyon riski, takas riski olarak sıralanabilir.²¹¹

Şirketin gerçekleştireceği türev işlemlerinin, kanun, yönetmelik ve iç yönergelere uygun olup olmamasının kontrolü iç kontrolle düzenlenirken aynı zamanda operasyonu yürüten kişilerle kontrol ve izleme işlemlerini yürüten kişilerin görev ayrılıkları da sağlanır. İç denetim birimi tarafından da süreçler denetlenecektir.²¹²

Planlanan hedef ve amaçların gerçekleştirilebilmesi bakımından, etkin ve verimli bir iç kontrol yapısının uygulanabilirlik ilkeleri üzerinde yapılandırılmış olması gerekir.

İç kontrol işlem bazında bir kontrol olarak düşünülmemelidir. İç kontrol işletmenin tümüne veya ortama hakim olmayı gerektirir. Yönetim tarafından tüm işletme ve fonksiyonları, personel tarafından iş, işlem ve süreçlerin tümüne hakim olmayı ifade eder. Yönetim sorumluluğunda etkin şekilde uygulanabilir.²¹³

İç kontrol sistemi tasarlarken ihtiyaç duyulan kontrol ortamının uygun koşulları sağlaması gerekir. Sisteme inanmış bir yönetim algısı, detaylı bir organizasyon şemasının, iş akışının çıkarılması, iş birimi başına görev ve sorumlulukların çerçevesinin belirlenmesi, kontrol faaliyetlerinden doğan raporların

²¹¹M.Hasan Eken ve Hakan Kaygısız, Bireysel Emeklilik Şirketlerinde Risk Yönetimi ve Türkiye Örneği, **Maliye Finans Yazıları**, Temmuz 2010, S.88, s.67-72.

²¹²Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete: 26606, (Çevrimiçi), YayınlanmaTarih: 7.8.2007, <http://www.tsb.org.tr/default.aspx?pageID=654&yid=59>, (Erişim Tarihi:25.05.2013).

²¹³Türedi, Türk Kamu Mali..., a.g.e.

aynı titizlikle derlenmesi, yönetime iletilmesi ve yönetimin raporlarda elde ettiği verilere itibar etmesi, kontrol sisteminin işlerliğinin sürekli takibinin yapılması, sistemi takip eden sorumluların kritik görevin sorumluluk ve yeterliliğinde olmaları gerekir. İş yüküne bağlı olarak yetkin ve yeterli personel görevlendirilmelidir.²¹⁴

İç kontrol insan unsurunu içerisinde barındıran bir süreç olarak işletme amaçlarına ulaşma hedefinde yüzde yüz oranında bir güvence oluşturamaz. İç kontrol yapılandırılırken alınacak sonuç makul bir güvence yaratılması olacaktır. Bunun nedeni yapısı gereği öngörülen sınırlamalardır. Bunları sıralayacak olursak;²¹⁵

- İşletmede her paylaştırılmış görev gereği birçok farklı kişi tarafından kararlar alınır. Karar verme süreçlerinde istem dışı olarak oluşabilecek yanlışlıklar sözkonusu olabilir. Kişiye özel yargılama süreçlerinde yanılığa düşerek hatalı karar verilebilir.

- İç kontrol sistemi oluşturulurken en önemli noktalardan birisi fayda maliyet dengesi olacaktır. Kontrol sisteminin maliyetinin faydasını aşması halinde ilgili kontrol faaliyetinden vazgeçilebilir.

- İnsan doğası gereği yorgunluk, uykusuzluk gibi nedenlerden doğabilecek basit hata ve yanlışlıklar olabilir.

- İşletme çalışanlarından bir veya birkaç kişi kontrolleri bozabilir ve menfaat sağlamak üzere hileli işleme başvurabilir.

İç kontrol farklı kişiler tarafından farklı yorumlanabilir. Bu anlaşmazlık iş adamları, milletvekilleri, düzenleyiciler ve diğerleri arasında olabilir. Farklı beklentilerle kişiler arasında oluşan iletişimsizlik kuruluş içinde sorunlara sebebiyet verebilir. Açıkça tanımlanmadığında karışık sorunlarla karşılaşılabilir buna çözüm

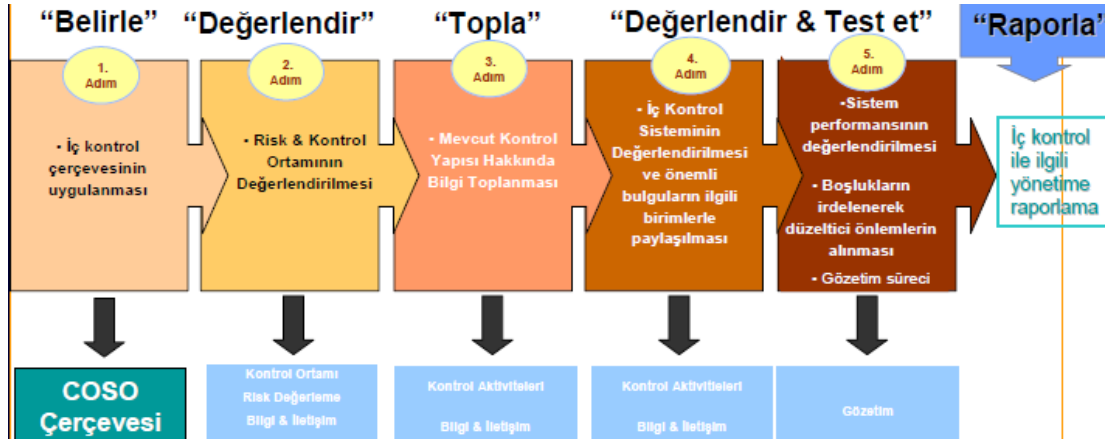
²¹⁴Volkan Demir ve Oğuzhan Bahadır, Muhasebe , İSMMM Yayınları , Yayın No.108, İstanbul, 2008, s.640.

²¹⁵Yılancı, Yıldız ve Kiracı, a.g.e., s.84-85.

olarak kanun, kural ya da yönetmelikler yazılır.²¹⁶

Etkin bir iç kontrol sisteminin hazırlanması için izlenecek program öncelikle projenin tasarımı, kontrol ortamının değerlendirilmesi, kapsamın tespiti, kontrol merkezinin kurulması, başlangıç testleri ile devam eden testlerin yapılması şeklinde sıralanabilir. Bu süreçte karşılaşılabilecek muhtemel engeller kararların oluşumu insan yargısını içermesi sonucu hataya neden olabilir, basit insan hataları nedeni ile yanlışlıklar oluşabilir, iki veya daha çok kişi anlaşarak kontrolleri aksatabilir, yönetim iç kontrol sistemini önemsemeyebilir. Kurulan sistemde fayda maliyet dengesi gözetilmelidir.²¹⁷ İç kontrol sisteminin hazırlama sürecinin aşamaları aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

İç kontrol tasarımını bir şekil üzerinden açıklayacak olursak;

Şekil 8: İç Kontrol Proje Yaklaşımı

Kaynak: İzel Levi Coşkun BASEL II&İç Kontrol Sunum Mazars/Denge

İç kontrol sistemi tasarlanırken organizasyonun yapısının etkin şekilde kurulmuş olmasına, her bir işte karar veren kişiyle operasyonu ve ödeme görevini

²¹⁶Internal Control – Integrated Framework(1992), (Çevrimiçi), <http://www.coso.org/documents/Internal%20Control-Integrated%20Framework.pdf> , (Erişim Tarihi:15.09.2013).

²¹⁷Şaban Uzay, Yeni TTK’da İç Kontrol ve İç Denetim , 11. Anadolu Odaları Eğitim Semineri Antalya, 18 Ekim 2011.

üstlenen kişilerin aynı olmaması, bölümlerarası iletişimin artırılması, yönetim onayları, kuruma bağlılığın artırılması, personel izin ve dinlenme politikaları, muhasebe işlemlerinde standartlara ve prosedürlere uygunluk, her bir işlemde kişilerin operasyonel sorumluluğu, bilgi ve belgeler güncel kayıtlar oluşturulması, liste olarak güncel mizan tutulması, izlenebilir kayıtlar oluşturmak anlaşılabilirliğini sağlamak için uygun açıklamalarla yapmak, evrakların numaralarının olması, kanun ve yönetmeliklere uygun hesap kalemlerinin oluşturulması değişikliklere karşı güncelliğinin takibi, fiziki varlıkların numaralarla kaydedilmesi, korunması, nakit para ya da kıymetli evrakın uygun fiziki koşullarda saklanması, ortak sorumluluk alanları yaratılması ve ikili kontroller yapılması, şirket ilkelerine uygun personel alım prosedürlerinin oluşturulması, elektrik kesintileri, deprem, yangın vb. durumlarda işlerin akışını sağlayıcı ve bilgi, belgelerin korunması, personel güvenliği gibi konularda önlemler almak, planlamalar yapmak, raporlamalarda sistemsel hatalı veri, anlık personel zaafiyetine bağlı hatalardan kaçınmak üzere uyarı mekanizmaları oluşturmak göz önünde bulundurulması gerekli hususlardır.²¹⁸ Ayrıca nakit, nakit tahsilat, nakit ödeme, alacaklar, maddi duran varlıklar, borçlar için kontrol noktaları oluşturulmalıdır.²¹⁹

Sigorta şirketlerinin amaçlanan hedeflerinden sapmasına yol açabilecek sürekli kontrolü gerektiren konuların başlıcaları;²²⁰

- Çalışma süreleri planan ve gerçekleşen olarak kıyaslanarak kontrol edilmeli
- Bölümler arasında iletişim ve sürekli olarak bağlantıda kalınmasının sağlanması
- Maliyetlerin kontrol edilmesidir.

²¹⁸Salih Tanju Yavuz, İç Kontrol Fonksiyonu'nun Bileşenleri: İç Kontrol Merkezi Teftiş'ten (İç Denetim'den) Farklı Bir Mekanizma mıdır?, **Bankacılar Dergisi** , S. 42, 2002 , s.48.

²¹⁹ Gökhan Alpman, Etkin Bir İç Kontrol Programının Hazırlanması İç Kontrol Sisteminin Etkinliğinin Sağlanması, (Çevrimiçi), <http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/6822,alpman-gokhan-ic-kontrol-sisteminin-etkinliginin-saglan-.pdf?0>, (15.05.2014).

²²⁰M.Necdet Timur, **Banka ve Sigorta Pazarlaması**, T.C.Anadolu Üniversitesi, Yayın No:1701, Eskişehir, Eylül 2006, s.165.

İç kontrol şirket için şeffaflığın sağlanmasında etkin bir araç olarak görülmektedir. İç kontrol sistemi birbiri ile uyumlu olan ve aynı zamanda birbirini destekleyen bir ortamı sağlamaktadır.²²¹

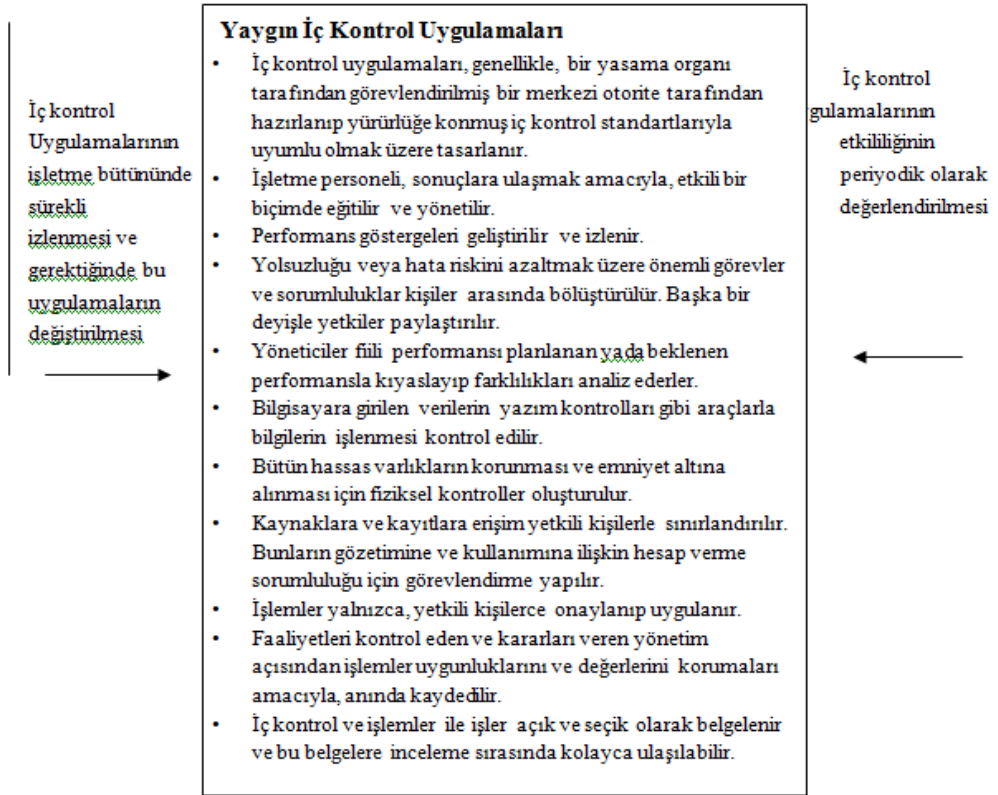
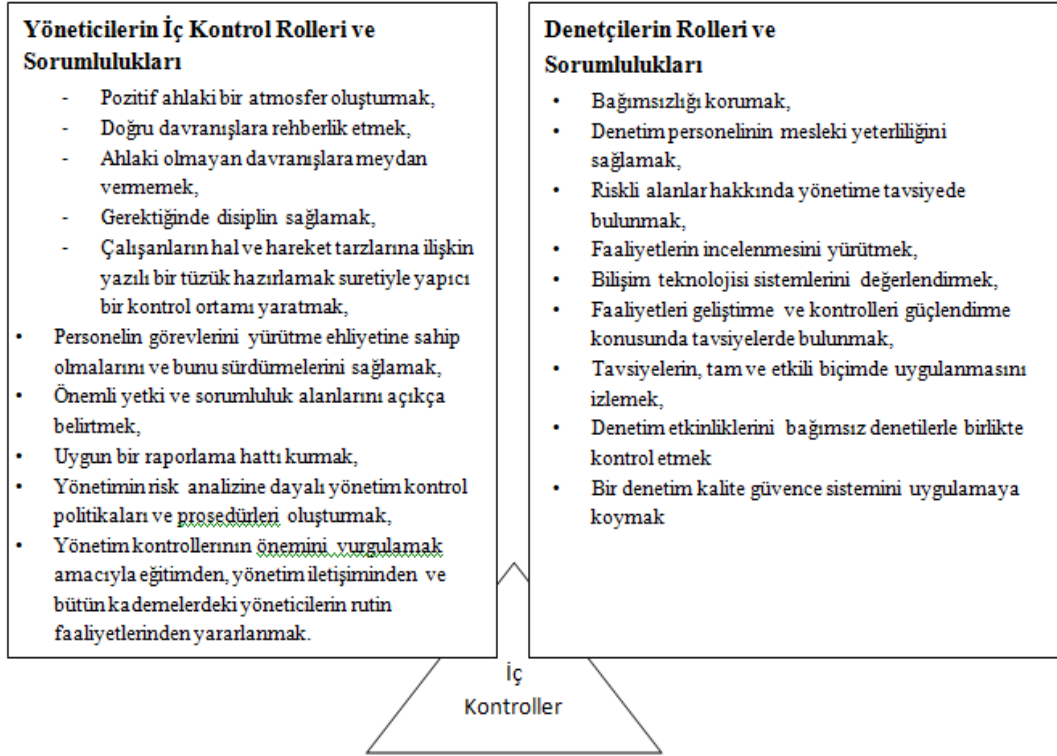
Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketleri'nin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmeliğe göre; iç kontrol sisteminin etkinliğini sağlamak üzere “şirket bünyesinde işlevsel görev ayırımının tesis edilmesi ve sorumlulukların paylaştırılması, muhasebe ve finansal raporlama sisteminin, bilgi sisteminin ve şirket içi iletişim kanallarının etkin çalışacak şekilde tesis edilmesi, risklerle ilgili limit ve standartların belirlenmesi, şirketin iş süreçleri üzerinde kontrollerin ve iş adımlarının gösterildiği iş akış şemalarının oluşturulması zorunludur.”²²²

İç kontrol sistemi üzerinde yöneticilere ve denetçilere düşen sorumlulukları mevcuttur. Aşağıdaki tabloda yetkililerin görev ve sorumlulukları gösterilmektedir.

²²¹Usul, Titiz ve Ateş, a.g.m, s.40.

²²²Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, 21 Haziran 2008, Sayı : 26913, (Çevrimiçi), <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/06/20080621-7.htm> , (Erişim Tarihi: 15.05.2014).

Tablo 3: Etkili İç kontrol Oluşturulmasına ve Bunun Sürdürülmesine Yönelik Çerçeve

Kaynak: Duygu Anıl Keskin, İç Kontrol Sistemi Kontrol Öz Değerlendirme, 1.b Betaş Basım , Aralık, İstanbul , 2006, s.15.

İç kontrol sisteminin etkin bir şekilde oluşturulması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması yukarıdaki şekilde de belirtildiği üzere yönetim kurulunun sorumluluklarını yerine getirmesi, yine iç kontrol sistemi üzerinde sorumluluğa sahip olan iç denetçilerin görevlerini yerine getirmesi ve yaygın iç kontrol uygulamalarının yapılması gerekmektedir. Tüm bu görevlerin merkezinde yer alan İç kontrol sistemi, her sorumluluğun tam olarak yerine getirilmesi ile etkinliğini kazanacaktır.

Hayat sigorta şirketleri kara para aklanması ve terör finansmanının önlenmesi gibi konulardan sorumludur. Bu noktada uyum ve iç kontrollerin etkili bir şekilde uygulanıyor olması gerekmektedir. Risk esaslı bir kontrol sistemi oluşturulmalı personel ve yönetim riskleri sınırlamak üzere yasa ve yönetmeliklere uygun izleme ve raporlama sistemi kurulmalı risk yönetimi ve uyum kültürü geliştirilmelidir.²²³

İç kontrol sistemi, sigorta şirketlerinde muhasebe bilgilerinin doğruluk ve güvenilirliği, kaynakların verimli bir şekilde kullanılması, faaliyetlerin yasalara ve politikalara uygun şekilde sürdürülmesi, varlıkların korunması ve muhasebe kayıtlarının doğru bilgileri yansıttığının ve buna bağlı olarak finansal tablolarının doğruluğunun kontrol altında tutulması üzere kurulan bir sistemdir.²²⁴

Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketleri'nin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelikte; "iç kontrol sistemi, şirketin genel müdürlük birimleri, bölge müdürlükleri, temsilcilikleri ve tüm faaliyetlerini kapsayacak şekilde yapılandırılır", şeklinde belirtilerek kontrol faaliyetlerine tabi olacak alanlar belirtilmiştir.²²⁵

İlgili yönetmelikten yola çıkarak sektörde yer alan tüm sigorta şirketleri karşılaşılması muhtemel risklere karşı genel müdürlük birimleri, bölge ve birimlerinde kontrol faaliyetleri yürütmeleri gerekmektedir. Risklerin kontrolü

²²³FATF Report Risk-Based Approach Guidance for the Life Insurance Sector, October 2009, s.34, (Çevrimiçi), <http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/reports/RBA%20Guidance%20for%20Life%20Insurance%20Sector.pdf>, (Erişim Tarihi:15.05.2013).

²²⁴Kahya, vd, a.g.e., s.121.

²²⁵<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/06/20080621-7.htm>, (Çevrimiçi), (Erişim Tarihi:15.05.2013).

değişen koşullarda gözetilerek uygun iç sistemlerin kurulması ve sürdürülmesi ile yapılabilmektedir ve şirketler bu sistemi oluşturmak, geliştirmek ve sürdürmekle yükümlüdür. Yönetime sunulan operasyonel analiz raporları, personel politikaları, uyum komitesi, finansal analiz raporları gibi iş akışlarında konumlandırılmış şirket içi kontroller ile satış kanallarına ait komisyon oranları, reasürans anlaşmalarının şartları, önemli veri girişleri ya da ödemelerine dair sisteme yerleştirilmiş onay şartı, belirli zamanlarda satış kanalları ve reasürörler ile mutabakat çalışması, yönetim tarafından verilen yetki limitlerinin işlerliğine dair kontrollerle birlikte bu süreçlerin takibi yapılır. Kurum içinde iş akışlarına dahil edilen bu kontroller bütünü sigorta şirketi için iç kontrol sistemini oluşturmaktadır.²²⁶

Kontrol edilmesi planlanan alanlar için kontrole uygun zamanları ilgili personel ve kontrol noktasının uygunluğu belirleyecektir. Belirlenen risk noktalarında risk düzeyi en fazla olan nokta daha sık kontrol edilmesi uygun olacaktır. İç kontrol birimi tüm genel müdürlük birimlerini, bölge müdürlüklerini, şubeleri ve taşra teşkilatlarını yılda en az bir kez ayrıca tüm sigorta acentelerini içerecek şekilde en az üç yılda bir kez rapor oluşturulmalıdır. Bankaları dışarıda bırakacak şekilde şirketin prim üretimlerinde sahip olduğu pay %5 ve üzerine çıkan ayrıca tahsilat oranlarında düşük bir seyir gözlenen acenteleri yılda en az bir defa olmak üzere yerinde kontrol yapılması gereklidir. İç kontrol raporunda yer alması beklenen başlıklar;²²⁷

- Yapılan kontrolün kapsamı ve amacı,
- Kontrol sonucu herhangi bir soruna rastlandıysa; sorun ve karşılaşılan sonuçlara ait özet bilgiler,
- Kontrole bağlı olarak öneriler varsa bunlara ve önerilerin sağlayacağı faydalar,
- Gerçekleştirilen kontrolün varılan detaylı sonuçları önem dereceleri belirtilecek şekilde,
- Yönetim için önemli olabilecek diğer bilgiler şeklindedir.

²²⁶Pınar Cangir, Sigorta Sektöründe İç kontrol Sisteminin Yapılandırılması, (Çevrimiçi), <http://www.dunya.com/sigorta-sektorunde-ic-kontrol-sisteminin-yapilandirilmesi-42441h.htm>, (Erişim Tarihi: 10.04.2014).

²²⁷Kahya, vd., a,g,e, s.14.

İç kontrol sisteminin tasarımı yapılarak işlerliğinin sağlandığının varsayıldığı bir ortamda yapının güvenle işleyip işlemediğine dair de kontrollere ihtiyaç duyulacaktır. Aşağıdaki tabloda sistemin etkin ve güvenilir olup olmadığına dair kontrollere yardımcı bir tablo yer almaktadır.

Tablo 4: İç Kontrol Sisteminin Etkinliğinin Sağlanması

	1. Seviye: Güvenilir olmayan	2. Seviye: Yetersiz	3. Seviye: Güvenilir	4. Seviye: En uygun
Nitelikler	Kontroller, ilgili politikalar ve işlemler belirlenmemiş ve belgelenmemiştir.	Kontroller, ilgili politikalar ve işlemler belirlenmiş ancak tam olarak belgelenmemiştir.	Kontroller, ilgili politikalar ve işlemler belirlenmiş ve düzgün bir şekilde belgelenmiştir.	3. Seviye'deki tüm nitelikleri taşır.
	Şirket personeli kontrol faaliyetleri ile ilgili sorumluluklarının farkında değildir.	Şirket personeli kontrol faaliyetleri ile ilgili sorumluluklarının farkında olmayabilir.	Şirket personeli kontrol faaliyetleri ile ilgili sorumluluklarının farkındadır.	Şirket kapsamında büyük kapsamlı işlemleri veya örgütsel değişiklikleri yansıtmak amacıyla kontrollerin ve işlemlerin belgelenmesi ve sürekli olarak yeniden değerlendirildiği bir kontrol ve risk yönetim programı mevcuttur. Kontrollerin yapısını ve etkinliğini değerlendirmek için kişinin kendi kendini değerlendirdiği bir test yöntemi kullanılır.
	Kontrol faaliyetlerinin işlevsel etkinliği düzenli olarak değerlendirilmemiştir.	Kontrol faaliyetlerinin işlevsel etkinliği düzenli olarak ve yeterli derecede değerlendirilmemiştir ve bu işlem tam olarak belgelenmemiştir.	Kontrol faaliyetlerinin işlevsel etkinliği düzenli olarak (örneğin; üç aylık dönemlerle) değerlendirilmiş ve düzgün bir şekilde belgelenmiştir.	İşlemleri, kontrol hedeflerini ve faaliyetleri belgelemek, açıkları belirlemek ve iç kontrolün etkinliğini değerlendirmek için konuyla ilgili teknoloji geliştirilmiştir.
Sonuçlar	Kontroller ile ilgili eksiklikler belirlenmemiştir.	Kontroller ile ilgili eksiklikler belirlenmiş olabilir ancak bu konuda zamanında önlem alınmamıştır.	Kontroller ile ilgili eksiklikler belirlenmiş ve bunlarla ilgili zamanında önlem alınmıştır.	3. Seviye'de yer alan tüm sonuçlar, bu seviye için de aynıdır.
	Şirket yönetiminin iç kontrolün etkinliğini iddia edebilmesi için yetersiz derecede bir belgeleme mevcuttur.	Şirket yönetiminin iç kontrolün etkinliğini iddia edebilmesi için yetersiz derecede bir belgeleme mevcuttur.	Şirket yönetiminin iç kontrolün etkinliğini iddia edebilmesi için yeterli derecede bir belgeleme mevcuttur.	
	Belgeleme, test etme ve düzeltici kontroller için gösterilen çaba önemli derecededir.	Belgeleme, test etme ve düzeltici kontroller için gösterilen çaba önemli derecededir	Belgeleme, test etme ve düzeltici kontroller için gösterilen çaba şirketin içinde bulunduğu şartlara bağlı olarak önem teşkil edebilir.	Nitelikli ve geçerli bilgilerin olmasından dolayı gelişmiş bir karar alma mekanizması vardır. İç kaynakların kullanımı etkindir.
				Gerçek zamanlı bir gözlem yapılmaktadır.

Kaynak: Gökhan Alpmann, Etkin Bir İç Kontrol Programının Hazırlanması İç Kontrol Sisteminin Etkinliğinin Sağlanması, (Çevrimiçi), <http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/6822,alpmann-gokhan-ic-kontrol-sisteminin-etkinliginin-saglan-.pdf?0>, (15.05.2014).

İç kontrol sistemi süreçler içerisine yerleştirildikten sonra yapılan çalışmanın etkin bir şekilde işlerliğinin sağlanıp sağlanmadığı önem kazanmaktadır. Bu noktada yukarıdaki tabloda da belirtildiği şekilde oluşturulan sorgulamalar sonucu kurulmuş olan iç kontrol sisteminin istenilen düzeyi yakalayıp yakalayamadığına cevap bulunabilir. İstenilen seviyede makul derecede güvenilir bir iç kontrol sistemi işlerliği sağlamadığı noktaların tespiti mümkün olacaktır ve değişen koşullara da uyum sağlamanın bir yöntemini oluşturacaktır. İç kontrol sisteminin izlenmesine yönelik bir forma Ek.7’de yer verilmiştir.

İç kontrol sisteminde mali tablolarda hata ve ve hile olasılığını düşüren kontrol noktaları; işlemler gerçekleştiğinde ivedi olarak belgeleri ile birlikte kaydedilmelidir. Onay işlemleri için yetkililer tespit edilmeli ve sadece bu kişiler ilgili işleme onay vermelidir. İşlemler direkt ilgililer ile gerçekleştirilmelidir, ilişkili ve bağımlı taraflar işlem dışında kalmalıdır. Herhangi bir ayırma gitmeden tüm işlemler muhasebe kayıtlarına girişi yapılmalıdır. Kayıtlar gerçek değerleri yansıtmalıdır. Kayıtlar ilgili hesaplara ve dönemlere girilmelidir. Hatalı girişler sistem uyarısı olarak kayda geçmemelidir. Verilerde oluşabilecek hatalar zamanında tespit edilmeli ve düzeltilmelidir. Veriler uygun şartlarda güvenli şekilde saklanmalıdır. İstisna raporları dikkate alınmalı gerekli girişimlerde bulunulmalıdır. Veri tabanı için gelişmiş programlarla çalışılmalıdır.²²⁸

Sigorta şirketinin iç kontrol sisteminin değerlendirilmesi ve geliştirilmesinde temel alınabilecek ilkeler;²²⁹

- Şirket Hedeflerinin Desteklenmesi: Şirketin amaçlarına ulaşmasını şirket organizasyonu desteklemelidir. Düzenlemeler, kurallar, yönergeler ve örgüt politikalarına uyarak şirketin organizasyonu iç kontrol süreçlerinde dahil edilir.

²²⁸Kandemir ve Kandemir, a.g.m., s.45.

²³⁰Evaluating and Improving Internal Control in Organizations Professional Accountants in Business Committee International Good Practice Guidance, June 2012, (Çevrimiçi), <http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/Evaluating%20and%20Improving%20Internal%20Control%20in%20Organizations%20-%20updated%207.23.12.pdf>, s.6-7, (Erişim Tarihi:15.05.2014).

Şirket organizasyonu iç kontrol sistemine bu sistemde hem risk yönetimi, hemde genel yönetim sistemine dahil edilmelidir.

- Görev ve Sorumlulukların Belirlenmesi: İş akışlarının oluşturulması her bir çalışanın görev ve sorumluluğunun belirlenmesi gerekir. Yönetim de dahil olmak üzere her kademe çalışanın iç ve dış müşterilerle koordinasyonu sağlanmalıdır.

- Bireysel Performansa Bağlanması: Şirket içerisinde yapılandırılan kontrol noktalarının da bireylere sorumluluk verilerek iç kontrol hedeflerinde pay dağıtımı yapılmalıdır.

- Yetkinlik Sağlanması: Yönetimden başlayan personeli içine alan iç kontrol noktalarında sorumluluklara bağlanan çalışanların görevleri için yeterli düzeyde yetkin olmalıdırlar.

- Risk Noktaları: İç kontrol sistemi tasarlanırken risk noktalarının tespiti önemli olacaktır. Riskli bulunan süreçlerde tepki olarak kontrol kurulmalıdır.

- Sürekli İletişim: Yönetim sürekli olarak organizasyonla iletişim halinde olmalıdır. İç kontrol prensiplerinin doğru anlaşılması ve kişiler tarafından doğru şekilde uygulanıyor olması sağlanmalıdır.

- Gözlem ve Değerlendirme: İki eylem sürekli olarak devam ettirilmelidir böylece kabul edilebilir risklerin üzerine çıkılan noktalar tespit edildiğinde kontrol hataları tespit edilebilir ve bu işlemler izlenerek etkisiz noktalarda sistem geliştirilebilir.

- Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik Sağlanması: Ortaya çıkan risk profili, kurumun iç kontrol sisteminin gerçek performans düzeyi raporu çıkarılmalıdır.

3.1. Örnek Uygulama

TILSIM SİGORTA A.Ş. elementer branşta 2001 yılından itibaren poliçe yazmaktadır ve TILSIM HAYAT ve EMEKLİLİK A.Ş., hayat ve emeklilik branşlarında 2006 yılından itibaren sözleşme düzenlemektedir.

Şirketin on kişilik yönetim kurulu ekibinde bir kişi İç kontrol ve Risk Yönetiminden sorumlu üye bir kişi de İç Denetim ve Kurumsal Yönetimden sorumlu üye olarak görevini sürdürmektedir.

Şirketin Bölümleri ve Sorumlu Müdürlükler;

Genel Müdür

İç Denetim Grup Müdürü

İç Kontrol ve Risk Grup Müdürü

Hukuk Birimi Genel Müdür Yardımcısı

Mali İşler Birimi Genel Müdür Yardımcısı

Kurumsal İşler Genel Müdür Yardımcısı

Operasyon Genel Müdür Yardımcısı

İnsan Kaynakları Genel Müdür Yardımcısı

Denetçi (Şirket Dışı SMMM A.Ş.)

Vizyon : Sigorta sektörüne öncülük edecek ve sigorta müşterisinin memnuniyetini kazanacak ürün ve hizmet sunmak.

* Bu bölümde yer alan örnekte, sigorta sektöründe hizmet veren şirketin iç kontrol sistemi incelenmiş olup; şirket unvanı, şirketin kimliğini ortaya çıkarabilecek nitelikte olan bilgileri değiştirilmiştir. İç kontrol yönetmeliğinin gizliliği nedeni ile çalışmaya eklenmemiştir.

Misyon : Sigorta müşterisinin sahip olacağı teminatlar sayesinde geleceğe daha güvenli bakmasını sağlamak. Paydaşların sağlamış olduğu kaynaklarla kazançlarını arttırmak. Çalışanların şirkete bağlılıklarını yükseltecek çalışma ortamını sağlamak.

Değerler : Müşteri odaklılık, değişime uyum, güvenilir olmak

300 çalışana sahip olan şirketin %15'i lise, %60'ı lisans, %20'si yüksek lisans, %5'i doktora mezunu olup %60'ını kadın ve %40'ını erkek çalışanlar oluşturmaktadır.

Şirketin ağırlıklı üretimi sırasıyla kara araçları sorumluluk, kara araçları, yangın ve doğal afetler, sağlık genel zararlar, hayat ve emeklilik sözleşmeleri şeklinde sıralanmaktadır. Dönem sonu faaliyet raporuna yansıyan 2008 sonu itibari ile kara araçları teknik kâr zararı negatifte olup diğer branşlarda teknik kâr oluşmuştur.

Şirket, Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine dair 21.06.2008 Tarih ve Resmi Gazete'de yayımlanan 26913 sayılı İç Sistemler Yönetmeliği gereği olarak; 04.04.2009 tarihli Yönetim Kurulu Kararı ile İç kontrol ve Risk Yönetim Yönetmeliğini uygulamaya almıştır. İç Kontrol ve Risk Grup Müdürlüğü'nün kurulmasıyla kontrol merkezi ve şirket personelinin bu faaliyetler kapsamında görevlendirilmesi ile kontrol ortamı oluşturulmuştur.

İç Denetim Birimi: İç denetim faaliyetleri, Yönetim Kurulu'na bağlı olarak iç denetim biriminin sorumluluğundadır. İç denetim birimi tarafından tespit olunan bulgular denetim raporları aracılığı ile yönetim kuruluna iletilmektedir. Bu raporlar Yönetim Kurulu'nun gündemine alınmaktadır ve rapordan çıkarılan sonuçlarla ilgili düzenlemeler için kararlar çıkarılmaktadır. İç denetim birimi bir müdür ve iki denetim personelinden oluşmaktadır.

İç Kontrol ve Risk Yönetimi Birimi: Kontrol merkezi olan birimde iki kişi görev almaktadır. Buradan yürütülen faaliyetlerin başında günlük olarak ilgili

mevzuatların takibi ve faaliyetlerle ilgili konularda kontrol ortamının email kanalı ile bilgilendirilmesi ve ilgili mevzuatların emredici hükümlerine yönelik olanlar için hemen düzenlemeler yapılması gelmektedir. Gerekli durumlarda eğitim birimi tarafından ilgili personele yönelik bilgilendirme toplantısı yeterli olmayacağı hallerde uygulama yeniliklerine yönelik eğitim planlaması yapılması sağlanmaktadır. Şirket iç kontrol yönetmeliği doğrultusunda iş akışlarına göre görevlendirmeler belirlenerek yetki ve kısıtlamalar personele duyurulmuştur. İhtiyaçlar doğrultusunda düzenli gözden geçirilerek güncellemeler yapılmaktadır. Sistem üzerinde yetkilendirme ve limitlendirme çalışmaları birim müdürleri işbirliği ile bilgi teknolojisi tarafından otomatikleştirilmesi ve sistem açıklarının oluşmaması üzere güvenlik çalışmaları yürütülmesi sağlanmaktadır. Sistem kullanıcılarının şifre işlemleri ve kullanıcılara ait oluşan günlük verilerin prosedüre uygunluğu incelenmektedir. Şirket faaliyetlerine yönelik oluşturulan iç kontrol yönetmeliğine bağlı olarak personele bildirilen görevlendirmelerdeki kontrol noktalarında, bilgi teknolojilerinin sorumluluğundaki kontrol faaliyetlerinde COSO modeli esas kabul edilmektedir. Birimin oluşturduğu görüş ve önerilerini içeren iç kontrol raporu aylık olarak Genel Müdür'e sunulmaktadır. Raporlar şirket yönetim kurulu tarafından da düzenli olarak gündeme alınmakta ve faaliyetlere yönelik kararlar görüşülürken kaynak oluşturmaktadır.

Risklerin Belirlenmesi : Her şirket için belirli iş akışının sabit olmasına karşılık şirketlerin yapıları ve üretim çeşitleri ve hacimleri doğrultusunda farklılıklar mevcuttur. Bu nedenle öncelikle şirketin mevcut durumu üzerinden risklerini ve taşıyabileceği risk limitlerini ölçülmektedir. Operasyonel risklerin tespitine yönelik olarak şirket içerinden belli başlı bölümlerin iş akışları düzenli incelenmektedir.

Kontrol ortamını oluşturan birimlerde, birimlerin müdürleri ve ilgili personelden kontrol ortamı sorumluları oluşturulmuştur. Üretim, hasar, finansal tablolar ve raporlar, teknik ve mali muhasebe, ödemeler, giderler, bilgi teknolojilerini içine alacak şekilde oluşturulan kontrol ortamında, öncelikle mevzuat uyumluluğuna yönelik temel kontrol bölgelerindeki kontrol noktalarında tespit edilen durumlar öncelikle işlerin kontrol ortamı sorumluları ile paylaşılmaktadır. Bu yolla hem

önleyici ve tamamlayıcı çözümlere yönelilerek aksaklıklar giderilmekte hem de süreçleri geliştirici uygulamalar ortaya konulmaktadır.

- Dış hizmetler birimi olan acente, broker gibi satış kanallarına ait iş ve işlemlerinin yürütüldüğü birimin müdürü kontrol ortamı sorumlu personelidir. Acente kuruluş ve fesih işlemleri, üretim raporlamaları birimin sorumluluğundadır.

- Hasar birimi teminat altına alınan riskin gerçekleşmesi ile ihbarla ilgili dosyaların açılmasından hasar ödemelerine varan süreçlerin değerlendirme, sonuçlandırılması ve raporlamalarını yapmaktadır. Birim müdürü, yardımcıları ve hasar dosya sorumluları kontrol ortamı personeli olarak sorumludur.

- Aktüerya ve istatistik birimi sigorta riskinin belirlendiği istatistiksel raporlamaların gerçekleştirildiği birim olarak; şirket mali bünyesine ilişkin finansal analiz, tarife tasarımı ve fiyatlandırma, karşılık hesaplamaları ve bilançoya etkileri, varlık yükümlülük analizi, destekten yoksun kalma tazminat hesaplamaları, kurumsal risk yönetimi, kıdem tazminat karşılıkları hesaplamaları, şirket değerlemelerini yapmaktadır. Birim yöneticisi ve aktüeri kontrol ortamı personeli olarak sorumludur.

- Reasürans birimi şirketin üzerine aldığı riskin tazminat limitlerini aşan kısmı için diğer şirketlere riskin bir bölümünü devretmektedir. Pasif ve aktif olmak üzere iki çeşit reasürans işlemi yapılmaktadır. Diğer şirketler tarafından riskin devredilmesi ile aktif reasürans, şirketin karşılayabileceği riskleri yani konservasyonunu aşan bölümü devretmesi ile pasif reasürans işlemi yapmaktadır. Bölüm müdürü ve yardımcıları kontrol ortamı sorumlu personelidir.

- Hukuk birimi tarafından dava süreçleri takip edilmektedir. Sigorta şirketinin kişiler ile yapmış olduğu poliçe hukuki bir anlaşma niteliğinde olduğu için poliçelerden doğacak anlaşmazlıklar mahkemelere dava olarak yansımaktadır. Hukuk birimi şirkete açılan davalar, sigortalıya açılan davalar veya üçüncü şahıslar ile ilgili davaların takip ve sonuçlandırılmasına çalışmaktadır. Rücu işlemlerinde bu birim altında takip edilmektedir. Birim müdürü , rücu sorumlusu ve avukatları kontrol ortamı sorumlu personelleridir.

- İnsan kaynakları birimi personel seçimi, eğitim ve oryantasyon süreçlerinin, izinlerin, sosyal haklar ile ilgili işlemleri yapmaktadır. Birim müdürü ve müdür yardımcıları kontrol ortamı personeli olarak sorumludur.

- Muhasebe birimi mali ve teknik muhasebe olarak iki bölümde iş ve işlemleri yürütür. Mali muhasebe tarafında cari hesap takibi, amortismanlar, giderler ve vergi işlemleri, teknik muhasebe tarafında finansal tablolar, resmi raporlamalar, mutabakatlar işlemleri yürütülmektedir. Birim müdürü, müdür yardımcıları ve her sistem kullanıcısı kontrol ortamı personeli olarak sorumludur.

- Üretim biriminde teklif değerlendirmesi ve uygun olması halinde poliçe düzenlenmesi iş ve işlemleri yapılmaktadır. Teklif olarak alınan başvurular analiz edilerek kabul ya da red görebilir. Rizikonun kabul edilebilir olması tespit edildiğinde poliçeleşme süreci başlar. Rizikonun belirlenecek limitlerin üzerinde öngörülmesi ile süreç red olarak sonuçlandırılabilir. Üretim esasına göre şirketin hizmet alanına göre, hayat sigortası bölümü, nakliyat sigortası bölümü, tarım sigortası bölümü, yangın sigortası bölümü, kaza sigortası bölümü oluşturulmuştur. Reasüröre ilave primle verilen işler olarak hayat dışı (elementer) üretim kalemleri direkt, endirekt, fronting, dask, tarsim, yeşil kart olmaktadır ve özel durum içeren kapalı koasürans işlerdir. Fiyat ya da müşterilerde değişikliklere; satış politikalarının değişmesi, üretim kanalında farklılaşma, ürün değişiklikleri, piyasa şartlarındaki değişimlerdir. Üretim kanalında meydana gelen değişikliklerin nedenleri; acentelerin sadakati ve uzmanlık durumları, sermaye yapısı, müşteri profili ve reasürans yapısı olacaktır. Birim müdürü, müdür yardımcıları kontrol ortamı sorumlu personelidir.

Kontrol Noktalarının Oluşturulması: İç kontrol çalışması kapsamında şirket bünyesinde yer alan bölümler kontrol ortamını oluştururken buna bağlı olarak iş akış şemaları oluşturulmuştur. Çalışma COSO modeline göre gözden geçirilmiş olup kontrol noktaları belirlenmiştir. Bu kontrol noktalarının bir bölümü otomatik kontrol noktalarını oluştururken diğerleri manuel kontrol noktalarını oluşturmaktadır. Sisteme uyarılar tanımlanarak otomatik kontroller sağlanmıştır.

Tüm kontrol noktaları içerisinde seçilen, reasürans hesaplarına ait değerlerin doğru yansımaya yardımcı olacak kontrol faaliyetleridir. Sigortacılık risklerinin düşülmesine yönelik olarak kullanılan önemli yöntemlerden biri de reasürans sözleşmeleridir. Reasürans sözleşmeleri sigorta şirketinin yazmış olduğu tazminat ödeme limitlerini aşan işlerinin risklerini diğer bir şirket ya da tamamen reasürans işleri yapan bir şirkete devretmesi için yapılmıştır. Bu işlerde bir anlamda sigorta şirketi yazılan poliçenin komisyoncusu olmaktadır, alınan primler anlaşma oranlarında reasüröre devredilmektedir. Riskin gerçekleşmesi ile hasar ödemesini yaparak belirlenen oranlarda reasürörden tazminat tutarını tahsil edilmektedir. Şirket reasürans anlaşmasını yurtiçi ya da yurtdışı firmalarla gerçekleştirmiştir. Aynı zamanda diğer bir ya da birkaç sigorta şirketi ile riski paylaşarak koasürans (müşterek sigorta) işlemi yapmıştır. Reasürans anlaşmaları isteğe bağlı (ihtiyari) ya da zorunlu olarak gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda hasar fazlası, kotpar ve eksedan teminat (kuvertür) ayrıca sigorta riskleri için ihtiyari (fakültatif) reasürans anlaşmaları yapılmıştır.

Reasürans hesaplarına yansıyan değerlerin gerçeği yansıtır olması finansal tablo sonuçlarına önemli etkisi olacaktır. Reasürans işlemleri; çalışılacak reasürans şirketlerinin seçimi ve reasürans anlaşmaları, sistemselsel olarak reasürans sözleşmelerine bağlı paylaşım oranlarının yazılan poliçeler üzerinde reasürans türüne uygun şekilde paylaşılması, paylaşılan oranlarda tayin edilen süreler içerisinde prim tutarlarının tespiti ve prim aktarımının gerçekleştirilmesi, reasürans türüne bağlı olarak paylaşım oranlarının hasar dosya bedellerine yansıtılması, reasürans şirketi tarafından hasar bedellerinin aktarımın takibi ve ilgili hesaplara aktarılması birkaç birim tarafından takip edilmektedir. Risk odaklı bir kontrol sürecinde reasürans işlemlerinin her bir iş, işlem, mutabakat ve ödeme süreci önemli kontrol noktalarını da oluşturmaktadır. Hesaplara yansıyan değerleri oluşturan işlemlerin kontrolü ve takibini değerlendirecek olursak; Kontrol noktaları:

- Güçlü finansal yapıya sahip, asgari derecelendirme notu olan reasürans şirketleri tercih edilmiştir.

- Reasürör devirleri yapılırken tek reasürörde toplanmamasına dikkat edilmiştir.
- Grup içi reasürörlere haddinden fazla devir yapılmamasına dikkat edilmiştir.
- Reasürans politikaları her faaliyet dönemi için yeniden gözden geçirilmektedir.
- Reasüröre devredilecek olan işin tanımı, teknik detayı, kapsamı, işin kabulü ve tazminat değerlendirmesinin nasıl olacağı, genel ve özel şartlarının, hukuksal çevresinin, sedan ya da reasürör olarak tarafın açık olarak belirtilmesi sağlanmıştır.
- Reasürans şirket ile anlaşma sağlandığında işlemlere dair belgelerin (cover note-teminat belgesi-, poliçe detaylarını içeren reasürans plasmanında kullanılan geçici belge olan slip) imzalı nüshalarının bulunmasına dikkat edilmiştir.
- Toplam yazılan primler içerisinde reasürans yolu ile yazılan primler hesaplara doğru yansıtılmıştır.
- Alınan iş ile üstlenilen riskin durumuna göre reasüröre makul oranlarda devredilmiş olup olmadığı kontrol edilmiştir.
- Şirket tarafından yazılan işlerde teminat belgesinin imzalı olup olmadığı kontrol edilmektedir.
- Reasürans anlaşmalarının tarih, paylaşım oranları, imzalar kontrol edilmektedir.
- Sisteme tanımlanan paylaşım oranlarının sözleşmede yazanlarla aynı olup olmadığı kontrol edilmektedir.
- Sisteme tanımlanan oranlarda aktarılan primler reasürörle mutabakata varılarak ödemesi yapılmaktadır.
- Devredilen primlerden alınan komisyonlar cari dönemde tahakkuk esasına göre ertelenmiş komisyon gelirleri olarak finansal tablolara yansıtılmaktadır.
- Devredilen primlere ait ödemeler düzenli olarak aktarılmaktadır. Ödeme tutarının hesaplamasını ve ödemeyi yapan farklı kişilerdir. Ödeme tutarının çıkışı sistemsal olarak limitlendirilmiş olup, belli tutarlara kadar ilk personel artan tutarlarda üst personel onayı ile ödeme çıkışı yapılabilmektedir.

- Net primin hesaplanırken, bölüşmesiz reasürans anlaşmaları için ödenen tutarların ilgili döneme tekabül eden kısmı devredilen prim olarak kaydedilmelidir.
- Riskin gerçekleşmesi ile doğan hasar ödeme zorunluluğuna bağlı olarak ödeme yapılması paralelinde gider olarak yansımaları sağlanmaktadır.
- Hasar ödemesi esnasında lütuf ödemesi (ex-gratia) yapılacak ise azami iyi niyet ilkesi ile hareket edilmektedir.
- Reasürör tarafından hasara katılım bedelleri tahsil edilmesi ile hasar dosyalarına dağılımı yapılmaktadır.
- Hesap dönemi kapanırken gerçekleşen fakat ihbar edilmemiş hasarlara ait ve hasar dosyası oluşturulmuş fakat henüz tazminat ödemesi gerçekleşmemiş hasarlara ait muallak hasar karşılığı oluşturularak, karşılık tutarında reasürör payı muallak ve ödenmiş olan hasarlar için netleştirilmektedir.
- Dönem sonunda hesap ekstresi gönderilmekte ve mutabakat sağlanmaktadır.
- Doğal afetler, terör benzeri büyük boyutlu olaylara karşı, reasürörle katastrofik hasar fazlası anlaşması yapılmaktadır.
- Kazanılmamış primler karşılığının hesaplanması sırasında, karşılığı reasürör payı tutarının hesabında yürürlükte bulunan veya ilgili reasürans anlaşmalarının şartları dikkate alınmış ve sigorta teminatının başladığı gün ile bitiş günü yarım gün olarak hesaplama yapılmaktadır.
- Tahakkukunun yapılması kaydıyla araçlara ödenen komisyonlar, reasüröre devredilen primler nedeniyle alınan komisyonlar, bölüşmesiz reasürans anlaşmaları için ödenen tutarlar ile tarifelerin ve sigorta sözleşmelerinin hazırlanması ve satışı için yapılan değişken üretim giderleri ve destek hizmetlerine ilişkin ödemelerin gelecek dönem veya dönemlere isabet eden kısmı ertelenmiş gelirler ve ertelenmiş giderler hesapları ile diğer ilgili hesaplar altında muhasebeleştirilmektedir.

Örnek Çalışmanın Sonucu: Hazine Müsteşarlığı tarafından yayınlanmış olan yönetmeliğe uygun olarak şirket iç yönetmeliği ve iç kontrol birimi oluşturulmuş olup, şirket iç işleyişine uyumlu kontroller süreçlere dahil edilmiştir. İç kontrol birimi tarafından tasarlanarak süreçlere dahil edilen kontrollerin işlerliği, iç

denetim birimi tarafından takip edilmekte ve üst yönetime sistemi geliştirme önerilerini de içerecek şekilde belirli periyotlarda raporlama yapılmaktadır. Bu rapor ve öneriler üst yönetim tarafından değerlendirilmektedir. Risk odaklı iç kontrol sistemi oluşturulurken; şirket hedeflerinin desteklenmesi, görev ve sorumlulukların belirlenmesi, bireysel performansa bağlanması, yetkinlik sağlanması, risk noktalarının tespiti, sürekli iletişim, gözlem ve değerlendirme, şeffaflık ve hesap verilebilirlik sağlanması ilkelerinden yola çıkarak süreçlerin içerisine dahil edilen kontrollere yer verilmiştir.

İç kontrol sisteminin şirket iş ve işlemlerine yukarıdan bakan bir anlayışa sahip olmaması gerekmekte aksine işlerin içerisine nüfus eden her bir personelin sorumluluğuna alınmış bir süreci oluşturması gerekmektedir. Birimlerde görev alan ilgili kişilerin iç kontrol yönetmeliği çerçevesinde hangi kontrollerden sorumlu oldukları açık ve anlaşılır bir şekilde bildirilmelidir. Otomatik kontrollerin mümkün olduğu noktalarda bilgi teknolojisini etkin şekilde kullanmak suretiyle kontroller gerçekleştirilmelidir. Manuel kontrol noktalarında ikili kontrol sistemi kurulmalıdır. Oluşturulması planlanan bir iç kontrol sistemi için bir model önerisi yapmanın uygun olmayacağı sonucuna varılmıştır. İşlerin niteliği temelde aynı olmasına rağmen şirket büyüklüklerine bağlı organizasyon yapısı, uzmanlaşılacak alan, sistemsel altyapı ve personel yapısının farklılıkları risk noktalarının ve derecesinin farklılaşmasına neden teşkil edecektir. İç kontrol sistemi her şirkete özel bir çalışmadır. Bu nedenle iç kontrol sistemi oluşturulurken en önemli nokta şirket yapısının detaylı olarak incelenmesi sonucu risk noktalarının tespit edilmesi ve kontrol uygulamalarının süreçler içerisine inşa edilmesi olacaktır.

SONUÇ

Küresel ekonominin oyuncularını birçok şirkette karşılaşılan hata, hile ve usulsüzlüklerin ortaya çıkması ile şirketlere güven azalmıştır. Özellikle büyük ölçekli şirketlerde olmak üzere bu sorunun aşılması üzere kanun ve yönetmeliklerle belli başlı zorunluluklar getirilmiştir.

Özellikle ABD merkezli olarak ortaya çıkan kurumsal şirketlerin şeffaflığının sağlanmasına dair kanun ve çalışmalar ülkemizde de takip edilen kaynaklardır. ABD’de 2002 yılında yürürlüğe giren Sarbanes Oxley Yasası ile şirketlerin finansal tablolarının kontrolleri üzerinde durularak buna dair çalışmaların sistematik hale gelmesi yönünde bir zorunluluk doğmuştur. Risklerin tespiti, değerlendirilmesi, raporlama gerekliliği şirketlerinde iç kontrollerini güçlendirmesine yönelik bir teşvik yolu olmuştur. Bağımsız denetimi de içine alacak şekilde güçlü yaptırımlara sahip yasa denetimlerin niteliğini artırılmasına kaynak olmuştur. Şirketlerde bağımsız denetim yapacak olan kişilerin iş planlarına müşteri şirketin iç kontrol sisteminin güvenilirliğini test etmesi gerekli durumda şirket yönetimine bilgi vermesi son aşamada da raporlarında konuyla ilgili görüşlerine yer vermesi şeklinde bir gelişme sağlanmıştır. Bu durumda şirket yönetimi açısından organizasyon ile ilgili bir anlamda şirket amaçlarının neresinde olduğuna dair geri bildirim kanalı olan iç kontrol, bağımsız denetim açısından da önemli bir role sahiptir.

Muhasebe ve denetim ile ilgili çalışmalar gerçekleştiren meslek örgütlerinin bir araya gelerek oluşturduğu Treadway Komisyonu (COSO) iç kontrol sistemlerine dair çalışma yapmak isteyen kurumların yararlanabileceği raporlar yayınlamaktadır. Kurumsal şirketlerin tatbik edebilecekleri bu planlar benzer çalışmalar içerisinde tüm işletme yapısını kapsayan en geniş kapsamlı olanıdır. COSO raporlarının benimsediği yaklaşım kontrollerin yalnızca mali boyutta gerçekleşmeyip tüm faaliyetleri kapsayacak şekilde hem mali kontroller hem de mali olmayan kontrolleri

içermesidir. Aynı zamanda kontrol faaliyetlerinin sadece denetim alanının sorumluluğundan çıkarılarak temelde yönetimin bir sorumluluk alanı olduğu ortaya konmaktadır. Şirket organizasyonu ve iş akışı üzerinde risk noktalarını tespit edecek şekilde bir kontrol tasarımı önererek kurulacak iç kontrol sisteminin takibinin etkinliğinin ölçülmesi, geliştirici çalışmalar yapılmasını yani işlerlik ve sürekliliğin sağlanması da şirket yönetiminin sorumluluğuna bırakılmıştır. Şirket yönetimi açısından risk yönetim birimi, iç denetim birimi ve iç kontrol biriminin tespit, rapor ve önerileri daha fazla önem kazanmaktadır. Sigorta şirketlerinde risk limitlerine uyumlu işlerin kabulü, işlemlerin verimliliği, taahhütlerin yerine getirilmesi gibi şirket hedeflerini destekleyen süreçlerde etkin bir iç kontrol sistemi yönetimin önemli takip noktası olacaktır.

Sigorta şirketlerinin işlem hacmine bağlı olarak değişiklik gösterecek olan kontrol faaliyetleri özü gereği kurulması zorunlu tutulmaktadır. İşlemlerin yapısı nedeni ile her bir şirket için benzer birimler ve iş akışları mevcut olmasına rağmen risk noktaları her bir şirket için farklılık gösterecektir. Büyük ölçekli firmalar için birimler ve görevlerin ayırımına gidilmiş olduğu, işlem hacmi daha küçük ölçeklerde olan şirketler için bölümler ve işlevlerin birleştirilmesine daha fazla rastlanmaktadır.

Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik 2008 yılında yürürlüğe girmiştir. Yönetmelik hükümleri gereği olarak iç kontrol birimi kurularak genel müdür tarafından idare edilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda iç kontrol birim sorumlusu ortaya çıkabilecek riskler ile iç kontrol ortamının bağımsız ve etkin olarak değerlendirilebilmesine olanak tanıyacak yetki ve sorumluluklara sahip olmalıdır. Birimin kurulması işlerliğinin, yeterliliğinin ve etkinliğinin sağlanması ile ilgili olarak yönetim kurulundan tespit edilecek olan iç sistemlerden sorumlu üyenin yönetim kuruluna karşı sorumluluğu olacaktır. Şirketin işlem hacmi göz önünde tutularak bölümler ve iş planı gözetilerek oluşturulacak kontrol listeleri aracılığı ile yapılacak kontrol faaliyetlerine yönelik raporlar günlük, haftalık, aylık, 3 aylık, 6 aylık ve yıllık dönemlerde oluşturulmalıdır.

Kontrol faaliyetlerinde iş akışlarının incelenerek risk noktalarının tespitini gerektirecek birimler; ürün yönetimi, fiyatlama, poliçe üretim, hasar (kapanan

dosyalar, muallaklar), rücu, tahsilat, muhasebe (genel muhasebe, vergi, teknik muhasebe, raporlama), bütçe ve raporlama (IFRS), stratejik planlama, reasürans (sözleşmeler), satış ve pazarlama (acente, broker vb.), insan kaynakları, satınalma, sabit kıymet yönetimi, fon yönetimi, bilgi teknolojileri olarak sıralanabilir. Burada önemli nokta her bir şirket için iş hacmine ya da tespit edilmiş risk noktalarına göre değişiklikler göstereceğidir. Kontrol faaliyetleri her bir şirket için bir şablon eşliğinde gerçekleştirilemeyecek kadar hassas tespitler içermektedir ve bu şirketin tanınarak ele alınması birimlerde işin niteliğinin, iş yüklerinin, personel yapılanmasının, her bir birim için risk düzeylerinin tespitiyle ortaya koyulabilecek bir çalışma olacaktır. İş akış şemaları üzerinde tespit edilmesi gereken önemli diğer bir nokta ise işin manuel veya sistem üzerinden otomatik mi gerçekleştirildiği yönündedir. Sistem üzerinde otomatik işleyen süreçlerde bilgi teknolojileri kanalı ile sistemsel kontrollerin yapılandırılması, manuel işlemlerde ikili kontrol ya da onay mekanizması riskin azaltılmasını sağlayabilecektir. Sigorta şirketinin branşına bağlı olarak risk noktaları farklılık gösterecektir. İç kontrolün süreçlere dahil edilmesi ile yasa ve yönetmeliklere uyumu sağlayacak olması devlet gözetiminde olan sigorta şirketinde hiçbir noktanın gözden kaçırılmaması sonucunda sağlayacaktır.

Günümüz rekabet ortamında sürekli değişime uğrayan faaliyetler ve buna bağlı risklerin takibi gerekmektedir. Şirketlerin amaçlarına ulaşmalarını destekleyen iç kontrol sistemi öncelikle riski yüksek olan noktalarda ele alınmalıdır. İç kontrol tasarımında diğer önemli nokta çalışılacak sistemin maliyetinin riskin maliyetinin altında olması gerekmektedir. Aksi halde bir iç kontrol gereksinimi oluşmadığı varsayılmaktadır. Bir risk yönetim aracı olan sigorta şirketlerinin üstlendiği büyük ölçekte riskler söz konusudur. Üstlenilen bu riskler aynı zamanda şirkete önemli sorumluluklar yüklemektedir. Bu durumda, bir kontrol sistemine gereksinim duyulmaması imkansızdır. Her işletme gibi kâr elde etme amacı ile kurulan sigorta şirketlerinin nihai amaçlarından biri de devamlılıklarını sağlamaktır. Şirket devamlılığını sağlamak üzere; risklerin tespiti, iç kontrollerin kurulması ve iç denetim ile takibi şirket yönetimi için önemli bir araç olacaktır.

EKLER

EK 1: SİGORTA VE REASÜRANS İLE EMEKLİLİK ŞİRKETLERİNİN İÇ SİSTEMLERİNE İLİŞKİN YÖNETMELİK

Yayımlandığı Resmi Gazete: 21.06.2008 – 26913

Yayımlayan Kurum: Başbakanlık (Hazine Müsteşarlığı)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar ve İç Sistemlerin Kurulması ve Yönetim Kurulunun Sorumlulukları

Amaç ve kapsam

MADDE 1

(1) Bu Yönetmeliğin amacı sigorta ve reasürans şirketleri ile emeklilik şirketlerinin kuracakları iç kontrol, iç denetim ve risk yönetim sistemlerine ve bunların işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Yönetmelik, Türkiye’de kurulu sigorta ve reasürans şirketleri, yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’deki teşkilatı ile emeklilik şirketlerini kapsar.

Dayanak

MADDE 2

(1) Bu Yönetmelik 3/6/2007 tarihli ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 4 üncü maddesi ile 28/3/2001 tarihli ve 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununun 16 ncı maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

*Sigorta ve Reasürans İle Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/06/20080621-7.h>.

Tanımlar

MADDE 3

(1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) İcrai veya operasyonel mahiyette faaliyet gösteren birim: Doğrudan gelir getirici faaliyetlerin icra edildiği birimi,

b) İç sistemler: İç kontrol, iç denetim ve risk yönetim sistemlerini,

c) Kanun: 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu ile 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununu,

ç) Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığını,

d) Şirket: Türkiye’de kurulmuş sigorta ve reasürans şirketleri ile yabancı ülkelerde kurulmuş sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’deki şubeleri ile emeklilik şirketlerini,

e) Tam konsolidasyon: Şirketin, iştirak ve bağlı ortaklıklardaki kontrol etme oranının %50 nin üzerinde olduğu durumlarda yapılan konsolidasyonu

f) *(Ek Bent: R.G. 17.03.2011–27877)* Ana Hizmetler: Şirketlerin sigortacılık ve bireysel emeklilik faaliyetlerini icra edebilmeleri amacıyla yürütülen ve devamlı olarak sürdürülmesi şart olan hizmetleri ifade eder.

İç sistemlerin kurulması

MADDE 4

(1) Şirketler, maruz kaldıkları risklerin izlenmesi ve kontrolünün sağlanması amacıyla, faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun, tüm bölge müdürlükleri ve birimleri ile yürürlüğe konulan düzenlemelerde öngörülen

usul ve esaslar çerçevesinde yeterli ve etkin iç sistemler kurmak, işletmek ve geliştirmekle yükümlüdürler.

(2) İç sistemler şirket organizasyonu içerisinde yapılandırılır. Yönetim kurulu, nihai sorumluluk kendisinde olmak üzere, kendisine bağlı icracı ya da operasyonel birimler bulunmayan ve sigortacılık ya da finans alanında en az 7 yıllık tecrübesi bulunan bir veya birden fazla üyesini iç sistemlerden sorumlu üye olarak görevlendirebilir.

(3) İç sistemler fonksiyonunun idame ettirilmesinden sorumlu olarak atanacak yönetim kurulu üyesinin, şirket genel müdürü dışında bir üye olması şarttır.

(4) (*Değişik: R.G.17.03.2011–27877*) Şirketler kendi örgüt yapıları içerisinde ayrı bir iç denetim birimine, iç kontrol sistemine ve risk yönetimi sistemine yer verirler. Ancak, Müsteşarlık belirli büyüklüğe sahip olan şirketlerin ayrı bir risk yönetim birimi veya risk yönetim komitesi kurmalarını talep edebilir.

(5) İç denetim biriminin doğrudan yönetim kuruluna bağlı ve idari açıdan bağımsız olarak örgütlenmesi sağlanır.

(6) İç kontrol ve risk yönetim faaliyetleri doğrudan şirket genel müdürü tarafından sevk ve idare edilir.

(7) Genel müdür tarafından hazırlanan, ilgili iç sistemlerden sorumlu yönetim kurulu üyesi tarafından uygun görülen ve yönetim kurulu tarafından onaylanarak kabul edilen risk yönetimi faaliyetleri ve iç kontrol faaliyetleri yönetmeliğinde, bu faaliyetleri yürütecek personelde aranan öğrenim durumu, deneyim, bilgi ve beceri seviyeleri ile diğer niteliklere yer verilir.

(8) İç denetim birimi tarafından hazırlanan ve yönetim kurulu tarafından onaylanarak kabul edilen iç denetim yönetmeliğinde iç denetçilerin yeterlilikleri için aranan öğrenim durumu, deneyim, bilgi ve beceri seviyeleri ile diğer niteliklere yer verilir.

(9) İç kontrol ve risk yönetim faaliyetlerini yürüten personel, iç kontrol ve risk yönetim faaliyetlerini aksatmamak kaydıyla şirket bünyesinde başka görevler ifa edebilirler.

Yönetim kurulunun sorumlulukları

MADDE 5

(1) İç sistemlerin oluşturulması, etkin, yeterli ve uygun bir şekilde işletilmesi, geliştirilmesi, muhasebe ve finansal raporlama sisteminden sağlanan bilgilerin güvence altına alınması, şirket içindeki yetki ve sorumlulukların belirlenmesi nihai olarak yönetim kurulunun sorumluluğundadır.

(2) Şirket yönetim kurulu, birinci fıkra çerçevesinde;
a) Şirketin organizasyon yapısını ve insan kaynakları politikasını oluşturmak, üst düzey yönetimin atanmasında aranılacak kriterleri belirlemek,

b) İç sistemlere ilişkin strateji ve politikalar ile uygulama usullerini yazılı olarak belirlemek, bunların etkin bir şekilde uygulanmasını, idame ettirilmesini ve birbirleri ile koordinasyonunu sağlamak,

c) İç sistemler kapsamındaki faaliyetlerin yürütülmesinden sorumluların seçimine karar vermek, bunların görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemek konu ile ilgili personelin çalışma usul ve esaslarını onaylamak, gerekli kaynakların tahsisini sağlamak,

ç) Şirketin genel ve her bir risk türü itibarıyla risk yönetimine ilişkin politika ve stratejilerini, üstleneceği risk seviyesini ve bunlara ilişkin uygulama usullerini yazılı olarak belirlemek, yöneticiler ya da çalışan personel itibarıyla azami risk limitleri tahsis etmek

d) (*Ek Bent:R.G. 17.03.2011–27877*) Aracılık faaliyetlerinin gözetimini uygun bir şekilde sağlamak, zorundadır.

İKİNCİ BÖLÜM

İç Kontrol Sistemi

İç kontrol sisteminin amacı ve kapsamı

MADDE 6

(1) İç kontrol sisteminin amacı, şirket varlıklarının korunmasını, faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, şirket içi politikalar ile kurallara ve sigortacılık teamüllerine uygun olarak yürütülmesini, muhasebe ve finansal raporlama sisteminin güvenilirliğini, bütünlüğünü ve bilgilerin zamanında elde edilebilirliğini sağlamaktır.

(2) İç kontrol sisteminden beklenen amacın sağlanabilmesi için;

a) Şirket bünyesinde işlevsel görev ayrımının tesis edilmesi ve sorumlulukların paylaştırılması,

b) Muhasebe ve finansal raporlama sisteminin, bilgi sisteminin ve şirket içi iletişim kanallarının etkin çalışacak şekilde tesis edilmesi,

c) Risklerle ilgili limit ve standartların belirlenmesi,

ç) Şirketin iş süreçleri üzerinde kontrollerin ve iş adımlarının gösterildiği iş akım şemalarının oluşturulması zorunludur.

(3) İç kontrol sistemi, şirketin genel müdürlük birimleri, bölge müdürlükleri, temsilcilikleri ve tüm faaliyetlerini kapsayacak şekilde yapılandırılır.

İşlevsel görev ayrımı ve sorumlulukların tesisi

MADDE 7

(1) Şirket nezdinde, hata ve usulsüzlüğün, menfaat çatışmalarının, bilgi manipülasyonunun ve kaynakların kötüye kullanımının önlenmesi amacıyla aynı

konudaki faaliyetlere ilişkin görev ayrıştırılması yapılarak, şirket içindeki tüm birimlerin ve personelin yetki ve sorumlulukları açıkça ve yazılı olarak belirlenir.

(2) Bir işlemin yapılmasına karar verilmesi, işlemin kayda alınarak muhasebeleştirilmesi ve işlemin fiilen gerçekleştirilmesi işlevlerinin farklı personellerin sorumluluğuna verilmesi sağlanır.

(3) Şirket için risk yaratabilecek işlevler tespit edilerek mümkün olduğunca diğer işlevlerden ayrılır ve farklı yetkililerin sorumluluğuna verilir. İcrai yetkileri olan personelin sorumlulukları ve yetkileri dönemsel olarak incelenerek, bunların şirket için potansiyel risk oluşturmaması hususunda gerekli tedbirler alınır.

Bilgi sistemlerinin tesisi

MADDE 8

(1) Şirket içinde tesis edilecek bilgi sistemlerinin yapısının şirketin ölçeği, faaliyetlerinin ve sunulan ürünlerin niteliği ve karmaşıklığı ile uyumlu olması zorunludur.

(2) Bilgi sistemleri asgari olarak;

a) Şirketle ilgili tüm bilgilerin elektronik ortamda güvenli bir şekilde saklanmasına, kullanılmasına ve yedekleme olanaklarının bulunmasına,

b) Sunulan ürünler, faaliyet türleri, coğrafya veya risk doğuran gruplar bazında veri toplulaştırması yapılabilmesine,

c) Yıllık bütçe ve hedeflerden sapmaların tespit edilebilmesine,

ç) Risk ölçüm yöntem veya modelleri kullanılarak risklerin ölçülebilmesine, önceden belirlenen risk limitlerine yaklaşılması halinde zamanında uyarıcı bilgiler üretilebilmesine ve etkin bir şekilde raporlanabilmesine,

d) Muhasebe kayıtlarının işlem bazında sigortacılık hesap planı ve izahnamesine uygun olarak tutulabilmesine,

e) Herhangi bir denetim veya inceleme sırasında, ilgili kişilerin ihtiyaç duyduğu bilgilerin uygun biçimde ve kısa süre içerisinde verilebilmesine,

f) Risk ve fiyat analizi ile ilgili sorgulamaya poliçe bazında olanak sağlanmasına imkân verecek bir yapıda tesis edilir.

(3) Şirket, bilgi sistemlerinin güvenilirliğini sağlamak, düzenli olarak güncelleyerek gerekli değişiklikleri yapmak ve bilgi sistemlerinin kesintisiz olarak devam ettirilmesi ile ilgili tedbirleri almakla yükümlüdür.

(4) Şirketlerin bilgi sistemlerinin unsurları ile kontrolüne ilişkin asgari usul ve esasları belirlemeye Müsteşarlık yetkilidir.

İletişim yapısı ve etkin iletişim kanallarının tesisi

MADDE 9

(1) Şirket; organizasyon yapısı içinde bilginin ilgili tüm kişilere ulaştırılmasını sağlamakla yükümlüdür.

(2) Şirket personelinin karşılaştığı problemleri, mutad uygulamalara göre şüpheli gördükleri hususları ilgili yönetim kademelerine ve iç denetim birimine raporlayabilmesi için üst düzey yönetim tarafından şirket bünyesinde uygun iletişim kanallarının tesisi ve idamesi gereklidir.

İç kontrol faaliyetleri

MADDE 10

(1) İç kontrol faaliyetleri asgari olarak aşağıdaki kontrolleri kapsar;

a) Faaliyetlerin icrasına yönelik işlemlerin kontrolü,

- b) İletişim kanalları ile bilgi sistemlerinin ve finansal raporlama sisteminin kontrolü,
- c) Uyum kontrolleri.

ç) (*Ek Bent:R.G. 17.03.2011–27877*) Ana hizmetlerin uzantısı veya tamamlayıcısı niteliğinde olan hizmet alımlarının kontrolü.

(2) İç kontrol faaliyetleri, şirketin günlük tüm faaliyetlerinin bir parçasını oluşturur. İç kontrole ilişkin yazılı politika ve uygulama usullerinin, önce faaliyeti gerçekleştiren personel, sonra iç kontrol faaliyetini yürüten personel tarafından icra edilecek bir yaklaşımla geliştirilmesi sağlanır ve şirketin tüm personeli gerçekleştirdikleri faaliyetlere ilişkin geliştirilen iç kontrol faaliyetlerine dair politika ve uygulama usulleri hakkında bilgilendirilir.

(3) Faaliyetlerin icrasına yönelik işlemlerin kontrolü kapsamında şirket tarafından aşağıdaki uygulamaların yapılması şarttır:

a) Raporlama: Üst yönetime ve yönetim kuruluna sunulmak üzere, günlük, haftalık veya aylık bazda olağanüstü durum, şüpheli işlem, aykırılık ve genel performans raporları hazırlanması,

b) Onaylama ve yetkilendirme: Çift taraflı ve çapraz kontrol ve imza usullerinin tesis edilmesi, belirli limitlerin üzerindeki işlemler için onay ya da yetki alınması,

c) Sorgulama ve mutabakat sağlama: İşlemlerin detaylarının sorgulanması, hesapların karşılaştırılması, düzenli aralıklarla mutabakatların gerçekleştirilmesi,

ç) Fiziki kontrol: Şirkete ait veya sigortalılar ile katılımcılar ve diğer taraflar adına saklanan nakit para, finansal varlıklar veya poliçeler de dahil olmak üzere varlıklara erişilebilmesine, bunların kullanılmasına ve saklanmasına yönelik kurallar ve sınırlar konulması, tüm maddi varlıkların düzenli aralıklarla envanterinin çıkarılması.

(4) İletişim kanallarının kontrolü kapsamında aşağıdaki uygulamaların yapılması şarttır:

a) Şirkette üretilen bilgiye personel erişiminde sınır bulunup bulunmadığı kontrolü,
b) Şirketin faaliyet performansına ilişkin personele düzenli bilgi verilip verilmediği kontrolü,

c) Kanunda ve ilgili diğer mevzuatta yapılan değişiklikler ile yeni ürün ve faaliyetler hakkında personelin bilgilendirilip bilgilendirilmediği kontrolü,

ç) Şirket personelinin karşılaştığı problemleri, mutad uygulamalara göre şüpheli gördükleri hususları, ilgili yönetim kademelerine ve iç denetim birimine ne kadar sıklıkla raporlama yaptığı kontrolü.

(5) Bilgi sistemlerinin kontrolü kapsamında aşağıdaki uygulamaların yapılması şarttır:

a) Bilgi sistemi ve yönetimine ilişkin faaliyetler ile bu faaliyetlerin süreçlerinin kontrolüne ilişkin genel bilgi sistemi kontrolünün yapılması,

b) Veri oluşturma ve yetkilendirme, girdi, veri işleme, çıktı kontrollerinden oluşan uygulama kontrollerinin yapılması.

(6) Finansal raporlama sisteminin kontrolü kapsamında aşağıdaki uygulamaların yapılması şarttır:

a) Finansal raporların Kanuna ve ilgili mevzuata uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı kontrolü,

b) İşlemlerin kayda alınması ile finansal raporlara yansıtılması arasında uygulanan sürecin, oluşabilecek hataların ve eksikliklerin saptanabilmesine yönelik kontrol,

c) Finansal raporlardaki bilgilerin kontrolü ve kontrol edilen bilgilere dayanak olan işlemlerin kontrolü.

(7) Uyum kontrolleriyle, şirketin gerçekleştirdiği ve planladığı tüm faaliyetler ile yeni işlem ve ürünlerin Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, şirket politikalarına ve kurallar ile sigortacılık teamüllerine uyumun sağlanması amaçlanır.

(8) İç kontrol faaliyetleri ve bunların nasıl icra edileceği, şirketin gerçekleştirdiği tüm faaliyetlerin nitelikleri dikkate alınarak, şirket genel müdürü tarafından ilgili birimlerin üst düzey yöneticileri ile birlikte tasarlanır.

(9) İç kontrol faaliyetlerinin yerine getirilip getirilmediği, kurallara ve sınırlamalara uyulup uyulmadığı, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığı hususlarının, belirlenen değişik yönetim kademelerinde ve ilgili kontrol basamak ve noktalarında kontrol edilerek tespitlerin niteliği de dikkate alınmak suretiyle normal veya acil bir şekilde iç kontrol faaliyetini yürüten personele bildirilmesi temin edilir.

İç kontrol faaliyetini yürüten personelin görev ve yetkileri

MADDE 11

(1) İç kontrol faaliyetini yürüten personel görevlerini operasyonel faaliyetlerin gerçekleştirildiği birimlerde, bölge müdürlüklerinde ve genel müdürlükte yürütürler.

(2) İç kontrol faaliyetini yürüten personel genel müdür tarafından uygun görülecek sürelerde rotasyona tabi olur.

(3) İç kontrol faaliyetini yürüten personel, şirketin tüm faaliyetlerinin güvenli bir biçimde icra edilmesini izlemek, incelemek ve kontrol etmek amacıyla ilgili birimlerden raporlamaya dayalı bilgi talebinde bulunur; çeşitli kontrol dokümanları ve araçları üzerinden genel veya özel gözlemlere ve izlemeye dayalı kontrol ya da inceleme yapar; tespitlerini raporlara bağlar veya uyarı mesajları hazırlayarak ilgili birimlere tebliğ eder.

(4) İç kontrol faaliyetini yürüten personele, izledikleri, inceledikleri ve kontrol ettikleri hususlara ilişkin olarak şirket personelinin ilave açıklama isteme ve bunların fikirlerine başvurma yetkileri verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İç Denetim Sistemi

İç denetim sisteminin amacı ve kapsamı

MADDE 12

(1) İç denetim sisteminin amacı, üst yönetime şirket faaliyetlerinin Kanun ve ilgili diğer mevzuat ile şirket içi strateji, politika, ilke ve hedefler doğrultusunda yürütüldüğü ve iç kontrol ve risk yönetimi sistemlerinin etkinliği ve yeterliliği hususunda güvence sağlamaktır.

(2) İç denetim sisteminden beklenen amacın sağlanabilmesi için şirketin tüm yurt içi ve yurt dışı şube, bölge müdürlüğü, acente ve genel müdürlük birimleri ile tam konsolidasyona tabi ortaklıkları nezdinde yapılan dönemsel ve riske dayalı denetimlerde;

a) İç kontrol ve risk yönetimi birimlerinin uygulamaları ile yeterlilik ve etkinlikleri değerlendirilir.

b) Muhasebe kayıtları ile finansal raporların doğruluğu ve güvenilirliği incelenir.

c) Operasyonel faaliyetlerin, belirlenmiş olan usullere uygunluğu ile bunlara ilişkin iç kontrol uygulama usullerinin işleyişi test edilir.

ç) Elektronik bilgi sistemi güvenilirliği gözden geçirilir.

d) İşlemlerin, Kanuna ve ilgili diğer mevzuata, şirket içi strateji, politika ve uygulama usulleri ile diğer iç düzenlemelere uygunluğu denetlenir.

e) Şirket içi düzenlemeler çerçevesinde yönetim kuruluna yapılan raporlamalar ile Müsteşarlığa yapılan raporlamaların doğruluğu, güvenilirliği ve zaman kısıtlamalarına uygunluğu denetlenir.

f) Eksiklik, hata ve suiistimaller ortaya çıkarılır; bunların yeniden ortaya çıkmasının önlenmesine ve şirket kaynaklarının etkin ve verimli olarak kullanılmasına yönelik görüş ve önerilerde bulunulur.

g) (*Ek Bent: R.G. 17.03.2011–27877*) Ana hizmetlerin uzantısı veya tamamlayıcısı niteliğinde olan hizmet alımları da iç denetim sistemi kapsamında değerlendirilir.

İç denetim birimi

MADDE 13

(1) Şirkette iç denetim faaliyeti, iç denetim birimi ya da teftiş kurulu tarafından yürütülür. İç denetim biriminde şirketin büyüklüğüne, faaliyetlerinin karmaşıklığına, yoğunluğuna, kapsamına ve risk düzeyine bağlı olarak, Kanun ve ilgili mevzuat ile şirket içi düzenlemelerde öngörülen denetim hizmetlerinin aksatılmadan ve bu hizmetlerin gerektirdiği seviyede yerine getirilmesi amacıyla yeterli sayıda iç denetçi veya müfettiş çalıştırılır.

(2) İç denetim birimi yöneticisinin en az dört yıllık üniversite mezunu, beş yıllık sigortacılık ve/veya finans alanlarından birinde deneyime sahip olması şarttır. İç denetim birimi yöneticisi, iç denetim faaliyetlerini denetim faaliyetlerine yönelik politika ve uygulama usulleri ile iç denetim planları çerçevesinde yürütür.

(3) İç denetim birimi yöneticisi;

a) İç denetim faaliyetlerine yönelik politika ve uygulama usullerini belirler ve yönetim kurulunun onayıyla uygulamaya koyar.

b) İç denetim faaliyetlerini gözetler, denetim politika, program, süreç ve uygulamalarını izler ve yönlendirir.

(4) İç denetim faaliyetlerinin bir iç denetçi ile sürdürülmesinin mümkün olduğu şirketlerde, denetim faaliyetleri, iç denetim birimi yöneticisi görev, yetki ve sorumluluklarını da haiz olmak üzere bu iç denetçi tarafından icra olunur.

(5) Dönemsel ve riske dayalı denetimler haricinde, yönetim kurulunun veya Müsteşarlığın talebi üzerine, iç denetimin amacına uygun olarak özel denetimler de iç denetim birimi tarafından yerine getirilir.

(6) Şirketlerin mali durumunu ciddi biçimde zayıflatacak veya olağandışı sonuçlar doğuracak herhangi bir durumun varlığının tespit edilmesi halinde iç denetim birimi hazırlayacağı raporu en kısa zamanda şirket yönetim kuruluna ve Müsteşarlığa sunar.

İç denetçilerin nitelikleri ve yetkileri

MADDE 14

(1) İç denetçiler görev ve sorumluluklarını tarafsız ve bağımsız olarak icra eder. Bu amaçla iç denetçilerin, iç denetim birimi yöneticisi ve yönetim kurulu haricinde, şirket yönetiminde yer alan hiçbir kişiye karşı hesap verme sorumluluğunun bulunmaması ve görevlerinin icrasında menfaat çatışmalarından uzak olmaları sağlanır.

(2) Yönetim kurulunca, iç denetçilere görev ve sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, şirketin tüm bölüm ve birimlerinde inisiyatif kullanabilecek, tüm personelinden bilgi alabilecek ve tüm kayıt, dosya ve verilerine ulaşabilecek yetkiyi haiz olmaları sağlanır.

(3) İç denetçiler, iç kontrol personeli ya da risk kontrol personeli olarak görevlendirilemezler.

İç denetim faaliyetleri ve çalışma esasları

MADDE 15

(1) Şirketlerin dönemsel ve riske dayalı iç denetim faaliyetleri; iç denetim planının hazırlanması, yürürlüğe konulması, çalışma programları aracılığıyla icrası ve denetim raporları çerçevesinde ilgili birim yönetimlerince alınan önlemlerin izlenmesi faaliyetlerini kapsar.

İç denetim planı

MADDE 16

(1) İç denetim planı, risk değerlendirmelerine dayalı olarak oluşturulur. Plan hakkında üst düzey yönetimin görüşü de alınır. İlgili iç sistemlerden sorumlu yönetim kurulu üyesi tarafından uygun görülen planlar yönetim kurulunun onayıyla yürürlüğe konulur.

(2) İç denetim planlarında;

a) Riske dayalı değerlendirmeler sonucunda önem ve öncelik sıralamasına da yer verilerek dönem içerisinde denetlenecek alanlara,

b) Denetimin amacına,

c) Denetlenecek her bir alan veya faaliyet ile ilgili özet risk değerlendirmelerine, Kanun ve ilgili diğer mevzuata,

ç) Planlanan denetim çalışmasının gerçekleştirileceği zamana ve denetim dönemine,

d) Denetim faaliyetleri için gerekli olan kaynaklara ve kaynak kısıtlamalarının olası etkilerine,

e) Şirket içinde tüm varlıkların, hesap ve kayıtların, belgelerin, personelin ve şirket güvenliğini etkileyebilecek diğer tüm unsurların yerinde incelenmesine,

- f) Çeşitli kontrol dokümanları ve araçları üzerinden genel veya özel gözlemlere ve izlemeye dayalı kontrol ya da inceleme yapılmasına,
- g) Şirketin yapısı ve faaliyetlerinin özelliğine göre merkezden de inceleme ve denetleme faaliyetlerinde bulunulmasına,
- ğ) Şirketin merkez teşkilatındaki birimler, bölge ve şubeleri ile acentelerinin sigortacılık mevzuatına, şirket hedef ve politikalarına, şirketçe alınan kararlara uygun çalışıp çalışmadığının tespit edilmesine,
- h) Yönetici ve personelin verilen hedeflere uyum bakımından başarılı olup olmadıklarının belirlenmesine,
- ı) İzledikleri, denetledikleri ve kontrol ettikleri hususlara ilişkin olarak şirket personelinin veya acentelerden ilave açıklama istenilmesi, bunların bilgi ve görüşlerine başvurulmasına, gerekli gördüklerinde şirkette bulunan diğer birimlere uyarıda bulunulmasına yer verilir.

Denetim dönemi

MADDE 17

(1) Denetim dönemi, iç denetimlerin sıklığını ifade eder. Denetim dönemini olağan koşullarda, denetlenecek faaliyetler ve alanlar ile iç denetçiler ve denetimin yapılabileceği zaman belirler. Risk değerlendirmeleri neticesinde daha riskli olduğu değerlendirilen alanlar, diğerlerine göre daha fazla sıklıkta denetlenir.

(2) İç denetim birimi; genel müdürlükteki tüm birimleri, bölge müdürlükleri ve şubeleri ile taşra teşkilatı için yılda en az bir kez, tüm acenteleri için en az üç yılda bir kez raporlama yapmalıdır. Ancak, bankalar hariç olmak üzere şirketin toplam prim üretimi içerisindeki payı en az %5 ve daha yüksek olan veya tahsilat oranı düşük olan acenteler için yılda en az bir kez yerinde denetim yapılmalıdır. Diğer

tarafından, acentelerde yapılacak olan inceleme ilgili şirketin iş ve işlemleri ile sınırlıdır.

İç denetim raporları

MADDE 18

(1) İç denetim raporlarında;

a) Tespit edilen sorunlar ve sonuçlara ilişkin özete,

b) Denetimin kapsam ve amaçlarına,

c) Detaylı denetim sonuçlarına (tespit edilen hususlar çerçevesinde denetlenen konuya verilen önem derecesi ve ayrıntılı nedenleri),

ç) Varsa önerilere ve bunların faydalarına,

d) Üst yönetim tarafından ihtiyaç duyulabilecek diğer bilgilere yer verilir.

(2) *(Ek Fıkra: R.G. 17.03.2011–27877)* İç denetim raporları yönetim kurulunda gündeme alınır ve rapor sonuçlarına göre yapılacak işlemler karara bağlanır.

İç denetim sisteminin dışarıdan hizmet yoluyla satın alınması

MADDE 19

(1) İç denetim faaliyetine ilişkin olarak dışarıdan hizmet alımına ilişkin usul ve esaslar Müsteşarlıkça çıkarılacak tebliğle belirlenir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Risk Yönetim Sisteminin Amacı ve Kapsamı

Risk yönetiminin amacı

MADDE 20

(1) Risk yönetimi sisteminin amacı, şirketin gelecekteki nakit akımlarının ihtiva ettiği risk ve getiri yapısını, buna bağlı olarak faaliyetlerin niteliğini ve düzeyini izlemeye, kontrol altında tutmaya ve gerektiğinde değiştirmeye yönelik olarak belirlenen politikalar, uygulama usulleri ve limitler vasıtasıyla, maruz kalınan risklerin tanımlanmasını, ölçülmesini, izlenmesini ve kontrol edilmesini sağlamaktır.

(2) Şirket içinde uygun ve yeterli bir risk yönetim sisteminin tesis edilmesi için;

a) Faaliyetlerden kaynaklanan risklerin farklı boyutlarını yönetmeye imkân verecek yeterli politikalar, uygulama usulleri ve limitler,

b) Risk yönetimi faaliyetleri

Bu Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslara uygun olarak açıkça tanımlanır.

Risk yönetimi politikaları

MADDE 21

(1) Şirket, faaliyetlerinden ve tam konsolidasyona tabi iştirakler ile bağlı ortaklıklarından kaynaklanan tüm risklerin her birinin yönetilmesi için konsolide ve konsolide olmayan bazda yazılı politika ve uygulama usullerini belirler.

(2) Risk yönetimi politika ve uygulama usullerinin belirlenmesinde asgari olarak aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Şirketin faaliyetlerine ilişkin stratejiler, politikalar ve uygulama usulleri,

b) Şirketin faaliyetlerinin hacmine, niteliğine ve karmaşıklığına uygunluk,

c) Şirketin alabileceği risk düzeyi,

ç) Şirketin risk izleme ve yönetme kapasitesi,

d) Şirketin geçmiş deneyimi ve performansı,

e) Faaliyetleri yürüten birimlerin yöneticilerinin alanları ile ilgili konulardaki uzmanlık düzeyleri,

f) Kanunda ve ilgili diğer mevzuatta öngörülen yükümlülükler.

Risk limitleri

MADDE 22

(1) Risk limitleri;

a) Şirketin alabileceği risk düzeyine, faaliyetlerine, ürünlerinin ve hizmetlerinin büyüklüğü ve karmaşıklığına uygun olarak,

b) Asgari olarak personel, birim, şirket geneli veya şirketin dahil olduğu grup bazında belirlenir.

(2) Risk limitleri düzenli olarak gözden geçirilir ve piyasa koşulları ile şirket stratejisindeki değişmelere göre uyarlanır.

(3) Risk limitlerinin ilgili birimlere iletilmesi ve ilgili personelin bunları anlaması sağlanır.

(4) Limit kullanımları yakından izlenir, limit aşımaları gerekli tedbirlerin alınması için üst düzey yönetime anında bildirilir.

Risk yönetimi faaliyetleri

MADDE 23

(1) Risk yönetimi faaliyetleri asgari olarak aşağıdaki hususları içerir:

a) Risk ölçümü, risklerin izlenmesi, risklerin kontrolü ve raporlanması faaliyetlerinden oluşan risk yönetim sistemini tasarlamak ve uygulamak,

- b) Risk yönetim stratejileri esas alınarak, risk yönetim politikaları ve uygulama usullerini belirlemek,
- c) Risk yönetimi politika ve uygulama usullerinin uygulanmasını ve bunlara uyulmasını sağlamak,
- ç) Bir işleme girilmeden önce risklerin anlaşılmasını ve yeterli değerlendirmenin yapılmasını sağlamak,
- d) Risk ölçüm modellerinin tasarımı, seçilmesi, uygulamaya konulması ve ön onay verilmesi sürecine katılmak, modelleri düzenli olarak gözden geçirmek ve gerekli değişiklikleri yapmak,
- e) Şirketin kullandığı risk ölçüm modellerinden günlük raporlar üretmek ve raporları analiz etmek,
- f) Sayısallaştırılabilen risklerin belirlenen limitler dahilinde kalmasını sağlamak ve bu limitlerin kullanımını izlemek,
- g) Her bir risk için birim bazında belirlenen limitleri toplulaştırarak şirketin tümü bazında belirlenen limitlere uyumunu izlemek,
- ğ) Risk ölçümü ve risk izleme sonuçlarının yönetim kuruluna veya ilgili iç sistemler sorumlusuna ve genel müdüre düzenli ve zamanında raporlanmasını sağlamak.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 24

(1) Bu Yönetmeliğin;

a) 6, 7, 8, 9, 10, 11, 20, 21, 22 ve 23 üncü maddeleri 31/3/2009 tarihinde,

b) Diğer maddeleri ise 31/12/2008 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 25

(1) Bu Yönetmelik hükümlerini Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan yürütür.

EK 2: SİGORTA ŞİRKETİ VE REASÜRANS ŞİRKETİ İLE EMEKLİLİK ŞİRKETLERİNDE KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİNE İLİŞKİN GENELGE

Bir şirketin yönetim kurulu, yöneticileri, ortakları ve diğer menfaat sahiplerinin gerek şirket gerekse birbirleri ile olan ilişkiler dizinini belirlemeyi amaçlayan ve halka açık olmayan sigorta şirketi ve reasürans şirketi ile emeklilik şirketlerinin esas alabileceği kurumsal yönetim ilkeleri bu Genelge ile belirlenmiştir.

Genelgede yer alan;

- a) Menfaat sahipleri: Şirketin faaliyetleri ile ilgili herhangi bir kimse, kurum veya çıkar grubunu,
- b) Mevzuat: Sigortacılık mevzuatını ve bireysel emeklilik mevzuatını,
- c) Şirket: Türkiye’de anonim şirket şeklinde kurulmuş olan sigorta şirketi, reasüransşirketi, emeklilik şirketi ile yurt dışında kurulmuş sigorta şirketinin veya reasürans şirketinin Türkiye’deki teşkilâtını, ifade eder.

Şirketler, bu Genelgede yer alan ilkelere uyumun izlenmesi için bir Kurumsal Yönetim Komitesi oluşturur. Kurumsal Yönetim Komitesine, şirket yönetim kurulundan bir üye başkanlık eder. Komitenin görevi, ilkelere uyum sağlanması için gerekli çalışmaları yürütmek, yönetim kuruluna bu amaçla önerilerde bulunmak ve şirketin ilkelere uyumunu izlemektir. Kurumsal Yönetim Komitesi, konuya ilişkin değerlendirmelerini içeren bir rapor hazırlayarak her yılın Mart ayında şirket yönetim kuruluna sunar ve bir örneğini Hazine Müsteşarlığına gönderir.

İlke 1- Şirketler kurumsal yönetim ilkelerini eşitlik, şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sorumluluk ilkelerine göre oluşturur.

İyi kurumsal yönetim ilkelerinden;

*Kurumsal Yönetim İlkelerine İlişkin Genelge (2011/8), <http://www.tsb.org.tr/kurumsal-yonetim-ilkelerine-iliskin-genelge-20118.aspx?pageID=409&nID=6398&NewsCatID=331>.

- a) Eşitlik, şirket yönetiminin tüm faaliyetlerinde, gerek pay sahiplerine gerekse menfaat sahiplerine kendi aralarında eşit davranması ve olası çıkar çatışmalarının önüne geçmesini,
- b) Şeffaflık, ticari sır niteliğindeki ve henüz kamuya açıklanmamış bilgiler hariç olmak üzere, şirket ile ilgili finansal ve finansal olmayan bilgilerin, zamanında, doğru, eksiksiz, anlaşılabilir, yorumlanabilir, düşük maliyetle ve kolay erişilebilir bir şekilde kamuya duyurulmasını,
- c) Hesap verebilirlik, yönetim kurulu üyelerinin esas itibarıyla anonim şirket tüzel kişiliğine ve pay sahiplerine karşı olan hesap verme zorunluluğunu,
- ç) Sorumluluk, şirket yönetiminin anonim şirket adına yaptığı tüm faaliyetlerinin mevzuata, esas sözleşmeye ve şirket içi düzenlemelere uygunluğunu ve bunun denetlenmesini ifade eder.

İlke 2- Şirket, pay sahipliği haklarının kullanılmasında mevzuattan, esas sözleşmeden ve diğer şirket içi düzenlemelerden doğan hakların kullanılmasını sağlayacak önlemleri alır.

Tüm pay sahiplerine ilke olarak eşit muamele edilir. Bilgi alma ve inceleme hakkının kullanımında, pay sahipleri arasında ayırım yapılmaz. Pay sahiplerinin haklarının kullanımını etkileyebilecek her türlü bilgi güncel olarak elektronik ortamda pay sahiplerinin kullanımına sunulur. Şirket, genel kurul toplantılarından önce pay sahiplerinin genel kurula katılımını sağlayacak her türlü tedbiri zamanında alır ve genel kurul gündemi hakkında eksiksiz, tereddüt yaratmayacak ve pay sahiplerine gerekli hazırlık yapma imkanı verecek şekilde bilgi verir. Genel kurul toplantısında, gündemde yer alan konular tarafsız ve ayrıntılı bir şekilde, açık ve anlaşılabilir bir yöntemle aktarılır; pay sahiplerine eşit şartlar altında düşüncelerini açıklama ve soru sorma imkanı verilir ve sağlıklı bir tartışma ortamı yaratılır. Oy hakkının kullanılmasını zorlaştıran uygulamalardan kaçınılır. Her pay sahibine oy hakkını en kolay ve uygun şekilde kullanma fırsatı sağlanır. Oy kullanma prosedürü toplantıdan önce ve toplantı başlangıcında pay sahiplerine duyurulur. Şirket azınlık haklarının kullanılmasında azami özen gösterir. Şirket, pay sahiplerinin paylarını serbestçe devretmesini zorlaştıran uygulamalardan kaçınılır. Şirketin belirli ve tutarlı bir kâr dağıtım politikası olmalıdır. Kâr dağıtım politikasında pay sahiplerinin menfaatleri

ile şirket menfaati arasında tutarlı bir politika izlenir. Genel kurul toplantısında kâr dağıtım politikasına ilişkin hususlar pay sahiplerinin bilgisine sunulur, faaliyet raporunda yer alır ve bilgilendirme politikası çerçevesinde kamuya açıklanır.

İlke 3- Şirketler iş ve işlemlerini şeffaf bir biçimde yürütür.

Şirketin finansal durumuna ve faaliyet sonuçlarına etki edebilecek kamuya açıklanacak bilgiler, zamanında, doğru, eksiksiz, anlaşılabilir, güncel ve kolay erişilebilir biçimde kamunun kullanımına sunulur. Şirketin finansal durumunda veya faaliyetlerinde önemli bir değişiklik olması, şirket ilgili olarak derecelendirme kuruluşunun verdiği derecelendirme notu, buna ilişkin değişiklikler, şirketin konkordato talebinde bulunması, tasfiye sürecine girmesi, iflasının istenmesi veya mahkemenin şirketin iflasına karar vermesi durumlarında kamuoyu derhal bilgilendirilir. Kamunun aydınlatılmasında, şirkete ait internet sitesi aktif olarak kullanılır. Şirketin kolay ulaşılabilir bir internet sitesi olmalıdır. Şirketin internet sitesinde; 28/10/2007 tarihli ve 26684 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmeliğin “İnternet Sitesi Kurma Zorunluluğu” başlıklı 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan bilgilere ek olarak;

- a) Türkçe ve İngilizce olarak şirkete ait kurumsal bilgiler,
- b) Ticaret sicili bilgileri,
- c) Ana sözleşmesi,
- ç) Yönetim kurulu üyeleri ile ilgili bilgiler,
- d) Faaliyet raporları,
- e) Bağımsız denetim raporları ile dipnotları da içerek şekilde cari yıl ve son beş yıla ait mali tablolar
- f) Şirketin misyonu ve vizyonu yer alır.

Kamunun aydınlatılması ile ilgili olarak şirket yönetim kurulu tarafından bilgilendirme politikasını gösterir ilkeler hazırlanarak genel kurula sunulur ve kamuya açıklanır. Bilgilendirme politikası, mevzuat ile belirlenenler dışında kamuya hangi bilgilerin açıklanacağını, bu bilgilerin ne şekilde, hangi sıklıkla ve hangi yollardan kamuya duyurulacağı ve benzeri hususları içerir. Ticari sır niteliğindeki

bilgilerin belirlenmesinde, şirketin şeffaflığı ile çıkarlarının korunması arasındaki denge gözetilir. Oluşturulan etik kuralları bilgilendirme politikası çerçevesinde kamuya açıklanır. Kâr payı dağıtım politikası, faaliyet raporunda yer alır ve bilgilendirme politikası çerçevesinde kamuya açıklanır. Faaliyet raporu, kamuoyunun şirketin faaliyetleri hakkında her türlü bilgiye ulaşmasını sağlayacak ayrıntıda hazırlanır.

İlke 4- Menfaat sahiplerinin hakları birbirinden bağımsız olarak korunur.

Menfaat sahipleri arasında çıkar çatışmaları ortaya çıktığında veya bir menfaat sahibinin birden fazla çıkar grubuna dahil olması durumunda, sahip olunan hakların korunması açısından mümkün olduğunca dengeli bir politika izlenir.

Şirket, ürün ve hizmet sunumunda müşteri memnuniyetini sağlayıcı her türlü tedbiri alır. Ticari sır kapsamında, müşteri ve tedarikçiler ile ilgili bilgilerin gizliliğine özen gösterilir. Şirket ile müşteriler ve tedarikçiler arasında haksız menfaatten uzak iyi ilişkiler kurulması ve taraflar arasında yapılan anlaşma koşullarına uyum sağlanması için şirketçe gerekli önlemler alınır.

Şirket, işe alım politikaları oluştururken ve kariyer planlamaları yaparken, eşit koşullardaki kişilere eşit fırsat sağlanması ilkesini benimser.

Katılımcı bir yönetim ortamının oluşturulmasını teminen, şirketin finansal imkanları, ücret, kariyer, eğitim, sağlık gibi konularda çalışanlara yönelik bilgilendirme toplantıları yapılarak görüş alışverişinde bulunulur.

Şirket çalışanlarının görev tanımları ve dağılımı yöneticiler tarafından belirlenir ve çalışanlara duyurulur.

Çalışanlar için güvenli çalışma ortam ve koşulları sağlanır ve bu ortam ve koşullar sürekli olarak iyileştirilir. Çalışanların şirket içi fiziksel, ruhsal ve duygusal kötü muamelelere karşı korunması için önlemler alınır. Çalışanlar ile ilgili olarak alınan kararlar veya çalışanları ilgilendiren gelişmeler çalışanlara veya temsilcilerine bildirilir.

Şirket, sosyal sorumluluklarına karşı duyarlı olur; çevreye, tüketiciye, kamu sağlığına ilişkin düzenlemeler ile etik kurallara uyar ve bu konulardaki politikalarını kamuya açıklar.

İlke 5- Yönetim kurulu ve yöneticiler faaliyetlerini adil, şeffaf, hesap verebilir ve sorumlu bir şekilde yürütür.

Yönetim Kurulu şirket politika ve stratejisini, bu politika ve stratejilere ulaşmak için izlenecek yolları, bu politika ve stratejilere ilişkin gelişmeleri, gözetim ve değerlendirmede izlenecek süreçleri belirler. Yönetim kurulu, sürekli ve etkin bir şekilde, şirketin hedeflerine ulaşma derecesini, faaliyetlerini ve geçmiş performansını gözden geçirir. Gerekli durumda gecikmeden ve sorun ortaya çıkmadan önce önlem alır.

Yönetim kurulu, şirket faaliyetlerinin mevzuata, esas sözleşmeye, iç düzenlemelere ve oluşturulan politikalara uygunluğunu gözetir.

Yönetim kurulu şirket ile pay sahipleri arasında yaşanabilecek anlaşmazlıkların giderilmesinde öncü rol oynar.

Yönetim kurulu üyelerinin ve diğer yöneticilerin yetki ve sorumlulukları açık ve anlaşılabilir olmalı ve faaliyet raporunda yer almalıdır.

Yönetim kurulu üyesi görevini basiretli biçimde ve iyi niyet kuralları çerçevesinde yerine getirir. Görevin basiretli ve iyi niyet kuralları çerçevesinde ifa edilmesi, benzer durumlarda ve benzer koşullar altında, asgari olarak gösterilmesi gereken dikkat ve özenin gösterildiği anlamına gelir. Yönetim kurulu üyesinin şirket işleri için yeterli zaman ayırması esastır. Yönetim kurulu toplantıları etkin ve verimli bir şekilde planlanır ve gerçekleştirilir.

Yönetim kurulu üyelerinin, görevlerini tam olarak yerine getirebilmelerini teminen her türlü bilgiye zamanında ulaşmaları için gerekli mekanizma oluşturulur.

Yönetim kurulu; periyodik mali tabloların mevcut mevzuat ve uluslararası muhasebe standartlarına uygun olarak hazırlanmasından, sunulmasından ve gerçeğe uygunluğu ile doğruluğundan sorumludur. Yönetim kurulu, periyodik mali tablolar ve yıllık faaliyet raporunun kabulüne dair ayrı bir karar alır.

Yöneticiler şirket işlerinin; misyon, vizyon, hedefler, stratejiler ve politikalar çerçevesinde yürütülmesini sağlar, yönetim kurulunun her yıl onayladığı finansal ve operasyonel planlara uygun olarak hareket eder. Yöneticiler görevlerini yerine getirirken mevzuata, esas sözleşmeye, şirket içi düzenlemelere ve politikalara uyar.

Yöneticilerin verilen görevleri ifa edebilmeleri için gerekli profesyonel nitelikleri haiz olmaları gerekir.

Yöneticiler, şirket hakkındaki gizli ve kamuya açık olmayan bilgiyi kendileri veya başkaları lehine kullanamaz, şirket hakkında yalan, yanlış, yanıltıcı, mesnetsiz bilgi veremez, haber yayamaz ve yorum yapamaz.

İlke 6- Ücret politikasının belirlenmesinde şirketin etik değerleri, iç dengeleri ve stratejik hedefleri göz önünde bulundurulur.

Yönetim kurulu üyelerine, üst düzey yönetime ve diğer personele verilecek ücretlere ilişkin genel politika yönetim kurulu tarafından belirlenir. Yönetim kurulu üyelerine verilecek ücret, toplantı, toplantı öncesi ve sonrası hazırlık ve özel projelerde o şirket için harcayacağı zaman olarak hesap edilir. Yöneticiler ve çalışanlara verilecek ücret ve diğer menfaatlerin belirlenmesinde kişilerin nitelikleri ve şirketin başarısına yaptıkları katkı da göz önünde bulundurulur.

EK 3: TEMEL SİGORTA TERİMLERİ

Abonman Poliçesi: Yangın ve Nakliyat-Yük sigortalarında, sigortalıya belirli bir dönem için otomatik sigorta güvencesi sağlayan poliçe türü.

Acente: Belirli bir bölge veya iş türü itibariyle sigortacıyı temsil eden sigorta aracı.

Aile Gelir Sigortaları : Sigortalı aile reisinin belirli bir tarihten önce ölmesi halinde, geride kalan aile fertlerine, önceden saptanmış bir tarihe kadar düzenli bir gelir sağlanmasını, daha sonra da bir toplu ödeme yapılmasını öngören Hayat Sigorta poliçesi türü.

Aşkın Sigorta: Sigorta poliçesinde gösterilen sigorta bedelinin, sigorta konusunun değerinden daha fazla olması hali.

Avarya: Gemi ve yükün uğradığı olağandışı zarar ziyan ile sefer sırasında yapılan olağanüstü masrafları tanımlayan Nakliyat sigortacılığı terimi.

Azalan Süreli Sigorta: Sigorta bedelinin, poliçe süresi içinde her geçen yıl azalma gösterdiği Hayat Sigorta poliçesi türü.

Azami İyi Niyet Prensibi: Sigortanın genel prensiplerinden olup, sigorta sözleşmesinin taraflarının gerek sözleşme yapılırken gerekse poliçenin devamı süresince ve hasar halindeki yükümlülüklerini ortaya koyar.

Bağlı Sigorta Şirketi: İşletmenin sigorta ihtiyacını temin eden, aynı sermaye grubuna ait sigorta şirketi.

Bırakma Beyanı: Nakliyat sigortalarında, sigortalının, hükmi tam zıya halinde sigorta konusunu sigortacıya terk edeceğini ifade eden bildirim.

Bölüşmeli Reasürans Anlaşmaları: Reasürörün, sigorta poliçelerinin prim ve hasarına belirli bir oranda katıldığı reasürans anlaşmaları.

Broker: Esas olarak sigorta teminatı satın almak isteyen kişinin danışmanı ve temsilcisi olan özel ve bağımsız profesyonel sigorta aracı.

*Sigorta Terimleri Sözlüğü, <http://www.trete.com.tr/sozluk.html>.

Bütün Rizikolar Poliçeleri: Çeşitli sigorta branşlarında kullanılan ve istisna edilen hususlar dışındaki bütün rizikoları güvence altına alan poliçe tipi.

Büyük Sayılar Kanunu: Eldeki riziko sayısı arttıkça, hasar oranının, o olaya ilişkin genel hasar olasılığı yüzdesine daha çok yaklaşacağını öngören istatistik prensibi.

Cam Kırılması Sigortası: Pencere ve kapılardaki cam ve aynaların kazaen kırılmasını teminat altına alan sigorta türü.

Cari Rizikolar Karşılığı: Belli bir tarih itibariyle devam eden rizikolara ilişkin olarak, sigortacı tarafından kazanılmamış primler karşılığını ifade eden miktar.

Çifte Ödemeli Süre Sigortaları: Sigortalının belirli bir sürenin sonunda hayatta kalması halinde, kendisine sigortalı meblağın iki katının ödendiği Hayat Sigorta poliçesi türü.

Dava Masrafları: Nakliyat sigortalarında, teminat altındaki bir zıyıyı önleme ya da azaltma amacıyla sigortalı veya adamları tarafından yapılan makul masraflara verilen ad.

Değişken Sigortalar: Aynı sigortalıya ait çeşitli sigorta konularının tür, miktar ve yer bakımından değerlerinin ayrı ayrı belirlenmemesi halinde, bunların tek bir sigorta bedeli ile ve tek bir poliçede teminat altına alınmasını öngören Yangın sigortacılığı uygulaması.

Dispeç: Müşterek avaryaya giren zarar ve masrafların ilgili taraflar arasında paylaşılması işlemi.

Dolu Sigortaları: Dolunun tarla ve seralardaki ürüne vereceği zararın teminat altına alındığı sigorta türü.

Dönüştürülebilir Süreli Sigorta: Sigortalıya poliçenin başlangıcından itibaren belirli bir süre içinde, Süreli Hayat poliçesini başka bir tip poliçeye dönüştürme olanağı tanıyan Hayat Sigorta poliçesi türü.

Eksedan Anlaşması: Rizikonun, sedanın saklama payını aşan bölümünün reasüröre devredildiği bölüştürme reasürans türü.

Eksik Sigorta: Sigorta poliçesinde gösterilen sigorta bedelinin, sigorta konusunun değerinden daha az olması hali.

Emniyeti Suiistimal Sigortaları: İşverenin, yanında çalıştırdığı kişilerin kusur ve kötü niyetli hareketleri sonucu uğrayabileceği mali kayıplarını teminat altına alan sigorta türü.

Entegral Muafiyet: Hasarın poliçedeki muafiyet tutarının üzerine çıktığında, tamamının ödenmesini öngören muafiyet türü.

Esaslı Husus: Tedbirli bir sigortacının sigorta sözleşmesini kabul edip etmemesinde ya da öngöreceği koşul ve fiyatlarda etkili olabilecek her türlü bilgi ve maddi verileri ifade eder.

Eski İçin Yeni Poliçeleri: Hasara uğrayan sigorta konusunun yerine yenisinin eskime-aşınma payı düşülmeden konulmasını öngören poliçeler.

Ferdi Kaza Sigortası: Bir kaza sonucu ortaya çıkan ölüm ve yaralanma hallerinde sigortalı ya da yakınlarının tazmin edilmesini amaçlayan sigorta türü.

Filo Poliçesi: Aynı kişiye ait birden fazla motorlu aracı ya da tekneyi bir arada teminat altına alan poliçe türü.

Fiziksel Riziko: Sigorta konusuna ilişkin, tehlikenin gerçekleşme olasılığı üzerinde etkin noktaları ifade eden riziko kavramı.

Flotan Poliçe: Yük sigortalarında, başlangıçta belirlenen bir global bedelden hareketle, bu tutar sona erene kadar taşımalara güvence sağlayan bir poliçe türü.

Gerçek Rizikolar: Rizikoyla karşı karşıya olan kişinin herhangi bir kazanç beklentisinin olmadığı riziko türü.

Gizli Karşılık: Sigorta şirketinin, mali değerlendirmelerinde muhafazakar bir yaklaşım izlemesinden doğan ve bilançodan algılanamayan bir karşılık kavramı.

Halefiyet ve Hakların Devri Prensibi: Sigortanın genel prensiplerinden olup, sigortacının, sigorta konusunun uğradığı zarardan ötürü sigortalıya ödemedede bulunmasını takiben, yaptığı ödeme oranında sigortalının yerine geçmesini ve onun bütün haklarını devralmasını öngörür.

Hasar Fazlası Anlaşması: Belirli bir miktarı geçen hasarların teminat altına alındığı, bölüşmeli olmayan reasürans türü.

Hasar Maliyeti: Hasar Fazlası anlaşmalarının fiyatlandırılmasında kullanılan bir yöntem.

Hasara Katılım Prensibi: Sigortanın genel prensiplerinden olup, aynı değerin, aynı tehlikelere karşı, aynı anda, aynı sigortalı menfaate ilişkin olarak birden fazla sigortacıya sigorta ettirilmiş olması halinde devreye girer ve sigortalının sigortadan alacağı zararın sigortacılar arasında bölüşümünü öngörür.

Hasara Katılmama Klozu: Başka bir sigorta poliçesinden aynı hasarla ilgili olarak tazminat alınması durumunda, yer aldığı poliçeden herhangi bir tazminat ödemesi yapılmayacağını öngören kloz.

Havacılık Sigortaları: Hava aracının teknesi ile üçüncü kişilere karşı sorumluluğu teminat altına alan sigorta türü.

Hayvan Hayat Sigortaları: Çiftlik ve kümes hayvanları ile yarış atları ve ev hayvanlarının kaza ya da hastalık sonucu ölümünü teminat altına alan sigorta türü.

Hususi Avarya: Müşterek avarya dışında kalan ve bir kaza sonucu ortaya çıkan zarar ve masrafları ifade eden Nakliyat sigortacılığı terimi.

İhracat Kredi Sigortası: Uluslararası ticarete ihracatçının alacaklarını güvence altına almayı amaçlayan ve yürütülmesi genellikle Devlet veya özel bir kurum tarafından üstlenilen sigorta sistemi.

İhtiyari Reasürans: Trete reasüransının aksine, her riziko için sedan ile reasürör arasında ayrı ayrı varılacak anlaşmaya uygun olarak yapılan reasürans devri.

İnşaat Sigortaları: Yapılan bir inşaatın teminat altına alınmasını amaçlayan sigorta türü.

İşyeri Sorumluluğu Sigortası: Bir işletmenin faaliyetinden doğabilecek hukuksal sorumluluğu teminat altına alan Üçüncü Şahıs sorumluluk sigortası türü.

Kapsamlı Kara Taşıtları Poliçesi: Kara taşıtları, kasko ve mali sorumluluk teminatlarını bir araya getiren ve ayrıca ferdi kaza, tıbbi masraflar ve kişisel eşyalar için de güvence sağlayan bir poliçe türü.

Kâr Kaybı Sigortası: Bir işletmenin gerçekleşen bir riziko sonucu yoksun kaldığı karı ve yaptığı bazı ek masrafları teminat altına alan sigorta türü.

Karşılıklı İş Alış Verişi: Sedanın, devrettiği işlere karşılık reasürörden iş alması.

Kendi Kendini Sigorta: Bir işletmenin karşı karşıya bulunduğu rizikoların dahili sigorta fonu oluşturularak karşılanması yöntemi.

Kısmi Kasko Poliçesi: Motorlu kara taşıt aracının sadece yanmasını ve çalınmasını temin eden bir poliçe türü.

Kira Kaybı Sigortaları: Sigortalanabilir menfaat ilişkisine göre, kiracı ya da ev sahibinin kira kaybını teminat altına alan Yangın Sigortası türü.

Kişisel Sorumluluk Sigortası: Bireylerin, günlük yaşamda, çeşitli nedenlerden ötürü doğabilecek sorumluluklarını temin eden Üçüncü Şahıs Sorumluluk Sigortası türü.

Konut/ İşyeri Paket Poliçeleri: Konut ya da işyeri sahibinin karşı karşıya kalabileceği çeşitli tehlikeleri tek bir poliçe altında temin eden sigortacılık uygulaması.

Koruma ve Tazmin Kulüpleri: Donatanların gemilerine bağlı olarak ortaya çıkan çeşitli sorumluluklarının büyük bir bölümünü teminat altına alan kuruluşlar.

Kotpar Anlaşması: Reasüröre, her poliçeden, önceden saptanmış belirli bir limit dahilinde ve sabit bir orana göre devir yapılmasına olanak veren bölüştürme reasüransı türü.

Kredi Sigortaları: Satıcının, müşterilerinin iflası ya da ödeme güçlüğü içine düşmeleri sonucu borçlarını ödeyememeleri nedeniyle uğrayabileceği mali kayıpları temin eden sigorta türü.

Kurtarma- Yardım Masrafları: Nakliyat sigortalarında, sigorta konusunu kurtarmak için üçüncü kişiler tarafından yapılan masrafları ifade eder.

Lloyd's: Üyesi sigortacıları bünyesinde örgütleyen uluslararası bir sigorta piyasası ve gemicilik bilgilenme merkezi.

Lütuf Hasar Ödemesi: Sigortacı açısından yasal bir zorunluluk olmamasına ve sorumluluk da kabul edilmemesine karşın hasarın ödenmesi hali.

Makine Montaj Sigortaları: Makine ve donanımın montajına ilişkin rizikoları teminat altına alan sigorta türü.

Mesleki Sorumluluk Sigortası: Çeşitli meslek sahiplerinin mesleklerini icra ederken verebilecekleri zarardan doğabilecek sorumluluğu temin eden Üçüncü Şahıs Sorumluluk Sigortası türü.

Meydana Gelmiş Ancak Bildirilmemiş Hasar Karşılığı: Sigortacının hasardan geç haberdar olması tehlikesine karşı ayrılan yedek.

Moral Riziko: Sigortalının tutum ve alışkanlıkları ile ilgili riziko kavramı.

Muafiyet: Tazminatın ödenmesi sırasında, söz konusu hasarın sigortalının üzerinde kalan bölümü.

Muallak Hasarlar Karşılığı: Sigortacının yıl sonu itibariyle henüz tasfiye edilmemiş bulunan hasarları için ayrılan yedek.

Mutabakatlı Değer Poliçeleri: Sigorta konusunun değerinin, sigorta sözleşmesinin başlangıcında, taraflar arasında ortaklaşa belirlendiği poliçeler.

Mühendislik Sigortaları: Çeşitli makine ve tesisler için vinç, asansör, elektrik donanımı, bilgisayar vb. 'nin sigorta güvencesi altına alınmasını sağlayan sigorta türü.

Müşterek Avarya: Bile bile katlanılan zarar ve masrafın gemi, yük vb. menfaatler arasında paylaşılmasını öngören denizcilik terimi.

Navlun: Deniz yoluyla taşıma ücreti.

Olağandışı Karşılık: Sigortacının, büyük doğal afetler meydana geldiğinde mali bakımdan sarsıntıya uğramamak için ayırdığı yedek.

Oran Kuralı: Eksik sigorta halinde, bazı sigorta türlerinde, kısmi hasarlara ilişkin tazminat ödemelerinde sigorta bedelinin sigorta değerine olan oranı dahilinde bir indirim yapılması.

Ortak Hayat Poliçeleri: Birden fazla kişinin yaşamı ile ilgili olan ve ödemenin, poliçedeki kişiler arasından ilk öleni takiben ya da kalan son kişinin ölümünden sonra yapıldığı Hayat Sigortası poliçeleri.

Otomatik Reasürans Anlaşmaları: Başlangıçta saptanan koşullar çerçevesinde reasürörün sedana belirli bir süre için otomatik teminat sağladığı anlaşmalar.

Özel Rizikolar: Sınırlı sayıda bireyi etkileyen münferit olaylar biçiminde ortaya çıkan riziko türü.

Pool Anlaşmaları: Verilen teminatın tamamen ya da kısmen üye şirketler tarafından ortaklaşa paylaşıldığı sigorta ve reasürans düzenlemeleri.

Prodüktör: Sigortacı ya da sigorta ettirene bağlı olmaksızın poliçenin düzenlenmesine yardımcı olan sigorta aracı.

Reasürans: Sigortacının, üstlendiği sorumluluğun bir kısmını veya tamamını, diğer bir sigortacıya devretmesi.

Reasürans Komisyonu: Sigorta şirketin, istihsal giderleriyle bir kısım genel masraflarının karşılanması amacıyla, reasüröre devrettiği prim tutarı üzerinden aldığı komisyon.

Reasürör: Poliçeden doğan sorumluluğun bir kısmını, sigortadan reasürans yoluyla devralan şirket.

Retrosesyon: Reasürans yoluyla devralınan sorumluluğun kısmen veya tamamen başka bir şirkete devredilmesi.

Riziko: Zararın olası nedeni, tehlike./ Tehlikenin gerçekleşme olasılığı./ Tehlike altındaki nesne ya da kişi.

Riziko Yönetimi: Bir işletmeyi tehdit eden rizikoların belirlenip denetim altına alınması işlemi.

Saklama Payı (Konservasyon): Sigorta şirketinin, üstlendiği teminat üzerinden herhangi bir reasüransa başvurmaksızın, kendi üzerinde tuttuğu kısım.

Satın Alma (İştira) Değeri: Hayat sigortalarında, sigortalının poliçenin bağışlanmasından belirli bir süre sonra poliçeyi feshederek, daha önce ödediği primler ile bunlara ilişkin gelir payından geri alabileceği bölümü.

Sigorta Şirketi: Sigortalıya karşı üstlendiği sigortanın bir kısmını veya tamamını reasürans yoluyla devreden şirket.

Sendika: Lloyd's üyesi sigortacıların bir araya gelerek oluşturdukları iş kabul grupları.

Sesyon (Devir): Sigorta şirketin reasürans konusu yaptığı kısım veya miktar.

Sınai Hayat Sigortaları: Daha çok düşük gelir gruplarına yönelik, sigorta bedeli ve priminin çok düşük olduğu Hayat Sigortası türü.

Sigorta Ombudsman Büroları: Özellikle “bireye ilişkin sigortalar” a ait anlaşmazlıkların çözümünde görev alan kuruluşlar.

Sigortacı: Sigorta teminatını sigortalıya taahhüt eden ve sigortalı cephesinden sorumluluğun tamamını üstlenen sigorta şirketi.

Sigortalanabilir Menfaat Prensibi: Sigortanın genel prensiplerinden olup, poliçe sahibi ile sigorta konusu arasındaki meşru bir mali ilişkiden doğan sigorta ettirme hakkını ifade eder.

Sigortanın Genel Prensipleri: Sigorta sözleşmesini düzenleyen ve bu sözleşmenin değerlendirilmesinde esas alınan prensipler.

Spekülatif Rizikolar: Hem kayıp hem de kazanç beklentisi olan riziko türü.

Süre ve/veya Ölüme Bağlı Sigortalar: Sigortalı bedelin, sigortalı kişinin belirli bir yaşa varması ya da bu arada ölümü halinde ödenmesinin öngörüldüğü Hayat Sigortası türü.

Sürelî Sigortalar: Sigorta poliçesinin belirli bir süre için düzenlediği ve sigortacının tazminat yükümlülüğünün ancak sigortalının bu süre içinde ölmesi halinde doğduğu Hayat Sigortası türü.

Tahkim: Sigorta sözleşmesine ilişkin anlaşmazlıklarda bağımsız bir hakeme başvurulması durumu.

Tam Zıya: Sigorta konusunun tamamen zıya uğramasını ifade eden sigortacılık terimi.

Tamir: Hasar gören sigorta konusunun sigortacı tarafından onarımını öngören bir tazminat ödeme biçimi.

Tazminat Prensibi: Sigortanın genel prensiplerinden olup, sigortalıyı hasardan hemen önceki konumuna getirmeyi ve sigortalının rizikonun gerçekleşmesi nedeniyle kâr sağlamasına engel olmayı amaçlar.

Tehlike Payı (Riziko Primi): Sigorta primini oluşturan unsurlardan biri olup, o sigorta dalındaki hasar oranını ifade eder.

Teklif Formu: Sigorta yaptırmak isteyen bir kimsenin doldurarak sigortacıya verdiği ve yaptıracığı sigorta ile ilgili bilgileri içeren belge.

Temel Rizikolar: Geniş kitleleri etkileyen ve daha çok katastrofik nitelikli olan riziko türü.

Tenzili Muafiyet: Hasarın poliçede öngörülen muafiyet tutarını aşan bölümünün ödendiği muafiyet türü.

Trafik Garanti Fonu (Motorlu Taşıt Bürosu): Kara Taşıtları Mali Sorumluluk sigortasının bulunmaması ya da yetersiz kalması nedeniyle mağdur duruma düşen trafik kazası kurbanlarının güvence altına alınmasını amaçlayan düzenleme.

Üçüncü Şahıs Sorumluluk Sigortası: Kişilerin üçüncü şahıslara karşı hukuken sorumlu duruma düşmeleri halinde koruma sağlayan sigorta türü.

Ürün Sorumluluğu Sigortası: İşyerinin, üretilen ya da satılan ürün nedeniyle karşı karşıya kalabileceği sorumluluğu güvence altına alan Üçüncü Şahıs Sorumluluk Sigortası türü.

Yakın Neden Prensibi: Sigortanın genel prensiplerinden olup, etki bakımından hasara en yakın nedeni ifade eder.

Yaşam Boyu Sigortalar: Sigortalının ölümü halinde ödeme yapılmasını öngören Hayat Sigortası türü.

Yenileme: Hasara uğrayan sigorta konusunun eski haline getirilmesini öngören bir tazminat ödeme biçimi.

Yenileme Sigortaları: Hasar ödemelerinde “eskime ve yıpranma payı”nın düşülmediği bir Yangın sigortacılığı uygulaması.

Yerine Koyma: Hasara uğrayan sigorta konusunun yenisi ile değiştirilmesini öngören bir tazminat ödeme biçimi.

Yeşil Kart: Zorunlu Kara Taşıtları Mali Sorumluluk sigortasına uluslararası bir nitelik kazandıran sigorta.

Yıllık Gelir Esaslı Sigortalar : Sigortacının, toplu bir meblağ ödenmesine karşılık, belirli bir süre ya da yaşam boyu ilgili kişiye yıllık bir ödemede bulunduğu Hayat Sigortası türü.

Yük Sigortası (Emtia Sigortası): Bir yerden deniz, kara, hava ya da demiryoluyla başka bir yere taşınan malları çeşitli rizikolara karşı güvence altına alan sigorta türü.

Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Sigorta şirketinin varlıklarının yükümlülüklerini karşılayabilecek düzeyde olup olmadığını belirleyen ölçüt.

Zeyilname: Mevcut sigorta poliçesine ek olarak düzenlenen ve riziko ya da poliçe koşullarına ilişkin değişiklikleri gösteren belge.

EK 4 : SİGORTACILIK HESAP PLANI

0 NAKİT VE NAKİT BENZERİ DEĞERLER

0.01 NAKİT DEĞERLER

0.02 BANKALAR

0.03 MENKUL DEĞERLER CÜZDANI

0.04 (-) MENKUL DEĞ. DEĞER AZALIŞ KARŞILIĞI

1 ALACAKLAR

1.01 SİGORTALILAR

1.02 ACENTELELER

1.03 KOASÜRÖRLER

1.04 SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKET. CARİ HS.

1.05 SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKETLERİ NEZDİNDEKİ DEPOLAR

1.06 İKRAZLAR

1.07 HAVUZLARDAN ALACAKLAR

1.08 PRODÜKTÖRLER

2. SABİT DEĞERLER VE DİĞER AKTİFLER

2.01 İŞTİRAKLER

2.02(-) İŞTİRAKLER DEĞER AZALIŞ KARŞILIĞI

2.03 MENKULLER

2.04 GAYRİMENKULLER

2.05 ÖZEL MALİYET BEDELLERİ

2.06 İLK TESİS VE TAAZZUV GİDERLERİ

2.07(-) BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR

2.08 STOKLAR

2.09 DEVAM EDEN YATIRIMLAR

2.10(-) İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ

2.11 BORÇLU GEÇİCİ HESAPLAR

* Sigortacılık Hesap Planı, <http://www.tsb.org.tr>.

2.12ŞUBELER CARİ HESABI

2.13DİĞER

3. BORÇLAR VE DİĞER PASİFLER

3.01REASÜRÖRLER CARİ HS.

3.02SİGORTA VE REASÜRANS ŞİRKETLERİ DEP.

3.03HAVUZLAR (POOL) BORÇLAR

3.04ÖDENECEK VERGİ, RESİM HARÇ VE DİĞ.YÜK.

3.05DİĞER BORÇLAR

3.06TEKNİK KARŞILIKLAR

3.07SERBEST KARŞILIKLAR

3.08DİĞER PASİFLER

4. ÖZKAYNAKLAR

4.01NOMİNAL SERMAYE

4.02(-) ÖDENMEMİŞ SERMAYE

4.03KANUNİ YEDEK AKÇELER

4.04İHTİYARİ YEDEK AKÇELER

4.05FEVKALADE YEDEK AKÇELER

4.06YENİDEN DEĞERLEME FONU

4.07GEÇMİŞ YILLAR KARI VEYA ZARARI

4.08ÖZEL FONLAR

4.09DEPREM HASAR KARŞILIĞI

5. TEKNİK KÂR ZARAR HESAPLARI

5.01ALINAN PRİMLER

5.02DEVREDİLEN PRİMLER

5.03HASAR ÖDEMELERİ

5.04HASAR ÖDEMELERİNDE REASÜRÖRLER PAYI

5.05ÖDENEN KOMİSYONLAR

5.06ALINAN KOMİSYONLAR

5.07CARİ RİSKLER KARŞILIĞI

5.08CARİ RİSKLER KARŞ. REASÜRÖRLER PAY.

- 5.09MUALLAK HASARLAR KARŞILIĞI
- 5.10MUALLAK HASARLAR KARŞ. REAS. PAYL.
- 5.11UZUN SÜRELİ İŞLER KARŞILIĞI
- 5.12UZUN SÜRELİ İŞLER KARŞ. REAS. PAYL.
- 6. GENEL VE MALİ GELİRLER**
- 6.01FAİZ GELİRLERİ
- 6.02KÂR PAYI GELİRLERİ
- 6.03SATIŞ KÂRLARI
- 6.04KİRA GELİRLERİ
- 6.05KAMBİYO KÂRLARI
- 6.06DİĞER GELİRLER
- 7. GENEL VE MALİ GİDERLER**
- 7.01PERSONEL GİDERLERİ
- 7.02GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
- 7.03FAİZ GİDERLERİ
- 7.04SATIŞ ZARARLARI
- 7.05VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
- 7.06KAMBİYO ZARARLARI
- 7.07AMORTİSMAN GİDERLERİ
- 7.08KARŞIILIK GİDERLERİ
- 7.09KANUNEN KABUL EDİLMEYEN GİDERLER
- 8. DÖNEM KÂR VE ZARARI**
- 9. NAZİM HESAPLAR**
- 9.01BORÇLU NAZİM HESAPLAR
- 9.02ALACAKLI NAZİM HESAPLAR
- 9.03ALACAKLI HAVUZ HESAPLARI
- 9.04BORÇLU HAVUZ HESAPLARI
- 9.05HAVUZDA TOPLANAN GELİRLER
- 9.06HAVUZA AİT GİDERLER

EK 5 : BİLANÇO TABLOSU

.....ŞİRKETİNİN
.../.../....TARİHLİ BİLANÇOSU (MİLYON TL)

AKTİFLER

I. NAKİT DEĞERLER

- a. Kasa
- b. Bankalar

II. MENKUL DEĞERLER CÜZDANI

- a. Menkul Değerler
- b. Menkul Değerler Değer Azalış Karşılığı(-)

III. ALACAKLAR

- a. Sigortalılar
Sigortalılar
Sigortalılar Prim Alacak Karşılığı (-)
- b. Acenteler
Acenteler
Acenteler Prim Alacak Karşılığı (-)
- c. Sigorta ve Reas. Şir. Cari Hesabı
- d. Sigorta ve Reas. Şir. Nez. Depolar
- e. İkrazlar Hayat Matematik Karşılığı
- f. Diğer Alacaklar

PASİFLER

I. BORÇLAR

- a. Sigorta ve Reas. Şirk. Cari Hesabı
- b. Sigorta ve Reas. Şirketlerinin Depoları
- c. Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler
- d. Diğer Borçlar

II. KARŞILIKLAR

- A. Teknik Karşılıklar
 - a. Cari Rizikolar Karşılığı
 - Cari Rizikolar Karşılığı
 - Reasürörler Payı(-)
- b. Muallak Hasar Karşılığı
- Muallak Hasar Karşılığı
- Reasürörler Payı (-)
- c. Deprem Hasar Karşılığı
- d. Hayat Matematik Karşılığı
- Reasürörler Payı (-)

*Bilanço Tablosu, <http://www.tsb.org.tr>.

IV. İDARİ VE KANUNİ TAKİP. ALAC.

İdari ve Kanuni Takipteki Alacaklar

İdari ve Kanuni Takipteki Alac. Karş (-)

V. İŞTİRAKLER

İştirakler

İştirakler Değer Azalış Karşılığı (-)

İştiraklere Sermaye Tahhütleri (-)

VI. SABİT DEĞERLER

a. Menkuller

Menkuller

Menkuller Birikmiş Amortismanları (-)

b. Gayrimenkuller

Gayrimenkuller

Gayrimenkuller Birikmiş Amortismanları (-)

VII. DİĞER AKTİFLER

AKTİF TOPLAMI

e. Hayat Muallak Tazminat Karşılığı

Hayat Muallak Tazminat Karşılığı

Reasürörler Payı (-)

f. Hayat Kâr Payı Karşılığı

Hayat Kâr Payı Karşılığı

Reasürörler Payı (-)

g. Diğer Teknik Karşılıklar

B. Serbest Karşılıklar

a. Kıdem Tazminatı Karşılığı

b. Diğer Serbest Karşılıklar

III. DİĞER PASİFLER

IV. ÖZKAYNAKLAR

a. Ödenmiş Sermaye,

Nominal Sermaye

Ödenmemiş Sermaye (-)

b. Kanuni Yedek Akçeler

c. Olağanüstü Hasar Karşılığı

d. İhtiyari Yedek Akçeler

e. Olağanüstü Yedek Akçeler

f. Yeniden Değerleme Fonu

g. Özel Fonlar

h. Zarar (-)

Dönem Zararı

Geçmiş Yıl Zararı

V. KÂR

a. Dönem Kârı

b. Geçmiş Yıl Kârları

PASİF TOPLAMI

NAZIM HESAPLAR

NAZIM HESAPLAR

DİPNOTLAR

A- Bankalar Hesabının.....Milyon TL' si

Menkul Değerler Cüzdanı HesabınınMilyon TL' si

İştirakler HesabınınMilyon TL' si

Gayrimenkuller Hesabının.....Milyon TL' si

Sigorta Murakabe Kanunu Uyarınca Hazine Müsteşarlığı Lehine Bloke / İpotek Edilmiştir.

B- Gayrimenkuller..... Milyon TL'sına sigorta edilmiştir.

C- Hisse Senetlerinin borsa değeri..... TL'dir.

EK6 : KÂR/ZARAR TABLOSU

.../.../.....-.../.../..... **DÖNEMİ K ÂR/ZARAR TABLOSU (MİLYON TL)**

BRANŞLAR YANGIN NAKLİYAT KAZA HASTALIK

I. TEKNİK GELİRLER

A- Alınan Primler

B- Alınan Komisyonlar

C- Ödenen Tazminatta Reasürörler Payı

D- Devreden Teknik Karşılıklar (Net)

a. Cari Rizikolar Karşılığı

b. Muallak Hasarlar Karşılığı

c. Hayat Matematik Karşılığı

d. Hayat Muallak Tazminat Karşılığı

e. Hayat Kâr Payı Karşılığı

f. Diğer Teknik Karşılıklar

E- Ayrılan Teknik Karşılıklarda Reasürörler Payı

a. Cari Rizikolar Karşılığında Reasürörler Payı

b. Muallak Hasar Karşılığında Reasürörler Payı

c. Hayat Matematik Karşılığında Reasürörler Payı

d. Hayat Muallak Karşılığında Reasürörler Payı

e. Hayat Kâr Payı Karşılığında Reasürörler Payı

f. Diğer Teknik Karşılıklarda Reasürörler Payı

F- Diğer Gelirler

*Kâr/Zarar Tablosu, <http://www.tsb.org.tr>.

II. TEKNİK GİDERLER

A- Reasürörlere verilen primler

B- Ödenen Komisyonlar

C- Ödenen Tazminatlar

D- Ayrılan Teknik Karşılıklar

a. Cari Rizikolar Karşılığı

b. Muallak Hasarlar Karşılığı

c. Deprem Hasar Karşılığı

d. Hayat Matematik Karşılığı

e. Hayat Muallak Tazminat Karşılığı

f. Hayat Kâr Payı Karşılığı

g. Diğer Teknik Karşılıklar

E- Diğer Giderler

III. TEKNİK KÂR / ZARAR (I-II)

IV. GENEL GİDERLER

A- Personel Giderleri

B- Genel Yönetim Giderleri

C- Vergi ve Diğer Yükümlülükler

D- Amortisman Giderleri

E- Karşılık Giderleri

F- Diğer Giderler

V- MALİ GELİRLER

A- Faiz gelirleri

B- Kâr Payı Gelirleri

C- Satış Kârları

D- Kira Gelirleri

E- Kambiyo Kârları

F- Diğer Gelirler

VI- MALİ GİDERLER

A- Faiz Giderleri

B- Satış Zararları

C- Kambiyo Zararları

D- Karşılıklar

E- Diğer Giderler

VII. DÖNEM KÂR / ZARARI (III-IV+V-VI)

EK : 7 İÇ KONTROL SİSTEMİ İZLEME FORMU

Sigortacılığın özelinde olmamak üzere, iç kontrol sisteminin uygunluğunu kontrol edebilmek için genel bir anket örneği aşağıda paylaşılmaktadır. Her "Evet"yanıtı "4" puan,"Hayır"yanıtı "0" puan, "Gelişme Sürecinde" yanıtı "2" puan değerindedir. Tüm sorulara verilen yanıtların puanlarının toplamı alınarak 3'e bölünecektir.

İç Kontrol İzleme Formu Değerlendirme

Değer	Açıklama
0% - 50%	Acilen geliştirme ihtiyacı bulunmaktadır.
51% - 75%	Dikkatle değerlendirme ve geliştirme ihtiyacı bulunmaktadır
76% - 100%	Sistem kontrollü ve doğru çalışmaktadır

*<http://kutuphane.kilis.edu.tr/dosyalar/ikf.pdf> .

İç Kontrol Sistemi İzleme Formu

İÇ KONTROL SİSTEMİ İZLEME FORMU

NO	SORULAR	EVET	HAYIR	GELİŞME SÜRECİNDE
1	Etik davranışın kuralları uygulanıyor ve işlemler etik değerler doğrultusunda yürütülüyor mu?			
2	Personel etik davranış kurallarını biliyor mu?			
3	Etik kurallar belirli periyotlarla güncelleniyor mu?			
4	İç kontrol sistemi ile ilgili kavramlar biliniyor mu?			
5	Yöneticiler iç kontrol sistemini benimsiyor ve personele örnek oluyor mu?			
6	İç kontrol sistemi personel tarafından sahipleniliyor mu?			
7	İç müşteri memnuniyeti düzenli olarak ölçülüyor ve değerlendiriliyor mu?			
8	Faaliyetler detaylı standart yazılı kurallara göre mi yürütülüyor?			
9	Yazılı kurallar zorlayıcılığa sahip mi?			
10	Görev dağılımı çizelgesi personele bildiriliyor mu?			
11	Teşkilat şemaları fonksiyonel görev dağılımları ile uyumlu mu?			
12	Hassas görevler tanımlanıyor ve değişen koşullara göre güncelleniyor mu?			
13	Yöneticilerin ve personelin görevlerini etkili bir şekilde yürütülebilmeleri için sahip olmaları gereken bilgi, deneyim ve nitelikleri tanımlı mı?			

14	Görev tanımlarına uygun yetki ve sorumluluklar güncelleniyor ve personele bildiriliyor mu?			
15	Personelin işe alınması ve görevde yükselmesine liyakat ilkesi ve bireysel performans değerlendirmesi uygulanıyor mu?			
16	Performans değerlendirmeleri düzenli aralıklarla yapılıp sonuçlar personele bildiriliyor mu?			
17	Çalışan memnuniyeti düzenli olarak ölçülüyor ve değerlendiriliyor mu?			
18	İnsan kaynakları yönetimine ilişkin konular yazılı olarak tanımlanıyor,düzenli olarak güncelleniyor ve personele bildiriliyor mu?			
19	Personelin eğitim ihtiyaçları belirleniyor,eğitim faaliyetleri planlanıyor ve düzenli olarak yürütülüyor mu?			
20	Eğitim eksikliği nedeniyle yapılan işlemlerde hata oluşması halinde,bu eksikliğe dönük eğitimler planlanmakta mıdır?			
21	Eğitimler uygulamaya yönelik mi?			
22	Eğitim dokümanları personelin kolay ulaşımına imkan verecek şekilde saklanmakta ve güncellenmekte mi? (Web intranet vb.)			
23	Yeni istihdam edilen personel için göreve uygun oryantasyon eğitimi yapılıyor mu?			
24	İş akış süreçlerinde imza ve onay mercileri belirli mi?			
25	Yetki devirleri tanımlanmış kurallara uygun yapılıyor mu?			
26	Yönetim, misyonu belirlediği hedefleri ve beklenen sonuçları tüm çalışanlara açıklıyor mu?			
27	İç kontrole özgü hedefler belirleniyor mu?			

28	İç kontrole özgü hedefler, kurumun hedefleri ve misyonu ile uyumlu mu?			
29	Hedeflere yönelik performans göstergeleri var mı?			
30	Faaliyetler planlı olarak yürütülüyor mu?			
31	Faaliyetlere yönelik performans göstergeleri tanımlı mı?			
32	Sonuçlar, karar alma süreçlerine katkı sağlayacak şekilde raporlanıyor mu?			
33	Amaç ve hedeflere yönelik riskler belirleniyor mu?			
34	Riskler yılda en az bir kere ve/veya değişen koşullara göre değerlendiriliyor ve güncelleniyor mu?			
35	Değerlendirme sonuçlarına göre risk eylem planı oluşturuluyor mu?			
36	Faaliyetler ve riskler için belirlenmiş olan kontrol yöntemleri uygulanıyor mu?			
37	Kontrol yöntemlerinin maliyeti ile beklenen fayda kıyaslanıyor mu?			
38	Faaliyetler ve işlemler için belirlenmiş iş tanımları, iş akışları ve süreç tanımları ilgili personel tarafından anlaşılabilir ve ulaşılabilir mi?			
39	Faaliyetler ve işlemler belirlenmiş tanımlar ve iş akışlarına göre yürütülüyor mu?			
40	Personelin iş tanımları yapılan işe uygun olarak güncelleniyor mu?			

41	İş süreçlerinde mevzuat,yasal düzenlemeler ,denetim sonuçlarında yeni ürün / hizmetler ile ilgili değişiklik, düzeltme ve ekleme olması durumunda, ilgili tanım ve dökümanlarda güncelleme yapıyor mu?			
42	İş süreçlerinde güncelleme yapılırken özel ihtisas gerektiren konularda kurum içi/dışı uzmanlardan görüş alınıyor mu?			
43	Birbiriyle bağlantısı bulunan işlemlere ilişkin süreçlerde çelişkili durum ya da uyumsuzluk olup olmadığı araştırılıyor mu?			
44	Kaynakların mevzuata uygun, etkili ve verimli kullanımını sağlıyor mu?			
45	Kaynaklar hatalara, yolsuzluklara ve kötüye kullanıma karşı korunuyor mu?			
46	Yöneticiler işlemlerde hata,eksiklik, yanlışlık, usulsüzlük ve yolsuzluk olması durumunda düzeltilmesi için hemen harekete geçiyor mu?			
47	Görevler ayrılığı ilkesi uygulanıyor mu? (Her faaliyet ve işlemin onaylanması, uygulanması,kaydedilmesi ve kontrolü farklı personel tarafından yapılıyor mu?)			
48	Tek kişinin sorumluluğunda bulunan işlemlerde olası riskler için önlem alınmakta mı?			
49	Faaliyetler ve işlemler yöneticiler tarafından kontrol ediliyor, izleniyor ve değerlendiriliyor mu?			
50	Faaliyetlerin sürekliliğini etkileyebilecek durumlara karşı gerekli önlemler alınıyor mu?			
51	Vekalet sistemi etkili olarak uygulanıyor mu?			
52	Görev devri raporlamaları yapılıyor mu?			

53	Personelin (özellikle stratejik görevlerdeki) görevini yapamaz hale gelmesi ve/veya izinli olması durumuna karşı yedek personel belirlenmekte ve yetiştirilmekte mi?			
54	Personelin işlerini kesintiye uğratabilecek veya yavaşlatabilecek riskler hakkında önceden bilgilendirmekte mi?			
55	Personel değişimleri takip edilmekte ve nedenleri araştırılarak raporlanmakta mı?			
56	Bilgi sistemlerine veri, bilgi girişi ve erişim konusunda yetkilendirmeler yapılıyor mu?			
57	İşlemler belgelerle doğru,güvenilir, tam, kullanışlı, anlaşılabilir ve standartlara uygun şekilde kayıt altına alınıyor ve arşivleniyor mu?			
58	Gelen/giden evrak elektronik ortamlardakiler dahil, zamanında,standartlara uygun şekilde kaydediliyor ve arşivleniyor mu?			
59	Doğru ve güvenilir bilgiye zamanında ulaşılabilir mi?			
60	Bilginin güvenilirliği yazılı kurallara göre kontrol ediliyor mu?			
61	Bilgi teknolojileri ile desteklenen iç/dış iletişim ve raporlama kanalları etkili kullanılıyor mu?			
62	Bilgi sistemleri yönetime faaliyetlerin gözetimi,hedeflerin izlenmesi ve analizi amacıyla zamanında ve açıklayıcı raporlar birbiriyle tutarlı mı?			
63	Farklı biçimlerde hazırlanan raporlar birbiriyle tutarlı mı?			
64	Finansal tablolar finansal değerlendirmeye yönelik yeterli, doğru, tutarlı ve güncel bilgi içeriyor mu?			

65	Hata,usulsüzlük ve yolsuzlukların bildirim için belirlenmiş olan yöntem personel tarafından biliniyor mu?			
66	İletişim sistemi değerlendirme, öneri, sorun ve şikayetlerin raporlanması sağlanıyor mu?			
67	Faaliyetlerle ilgili risklerin/zayıflıkların, iş akışlarındaki aksaklıkların belirlenmesi, ilgili birimlere bildirilmesi, ölçülmesi, giderilmesi ve yönetilmesi için tüm birimler arasında iletişim ve eşgüdüm var mı?			
68	Yönetim ve destek birimleri ile operasyonel birimler arasında etkili iletişim ve eşgüdüm var mı?			
69	Kayıt ve arşiv sistemi kişisel bilgilerin güvenliğini sağlıyor mu?			
70	İç kontrol sistemi en az yılda bir kez izlenip değerlendiriliyor mu?			
71	İç kontrol sistemine ilişkin hata eksiklikler yönetime raporlanıyor mu?			
72	İç kontrole ilişkin mevcut sistem yeterince açık ve tutarlı mı?			
73	İç denetim faaliyeti standartlara uygun bir şekilde yürütülüyor mu?			
74	İç kontrolün değerlendirilmesi ve iç denetim sonucunda eylem planı hazırlanıyor ve uygulanıyor mu?			
	TOPLAM PUAN			

KAYNAKÇA

Kitaplar

- ARWINGE Olof, **Internal Control A Study of Concept and Themes**, Springer-Verlag, Berlin, 2013.
- BENGİRAY Yılmaz ve Kerim Banar, **Banka ve Sigorta Muhasebesi**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2006.
- BLANCHARD Ralph H. , **Introduction to Risk and Insurance**, Beard, Washington D.C., 2001.
- BOZKURT Nejat, **Muhasebe Denetimi**, Alfa Yayınları, İstanbul, 2012.
- DİLEK Serkan, **Meslek Yüksekokulları İçin Finans ve Sigorta Matematiği**, Beta Yayınları, İstanbul, 2011.
- DİNÇER Ömer ve FİDAN YAHYA, **İşletme Yönetimine Giriş**, Beta Yayınları, İstanbul, 2000.
- GÜVEL Alper ve Afitap Öndaş GÜVEL, **Sigortacılık**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2012.
- GÜREDİN Ersin, **Denetim ve Güvence Hizmetleri**, Türkmen Yayınları, İstanbul, 2010.
- GÖĞÜŞ Handan Sümer, **Risk Odaklı İç Denetimde Risklerin Saptanması ve Değerlendirilmesi**, Türkmen Yayınları, İstanbul, 2012.
- KAYA Feridun, vd., **Sigortacılık**, Beta Yayınları, İstanbul, 2013
- KESKİN Duygu Anıl, **İç Kontrol Sistemi Kontrol Öz Değerlendirme**, Betaş Yayınları, İstanbul, 2006.
- PICKETT K.H.Spencer, **The Internal Auditing Handbook**, John Wiley & Sons, London UK, April 2010.
- SARIASLAN Metin, **Sigorta Muhasebesi ve Tek Düzen Hesap Planı (Hayat ve HayatDışı)**, TSEV Yayınları, 2012.
- SIMPSON Barclay, **An Introduction to Internal Auditing in Insurance**.
- TİMUR M.Necdet, **Banka ve Sigorta Pazarlaması**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2006.

- TÜM Kayahan, MEMİŞ Mehmet Ünsal, **İç Kontrol Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Çerçevesinde Bir Değerlendirme**, Karahan Yayınları, Adana, Aralık, 2012.
- TÜREDİ Hasan, **Denetim**, Ekim Celepler Yayınları, Trabzon ,2007.
- URALCAN G. Şebnem, **Temel Sigorta Bilgileri ve Sigorta Sektörünün Yapısal Analizi**, Hiperlink Yayınları, İstanbul, 2011.
- URALCAN G.Şebnem, **Sigortacılık Uygulamaları**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2005.
- YASLIDAĞ Beyhan Yaslıdağ, **Sigortacılık** , Seçkin Yayınları, Ankara, 2012.
- YILANCI Münevver, Birol ve Murat Kiracı, **Muhasebe Denetimi**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 2012.

Makaleler

- ATAY Mehmet Serdar, **Türkiye Sigorta İşletmeleri Finansal Tabloları Hakkında Bir Eleştiri**, Mali Çözüm Dergisi, S.62.
- AKSOY Tamer, **Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Bağlamında İç Kontrol ve İç Kontrol Gerekliği: Analitik Bir İnceleme**, Mali Çözüm Dergisi S.72.
- AKYEL Recai , **Yönetimde İç kontrol, İç denetim ve Dış Denetim Fonksiyonlarının Birbirleri ile İlişkilerini ve Türk Kamu Yönetiminde Uygulanmalarının Değerlendirilmesi**, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2010.
- BAŞPINAR Ahmet, **Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması**, Maliye Dergisi, Mayıs-Aralık 2005.
- BAŞPINAR Ahmet, **Finansal Analiz Tekniklerinin Sigorta Şirketi Mali Tablolarına Uygulanması**, Maliye Dergisi, S. 149, Mayıs-Aralık 2005.
- DEMİR Volkan ve Oğuzhan Bahadır, **Muhasebe**, İSMMM Yayınları, Yayın No.108, İstanbul, 2008.
- DERİCİ Onur, Zekeriya Tüysüz ve Aydın Sarı, **Kurumsal Risk Yönetimi ve Sayıştay Uygulanması**, Sayıştay Dergisi, S.65.

- EKEN M.Hasan ve Hakan Kaygısız, **Bireysel Emeklilik Şirketlerinde Risk Yönetimi ve Türkiye Örneği**, Maliye Finans Yazıları, S.88, Temmuz 2010.
- ENEL Alpagut , **Sigorta Şirketlerinde Mali Yeterlilik**, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Afyon Kocatepe Üniversitesi Dergisi, S.8, 2006.
- ERDOĞAN Simay, **İç Kontrol Sistemi: Kamu İktisadi Teşebbüsleri İçin İç Kontrol Model Önerisi DPT Uzmanlık Tezi**, Devlet Planlama Teşkilatı Yayın No:2799.
- EROL Ahmet ve Ali Yılmaz, Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Sigorta Teknik Karşılıkları ile İlgili Düzenlemeler ve Devam Eden Riskler Karşılığı, Yaklaşım Dergisi, S.209, 2010.
- ERTAŞ Kudret, **Sermaye Şirketleri ve Denetim Nedenleri**, Ankara Barosu Dergisi, S.6.
- GÖÇEN Ceren Ayça, **Kurumsal Yönetim, İç Kontrol ve Bağımsız Denetim: Parmalat Vakası**, Mali Çözüm Dergisi, S.97 , 2010.
- GÜLER Ender, Sigorta, **İşletmelerinde İç Denetim Uygulamalarının İç Denetim Standartları ile Birlikte Değerlendirilmesi**, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Cilt.13, S.19, 2010.
- İBİŞ Cemal ve Özgür Çatıkkaş, **İşletmelerde İç Kontrol Sistemine Genel Bakış**, Sayıştay Dergisi, S.85, Nisan-Haziran 2012.
- KANDEMİR Canol ve Şenol Kandemir, **Muhasebe Hilelerinin Önlenmesini ve Ortaya Çıkarılmasında Kullanılan Geleneksel Araç ve Yöntemler**, Mali Çözüm Dergisi, Eylül-Ekim 2012.
- KIZILBOĞA Rüveyda, **Kurumsal Risk Yönetimi Odaklı İç Denetim**, T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını: 2013 Yayın No: 76, İstanbul, 2012.
- KIZILBOĞA Rüveyda ve Filiz Özşahin, **Etkin Bir İç Kontrol Sisteminin İç Denetim Faaliyetine ve İç Denetçilere Katkısı**, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt. 6, S.2, 2013.
- KÖROĞLU Çağrı ve Tuğba Uçma, **İşletmelerdeki İç Kontrol Sisteminin Etkinliği ve Dış Denetimdeki Önemi**, Mevzuat Dergisi, S.103, Temmuz 2006.
- KÖSE Ali ve Necla Şimşek, **Türk Sigorta Sektörünün Mali Performansı: 1990-**

1996 Dönemine İlişkin Bir Değerlendirme, Reasürör Dergisi, MilliRE.

OMAG Merih Kemal, **Özel Sigorta Hukukunda Rizikonun Dağıtılması İlkesi**, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S.1-2, 2002.

Pazarlama ve Perakende Tazminat ve Reasürans, T.C.Millî Eğitim Bakanlığı Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Ankara, 2008.

OKUR Yaşar, **Türkiye’de Teftiş ve İç Denetim: Kavramlar, Beklentiler ve Hayatla Yüzleşme**, Maliye Dergisi, S.158, Ocak-Haziran 2010.

SARIASLAN Metin, **Sigorta Şirketlerinde Faaliyet Denetimi**, 2012.

TÜREDİ Hasan, **Türk Kamu Mali Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması: İç Denetim ve İlgili Olarak Yapılan Çalışmalar**, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 2011, S.16.

Uluslar Arası Yeşil Kart (Green Card) Sistemi ve Türkiye Uygulaması, Reasürör Dergisi, MilliRE.

USUL Hayrettin, İsmet Titiz ve Burcu A. Ateş, **İç Kontrol Sisteminin Kurumsal Yönetimin Olusumundaki Etkinliği: Marmara Bölgesi Belediye İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama**, Muhasebe Ve Finansman Dergisi, Ocak 2011.

UYAR Süleyman, **İç Denetim Alanında Ortaya Çıkan Yeni Yaklaşımlar Çerçevesinde İç Denetçilerin Değişen Rolü**, Mali Çözüm Dergisi, S.63.

YAVUZ Salih Tanju, **İç Kontrol Fonksiyonu’nun Bileşenleri: İç Kontrol Merkezi Teftiş’ten (İç Denetim’den) Farklı Bir Mekanizma mıdır?**, Bankacılar Dergisi, S.42, 2002.

YAZICIOĞLU Emine ve Kerim Atamer, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sigorta Hukuku**, İstanbul, 2012.

İnternet Yayınları

AKDUĞAN Umut, **Risk Yönetimi**, Trakya Üniversitesi Havsa Meslek Yüksekokulu, (Çevrimiçi),

<http://personel.trakya.edu.tr/umutakdugan#.VE9GmXc5n4g>, (Erişim Tarihi: 15.04.2014).

AKTAŞ Mehmet Ali, İşletme Verimliliğinde İç Kontrol Sisteminin Yeri ve Önemi, <http://www.asbf12.hacettepe.edu.tr/Avrasiya%20-%20Kitab%202.pdf>, (Erişim Tarihi: 31.05.2013).

ALAGÖZ Ali, İşletmelerde İç Kontrol Sisteminin Önemi ve Denetim Komiteleri ile İç Denetim Birimi İlişkisinin Hata ve Hilelerin Önlenmesindeki Rolü, http://www.alialagoz.com.tr/docdralialagmakaleleri/isletmelerde_ic_kontrol.pdf, (Erişim Tarihi: 07.06.2013).

ALPMAN Gökhan, Etkin Bir İç Kontrol Programının Hazırlanması İç Kontrol Sistemini Etkinliğinin Sağlanması, <http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/6822,alpman-gokhan-ic-kontrol-sistemininetkinliginin-saglan-.pdf?0>, (Erişim Tarihi: 15.05.2014).

ARSLAN Ahmet, İç Kontrolün Yedi Temel Prensibi, (Erişim Tarihi: 25.05.2013). <http://www.dunya.com/ic-kontrolun-yedi-temel-prensibi-105000h.htm>,

ARSLANOĞLU Sipahi Arslanoğlu, 5684 Sayılı Yeni Sigortacılık Kanunu'na Genel Bakış, (Erişim Tarihi 17.05.2013). <http://www.vergidegundem.com/tr/makale?groupId=10156&publicationId=66666770&version=0.0>.

ATAKAN Levent, Sigorta Teknik Karşılıklarının Vergisel Etkileri, <http://www.vergidegundem.com/files/Makale1-Ara09.pdf> (Erişim Tarihi: 17.05.2013).

BAYRAKTAROĞLU Ali, Bankacılık ve Sigortacılık, MSKÜ İİBF İşletme Bölümü, 2013.

http://akademik.mu.edu.tr/Icerik/abayrakdaroglu/Dokuman/msku_ders_notu_Bankac%C4%B1%C4%B1k&sigortac%C4%B1%C4%B1k.pdf.

Bireysel Emeklilik ve Emeklilik Yatırım Fonları; Bireysel Emeklilik Sistemini Tanıtıcı Bilgiler,

<http://www.spk.gov.tr/indexpage.aspx?pageid=286>, (Erişim Tarihi: 28.04.2013).

Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu,

http://www.egm.org.tr/cma_test/staticfiles/files/mevzuat/kanun1_4.pdf ,

(Erişim Tarihi: 28.04.2013).

Bölüşmesiz Anlaşmalar, (Erişim Tarihi: 17.05.2013).

http://sigortaanaliz.com/index.php?option=com_content&view=article&id=195&Itemid=239.

CANGİR Pınar, **Sigorta Sektöründe İç kontrol Sisteminin Yapılandırılması**,

<http://www.dunya.com/sigorta-sektorunde-ic-kontrol-sisteminin-yapilandirilmesi-42441h.htm>, (Erişim Tarihi: 10.04.2014).

COŞKUN Metin , **Temel Sigortacılık Kavramları**, (Erişim Tarihi: 25.04.2013).

http://home.anadolu.edu.tr/~metincoskun/index_dosyalar/Page892.htm,

Emeklilik Gözetim Merkezi, <http://www.egm.org.tr/?sid=13>,

(Erişim Tarihi: 04.05.2013).

Emeklilik Şirketleri Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik, Resmi

Gazete Tarihi: 28 Şubat 2002 Sayı: 24681, <http://www.egm.org.tr/?sid=21>,

(Erişim Tarihi: 25.05.2013).

Evaluating and Improving Internal Control in Organizations Professional Accountants in Business Committee International Good Practice Guidance, June 2012, (Erişim Tarihi: 15.05.2014).

<http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/Evaluating%20and%20Improving%20Internal%20Control%20in%20Organizations%20-%20updated%207.23.12.pdf> .

FATF Report Risk-Based Approach Guidance for the Life Insurance Sector, October 2009, (Erişim Tarihi: 15.05.2013).

<http://www.fatfgafi.org/media/fatf/documents/reports/RBA%20Guidance%20for%20Life%20Insurance%20Sector.pdf>.

GENÇ Ömür, **Sigortacılık Sektörü Ve Türkiye’de “Sigorta Sektörünün Fon Yaratma Kapasitesi”**, Ankara, 2002,

http://www.kalkinma.com.tr/data/file/raporlar/ESA/SA/2002-SA/SA-02-05-17_Turkiye_Sigorta_Sektoru.pdf, (Erişim Tarihi: 05.05.2013).

Global Survey on Risk Management and Internal Control Results, Analysis, and Proposed Next Step, February 2011, S.8, (Erişim Tarihi: 24.05.2013).

<http://www.ifac.org/sites/default/files/publications/files/globalsurveyonriskmanag.pdf>.

Internal control -Integrated Framework, Executive Summary, Framework, Reporting to External Parties, September 1992 Addendum to Reporting to External Parties, May 1994,

<http://www.snai.edu/cn/service/library/book/0-framework-final.pdf>, (25.05.2013).

Insurance Company,http://www.investorwords.com/6843/insurance_company.html
(Erişim Tarihi: 27.04.2013).

Internal Control - Notes 2,

http://intraweb.stockton.edu/eyos/internal_audit/content/docs/icnote2.pdf ,

(Erişim Tarihi: 31.05.2013).

Internal Control - Integrated Framework (1992),

<http://www.coso.org/documents/Internal%20Control-Integrated%20Framework.pdf>,

(Erişim Tarihi: 10.09.2013).

Internal Control - Integrated Framework Executive Summary,

http://www.coso.org/documents/coso%202013%20icfr%20executive_summary.pdf ,

(Erişim Tarihi:07.06.2013).

Kontrol Faaliyetleri, IV. Strateji Geliştirme Birim Yöneticileri Toplantısı, Bolu, 03-04 Mayıs 2012,

<http://kontrol.bumko.gov.tr/Eklenti/3847,3grupkontrolfaaliyetleripdf.pdf?0>,

(Erişim Tarihi: 31.05.2013).

Kurumlar Vergisi Genel Tebliği,

<http://www.gib.gov.tr/index.php?id=1079&uid=dIgRXihkksEKcfid&type=teblig>,

(Erişim Tarihi: 17.05.2013).

KURNAZ Niyazi, İç Denetim ve İç Kontrol Sistemi

<http://www.niyazikurnaz.net/dersnotlari.php> , (Erişim Tarihi: 25.05.2013).

Kurumsal Verimliliğin Artırılmasında Yeni Bir Araç: İç Kontrol,

<http://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/kurumsla-verimliligin-artirilmasinda-yeni-bir-arac-ic-kontrol/204>, (Erişim Tarihi:25.05.2013).

MATKAP Taylan, Aktüerya & Aktüer & Aktüeryal Döngü Süreci,

http://www.aktuerlerderneği.org/staticfiles/files/yasar_final.pdf,

(Erişim Tarihi: 28.04.2013).

Reasürans, <http://www.tsb.org.tr/reasurans.aspx?pageID=440> ,

(Erişim Tarihi: 05.05.2014).

Risk Yönetimi Nedir ?,

http://www.tusiad.org/_rsc/shared/file/17MartTUSIADSunum.pdf.,

(Erişim Tarihi: 18.05.2013).

SARAÇ Mehmet Hakan,

http://www.aktuerya.hacettepe.edu.tr/duyurular/seminerler/risk_gunleri/3.pdf,

(Erişim Tarihi: 25.05.2013).

SIMPSON Barclay, “**Introduction to Internal Auditing in Insurance**”,

http://www.barclaysimpson.com/document_uploaded/Intro%20IA%20Insurance%20publication.pdf , (Erişim Tarihi:25.05.2013).

Sigorta Acenteleri Yönetmeliği,

<http://www.tsb.org.tr/sigortaacenteleriyonetmeliği.aspx?pageID=445>,

(Erişim Tarihi: 28.04.2013).

Sigorta Bilgileri,

<http://www.ekodialog.com/Sigortacilik/sigorta-bilgileri-sigorta-nedir.html> ,

(Erişim Tarihi: 25.04.2013).

Sigorta Eksperleri Yönetmeliği, Eksperlerin Görevleri,

<http://www.segem.org.tr/sigortaeksperteryonnetmenligi5.asp>,

(Erişim Tarihi:28.04.2013).

Sigortanın Genel İlkeleri,

<http://www.ekodialog.com/Sigortacilik/sigortanin-genel-ilkeleri.html>, (Erişim Tarihi: 22.04.2013).

Sigortanın Genel İlkeleri, <http://www.ekodialog.com/Sigortacilik/sigortanin-genel-ilkeleri.html>, (Erişim Tarihi: 22.04.2013).

Sigortacılık Kanunu, Yayınlanan Tarih: 14.6.2007,

<http://www.tsb.org.tr/default.aspx?pageID=654&yid=189>, (Erişim Tarihi: 10.09.2013).

Sigortacılık Kanunu, <http://www.tsrbsb.org.tr/sayfa/sigortacilik-kanunu>,

(Erişim Tarihi: 27.04.2013).

Sigortanın Tarihi, <http://www.tsrbsb.org.tr/sayfa/sigortanin-tarihi>,

(Erişim Tarihi: 20.04.2013).

Sigortanın Temel Prensipleri, <http://www.baskent.edu.tr/~erdemk/sigo112%20-%20H7.pdf> , (Erişim Tarihi: 22.04.2013).

Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin İç Sistemlerine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete 21 Haziran 2008, Sayı : 26913,

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/06/20080621-7.htm>,

(Erişim Tarihi: 18.05.2013).

Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelik, Resmi Gazete: 26606, YayınlananTarih: 7.8.2007

<http://www.tsb.org.tr/default.aspx?pageID=654&yid=59>,

(Erişim Tarihi: 25.05.2013).

Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Raporlamaları Hakkında Yönetmelik,

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/07/20070714-4.htm>, (Erişim Tarihi:

25.05.2013).

Sigorta Tanımları, <http://www.tsrbs.org.tr/sayfa/sigorta-tanimlari#S1>, (Erişim Tarihi: 27.04.2013).

Sigorta Şirketlerinin İç Sistemlerinin Kurulmasına Dair Yönelik,

<http://www.tsb.org.tr/default.aspx?pageID=654&yid=59>, (Erişim Tarihi:18.05.2013).

Sigortanın Tanımı ve Önemi, <http://www.sigorta.web.tr/sigortanın-tanimi-ve-onemi>, (Erişim Tarihi: 22.04.2013).

Şirketlerde İç Kontrol ve İç Denetim Fonksiyonu, III. PwC Çözüm Ortaklığı Platformu, 22 Aralık 2004,

http://www.pwc.com.tr/tr_TR/tr/assets/about/events/training/icdenetim.pdf ,

(Erişim Tarihi: 10.09.2013).

Tamer Saka ve Alper Uğural, **Kurumsal Risk Yönetimi**,

http://www.tusiad.org/_rsc/shared/file/17MartTUSIADSunum.pdfS.10 ,

(Erişim Tarihi: 24.05.2013).

Türkiye’de Faaliyet Gösteren Sigorta Şirketleri Kurumsal Yönetim Analiz Raporu, Eylül 2009,

<http://www.iccdanismanlik.com.tr/raporlar/sigortaSirketleriRaporu2009.pdf> ,

(Erişim Tarihi: 28.04.2013).

The KPMG Review Internal Control : A Pratical Guide, October 1999,

http://www.ecgi.org/codes/documents/kpmg_internal_control_practical_guide.pdf ,

(Erişim Tarihi:28.04.2013).

Türk Ticaret Kanunu, 14 Şubat 2011,

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm>,

(Erişim Tarihi:28.04.2013).

Turks and Caicos Risk Management and Internal Controls Guidelines For Insurance Companies and Intermediaries, September 25 2012,

<http://www.tcifsc.tc/>, (Erişim Tarihi: 15.05.2014).

Takasbank, <https://www.takasbank.com.tr/tr/Sayfalar/Hakkimizda.aspx> ,

(Erişim Tarihi: 04.05.2013).

TOPLAHAN Türker , **Türkiye’de Altıncı Yılında Bireysel Emeklilik Sistemi ve Uygulama Sonuçları**, <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/1127.pdf> ,

(Erişim Tarihi: 04.05.2013).

URALCAN G. Şebnem, **Sigorta Faaliyetlerinin İşlevsel Açıdan Değerlendirilmesi ve Türk Sigorta Sektörünün Bu Bağlamda Dünya Sigorta Şirketleriyle Karşılaştırılması**,

http://www.sobiad.org/eJOURNALS/dergi_SBD/arsiv/2012_1/g_sebnem_uralcan.pdf , (Erişim Tarihi: 27.04.2013).

UZAY Şaban, **İç Kontrol Kurumsal Yönetime Yardımcı Olur**,

<http://iibf.erciyes.edu.tr/akademi/mh/suzay/F1.pdf>, (Erişim Tarihi:31.05.2013).

UZUN Ali Kamil, **İşletmelerde İç Kontrol Sistemi**,

<http://www.icdenetim.net/makaleler/83-isletmelerde-ic-kontrol-sistemi>,

(Erişim Tarihi: 25.05.2013).

UZUN Ali Kamil, <http://www.icdenetim.net/makaleler/83-isletmelerde-ic-kontrol-sistemi>, (Erişim Tarihi: 25.05.2013).

Üst Yöneticiler İçin İç Kontrol ve İç Denetim Rehberi, T.C.Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü,

http://www.icdenetim.adalet.gov.tr/mevzuat/ucuncu/ust_yoneticisi_rehberi.pdf.

Yıllık Finansal Tablolar İçin Rehber –Dipnot Kontrol Listesi, KPMG Mart 2014

<http://www.kpmg.com/TR/tr/hizmetlerimiz/Audit/Documents/2-Yillik-Finansal-Tablolar-icin-Rehber-Dipnot-Kontrol-Listesi.pdf> (Erişim Tarihi: 25.05.2013).

<http://www.ebs.sakarya.edu.tr/?upage=myo&page=drs&f=24&b=16&ch=1&yil=2012&dpage=all&InKod=46006> , (Erişim Tarihi:28.04.2013).

<http://www.aktuerlerdernegi.org/default.aspx?sid=69> , (Erişim Tarihi: 28.04.2013).

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.52b07b4c0cb6a5.46239210 , (Erişim Tarihi: 18.05.2013).

<http://www.turkloydu.org/TurkLoydu/Turk-Loydu-Hakkinda/Turk-Loydu.aspx> , (Erişim Tarihi: 05.05.2013).

<http://www.segem.org.tr/hakkimizda.asp>, (Erişim Tarihi: 05.05.2013).

<http://www.tsb.org.tr/kurulus.aspx?pageID=657>, (Erişim Tarihi: 05.05.2013).

<http://www.hazine.gov.tr/default.aspx?nsw=gmS/Uzvsv7clJNm99t66kwH7deC+LxBI8=&nm=860> , (Erişim Tarihi: 05.05.2013).

<http://www.hazine.gov.tr/default.aspx?nsw=gmS/Uzvsv7coCEROUtku6gH7deC+LxBI8=&nm=861>, (Erişim Tarihi: 05.05.2013).

<http://www.sbd.org.tr/tr/hakkimizda.aspx>., (Erişim Tarihi: 05.05.2013).

<http://www.gesid.org.tr/pageStructure.aspx?intPageStructureNo=2&sintLanguageID=0&bytContentType=4&strHitCountParam=2|2|0|3|1> , (Erişim Tarihi: 05.05.2013).

<http://www.eksperlerdernegi.com/tr/content.asp?PID={5A093969-3DEE-402B-A988-19573920A71C}>, (Erişim Tarihi: 05.05.2013).

http://www.aidaturkey.com/index_files/hakkimizda.htm, (Erişim Tarihi:05.05.2013).

<https://www.sbm.org.tr/tr/Sayfalar/Tarihcemiz.aspx>, (Erişim Tarihi: 04.05.2013).

<https://www.dask.gov.tr/hakkinda.html>, (Erişim Tarihi:04.05.2013).

http://www.tarsim.gov.tr/trsmWeb/index.jsp?_subpageid=1, (Erişim Tarihi: 04.05.2013).

<http://www.guvencehesabi.org.tr/Tanitim.aspx>, (Erişim Tarihi:04.05.2013).

<http://www.tsev.org.tr/hakkimizda.html> , (Erişim Tarihi:05.05.2013).

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/06/20080621-7.html>, (Erişim Tarihi: 12.07.2013) .

<http://kutuphane.kilis.edu.tr/dosyalar/ikf.pdf/> , (Erişim Tarihi: 10.04.2014).

Sempozyumlar, Seminerler

ALVEREN Ali Haydar, **Bireysel Emeklilik Sistemi: İşleyişi ve Gelişmeler 11.**

Ulusal İnsan Yönetimi Kongresi Seminer Notları, Peryön Personel Yönetimi Derneği, İstanbul, 2003.

COŞKUN İzel Levi, **Basel II & İç Kontrol, Mazars/Denge.**

Segem (Sigortacılık Eğitim Merkezi), **Temel Sigortacılık Bilgisi 1. Gün Teknik Personel Eğitim Sunumu**, 2011.

Sigorta Şirketlerinin Yapısı ve Aktörlerin Rolü Sunumu, 2010.

UZAY Şaban, **Yeni TTK'da İç Kontrol ve İç Denetim**, 11. Anadolu Odaları Eğitim Semineri, Antalya, 18 Ekim, 2011.

Tezler

BAYAR KIVANÇ, **Sigorta Hasar Eksperlik Faaliyetlerinin Sigorta İşletmelerine Hasar Maliyetleri Açısından Etkileri**, Edirne, 2009, s.30.

BİÇER Ali Altuğ, **İç Kontrol Sisteminin Etkinliğini Sağlamada İç Denetimin Rolü ve Bir Uygulama**, İstanbul, 2006

DİNÇ M.Murat, **Sistematik Riskler ve Sistematik Risklerin Yönetimi İçin Reasürans Uygulamaları**, İstanbul, 2006.

KAHYA FATİH, **Osmanlı Devleti'nde Sigortacılığın Ortaya Çıkışı ve Gelişimi**, İstanbul, 2007.

HIZLI Perçem Başak, **Sigorta Sektörünün Gelişimi, Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi ve Türkiye Uygulaması**, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2007, s.21-28.